

Diagnoza strategiczna Gminy i Miasta Bisztynek
stanowiąca wyciąg z
„Program Rozwoju
Gminy i Miasta Bisztynek do 2025”

Bisztynek 2016

SPIS TREŚCI

---

1. Diagnoza strategiczna Gminy i Miasta Bisztynek	3
Otoczenie gminy	3
Dostępność komunikacyjna	6
Środowisko naturalne	7
Demografia	8
Edukacja	14
Kultura	19
Turystyka	22
Zasoby mieszkaniowe	24
Gospodarka komunalna	26
Rynek pracy	32
Podmioty gospodarcze	37
Dochody i wydatki budżetów Gminy i Miasta Bisztynek	39
2. Uwarunkowania rozwoju	46
3. Analiza SWOT	48
Spis map	51
Spis tabel	51
Spis wykresów	51
Bibliografia	56

1. DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY I MIASTA BISZTYNEK

Do sporządzenia diagnozy strategicznej Gminy i Miasta Bisztynek wykorzystano dane GUS pochodzące z Banku Danych Lokalnych (<http://stat.gov.pl/bdl>).

Analizy przeprowadzono w oparciu o opracowane wskaźniki, uzyskane z zaczerpniętych danych. Analizy przeprowadzono w trzech płaszczyznach odniesienia:

1. Porównanie zmian wartości wskaźników gminy na przestrzeni ostatnich lat. W zależności od faktu, czy konkretne dane GUS były jednakowo napełniane w tym czasie, przedział czasowy obejmował 4 lub 10 lat
2. Porównanie wartości wskaźników Gminy i Miasta Bisztynek ze wskaźnikami dla wszystkich gmin powiatu bartoszyckiego za 2013 rok
3. Porównanie wartości wskaźników Gminy i Miasta Bisztynek do wszystkich 33 gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego.

Porównań dokonano w oparciu o wartości wskaźników grupowane w obrębie poszczególnych dziedzin np. edukacja, kultura, rynek pracy itp.

Otoczenie gminy

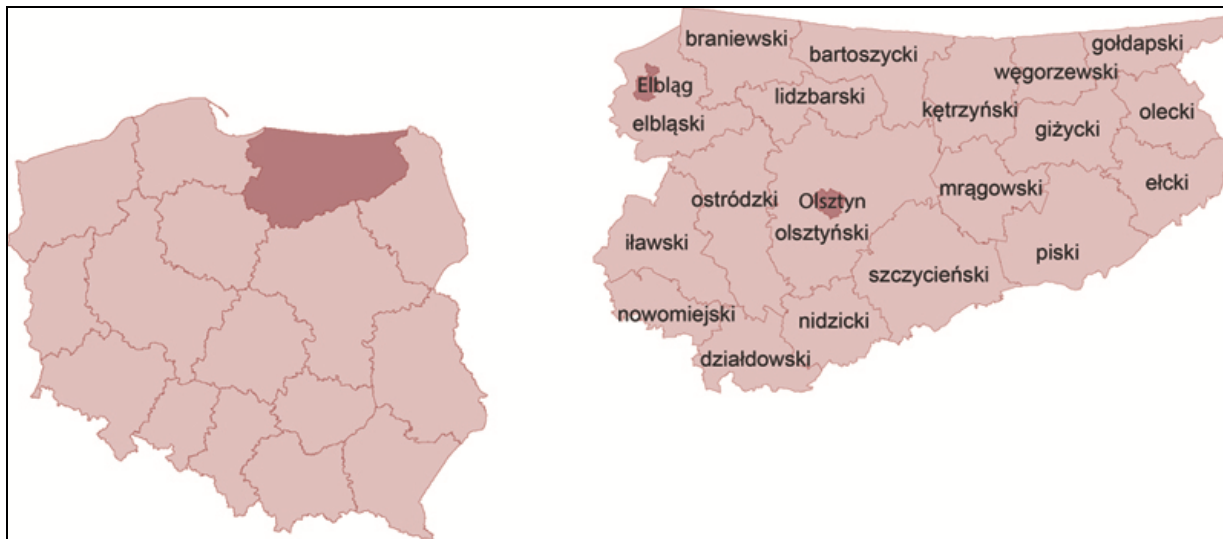

Miejsko-wiejska gmina Bisztynek została umiejscowiona w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego z dniem 1 stycznia 1999 roku na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1998 roku w sprawie utworzenia powiatów (Dz. U. Nr 103, poz. 652). Jest jedną ze 116 gmin województwa warmińsko-mazurskiego, położonego w północno-wschodniej części Polski. Województwo graniczy od północy z Rosją (obwodem kalininradzkim), a także województwami:

- podlaskim na wschodzie,
- mazowieckim na południu,
- kujawsko-pomorskim na południowym-zachodzie,
- pomorskim na zachodzie.

Od północnego-zachodu styka się z Zalewem Wiślanym. Ponadto graniczy w jednym punkcie z Litwą – jest to tzw. trójstyk Polski, Rosji i Litwy, a jednocześnie czwórstyk województw województwa warmińsko-mazurskiego i podlaskiego z Rosją i Litwą.

Mapa 1 Położenie województwa warmińsko-mazurskiego

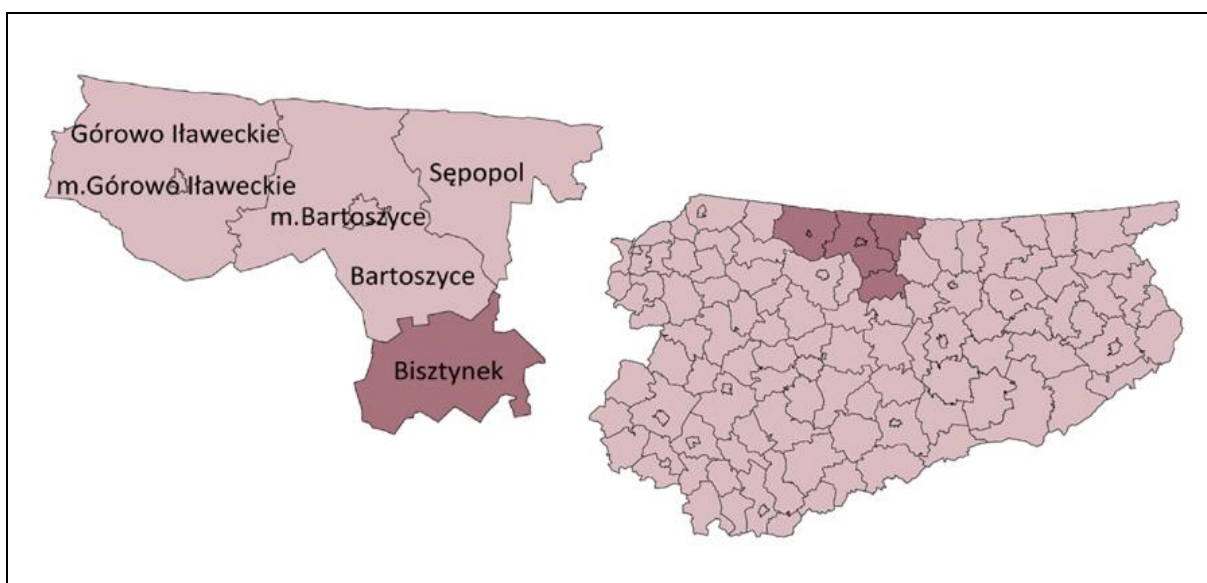

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, województwo warmińsko-mazurskie

Gmina i Miasto Bisztynek jest jedną z 6 gmin powiatu bartoszyckiego, który tworzą:

- miasto Bartoszyce,
- gmina Bartoszyce,
- miasto Górowo Iławeckie,
- gmina Górowo Iławeckie,
- gmina i miasto Bisztynek (stanowi 15,51% powierzchni powiatu bartoszyckiego).
- gmina i miasto Sępól.

Mapa 2 Miejsko-wiejska gmina Bisztynek na tle powiatu bartoszyckiego

Źródło:

Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Bisztynek

Gmina Bisztynek zajmuje powierzchnię 202,88 km², w tym:

- lasy: 10,8% (2182,5 ha)
- wody: 2,15% (437 ha)
- użytki rolne: 79,3% (16089 ha)

Gmina i Miasto Bisztynek graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminą Bartoszyce,
- od zachodu z gminą Kiwity (powiat lidzbarski),
- od południowego zachodu z gminą Jeziorany (powiat olsztyński),
- od południa z gminą Kolno (powiat olsztyński),
- od wschodu z gminami Reszel i Korsze (powiat kętrzyński).

W skład gminy wchodzi 30 miejscowości, w tym 1 miasto (Bisztynek).

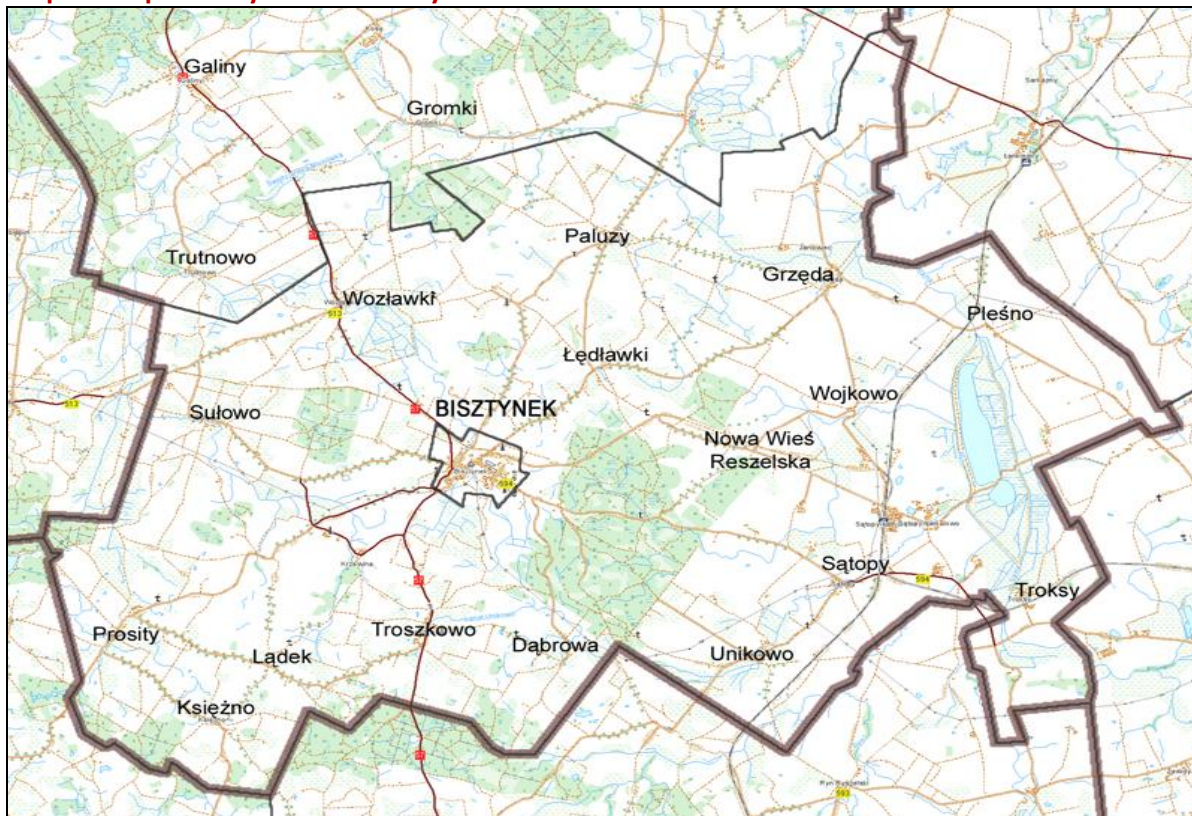
Sołectwa: Troszkowo, Paluzy, Grzęda, Plešno, Wojkowo, Sątopy, Nowa Wieś Reszelska, Unikowo, Łędlawki, Łądek, Dąbrowa, Księżno, Prosiły, Sułowo, Wozławki, Warmiany, Troksy, Bisztynek-Kolonia

Pozostałe miejscowości: Krzewina, Janowiec, Swędrówka, Łądlawki, Pleśnik, Biegonity, Winiec, Mołdyty, Nisko, Niski Młyn, Kokoszewo

Miasto: Bisztynek

Geograficznie gmina należy do Pojezierza Olsztyńskiego, a jej część wschodnia - wzdłuż rz. Sajna - do tzw. Niziny Sępopolskiej. Krańce południowe i wschodnie leżą w mezoregionie Pojezierza Mrągowskiego.

Mapa 3 Mapa Gminy i Miasta Bisztynek

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy i Miasta Bisztynek na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019, Olsztyn 2012

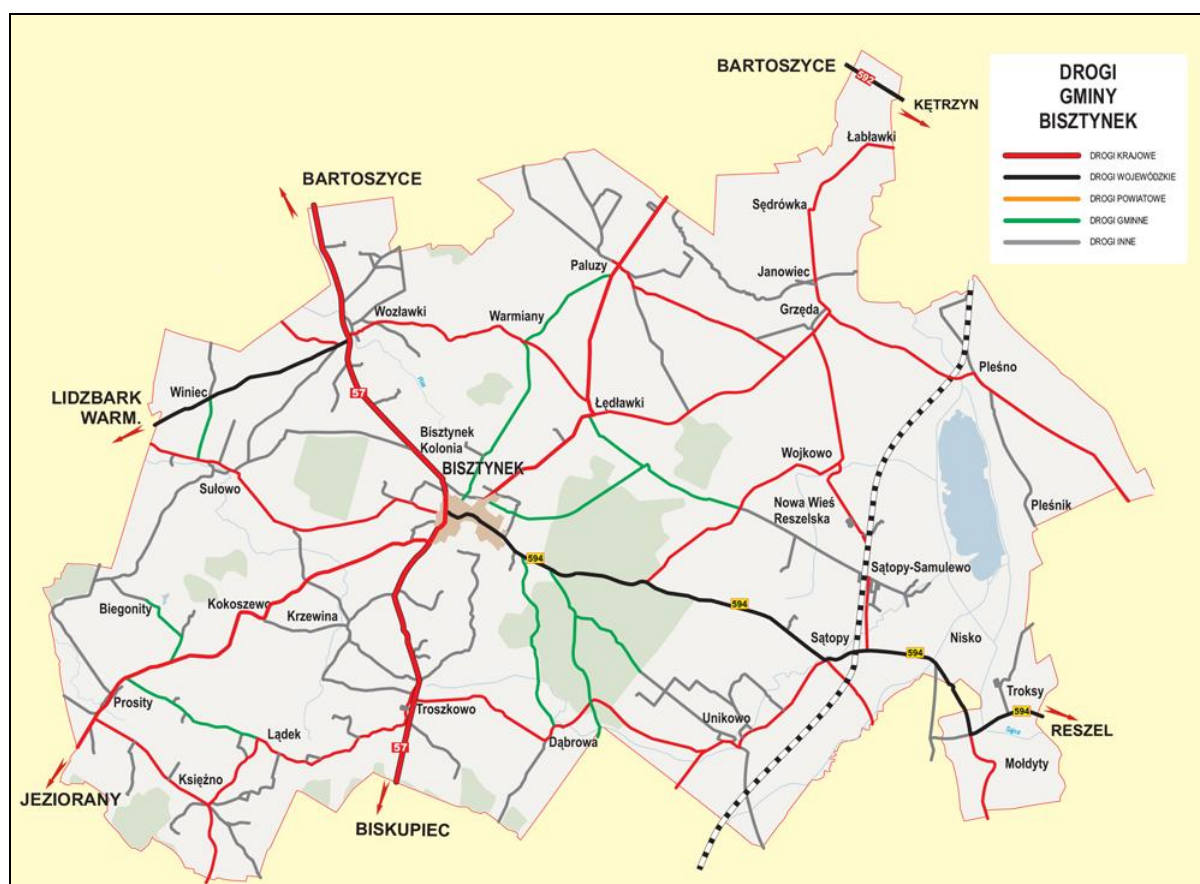
Dostępność komunikacyjna

Przez obszar gminy przebiega szereg dróg o znaczeniu regionalnym, w tym m.in. droga nr 57 łącząca Biskupiec z Bartoszczycami, a także linia kolejowa Olsztyn - Ełk (stacja w Sątopach - Samulewie) o stosunkowo dużym natężeniu ruchu towarowego i osobowego.

W gminie dobrze rozwinięta jest sieć dróg kołowych, w tym drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Wśród ważniejszych szlaków wymienić należy: Biskupiec - Bartoszyce, Bisztynek - Reszel, Wozławki - Lidzbark.

Stan i jakość tych dróg pozostawia jednak wiele do życzenia. Odnosi się to również do dróg gminnych. Miejscowości na terenie gminy nie posiadają obwodnic, jedynie w samym Bisztyнку w ostatnim okresie zrealizowany został objazd części starego miasta, z pominięciem rynku.

Mapa 4 Drogi Gminy i Miasta Bisztynek

Źródło: Oficjalna strona gminy Bisztynek, www.bisztynek.pl, zakładka mapy

Przez terytorium gminy przebiega ważna linia kolejowa Olsztyn - Ełk, ze stacją w Sątopach - Samulewie. Zapewnia ona dość dogodne połączenia z Olsztynem i resztą kraju. Jednakże mieszkańcy Bisztyńka oraz większości obszaru gminy skazani są na korzystanie z transportu drogowego.

Na obszarze gminy funkcjonuje sieć połączeń autobusowych, która zapewnia komunikację zarówno pomiędzy poszczególnymi miejscowościami, jak i z sąsiednimi gminami. System ten zapewnia mieszkańcom miasta i gminy komunikację z resztą regionu, a z Bisztyńka można dojechać bezpośrednio m.in. do Olsztyna.

Na ocenę dostępności komunikacyjnej (transportowej) wpływa w istotny sposób peryferyjne położenie geograficzne powiatu bartoszyckiego, a tym samym i gminy Bisztynek w Polsce, regionu (województwa warmińsko-mazurskiego) w Unii Europejskiej oraz brak w pobliżu autostrad i dróg szybkiego ruchu.

Środowisko naturalne

Obszar miejsko-wiejskiej gminy Bisztynek obejmuje 1928,2 ha (co stanowi 9,5% gminy) terenów chronionych, do których zaliczają się obszary chronionego krajobrazu (1594,9 ha) oraz rezerwat przyrody (333,30 ha).¹

Rezerwat przyrody:

Polder Sątopy-Samulewo – położony jest pomiędzy rzekami Sajna i Ryn, utworzony dla zachowania rozlewiska stanowiącego lęgownisko licznych gatunków ptaków wodno-błotnych oraz miejsce koncentracji ptaków w czasie jesiennych i wiosennych migracji.

Obszar chronionego krajobrazu:

Dolina rzeki Guber (powierzchnia ogółem: 14 363,8 ha).

Wśród pozostałych form ochrony przyrody na terenie gminy wymienić należy 2 pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej:

- głaz narzutowy „Diabelski Kamień” w północno-wschodniej części miasta Bisztynek – największy głaz narzutowy na Pojezierzu Mazurskim
- dąb szypułkowy w lesie na wschód od Bisztyńka

Mapa 5 Obszar funkcjonalny Zielone Płuca Polski

Źródło: Serwis internetowy Fundacja Zielone Płuca Polski – www.fzpp.pl

Obszar gminy należy do „Zielonych Płuc Polski” (ZPP). Obszar ZPP obejmuje północno-wschodnią część kraju o powierzchni 63 234 km², na tym terenie mieszka około 4 mln ludzi. Administracyjnie

¹ Dane GUS za rok 2014

obszar ZPP położony jest na terenie pięciu województw: warmińsko-mazurskiego (115 gmin), podlaskiego (118 gmin), północno-wschodniej części mazowieckiego (114 gmin) oraz części pomorskiego (6 gmin) i kujawsko-pomorskiego (33 gmin). Ogółem teren Zielonych Płuc Polski obejmuje 379 gmin.²

Walory przyrodnicze i krajobrazowe, położenie w Zielonych Płucach Polski, cenny pod względem ekologicznym i ornitologicznym rezerwat przyrody Polder we wsi Sątopy Samulewo oraz głęboko wcięta dolina rzeki Sajna stwarzają dobre warunki dla rozwoju turystyki. Miejsca atrakcyjne dla przyrodników i pasjonatów natury, ukształtowanie powierzchni, przygraniczne położenie to istotne atuty gminy, stanowiący potencjalnie ważny czynnik dla rozwoju turystyki w gminie.

Demografia

Gminę i Miasto Bisztynek zamieszkiwało w 2013 roku 6688 osób, gęstość zaludnienia wynosiła 33 osób na km², co sytuuje gminę poniżej średniej dla gmin miejsko-wiejskich województwa.

Gmina i Miasto Bisztynek w 2013 roku miała wysoki wskaźnik zgonów (najwyższy w porównywanych gminach) i niski wskaźnik urodzeń żywych, co razem stanowiło o ujemnym przyroście naturalnym (przedostatnie miejsce wśród porównywanych gmin).

Saldo migracji ujemne, nie odbiega od gmin porównywanych. Podobnie jak w większości gmin województwa warmińsko-mazurskiego, ludzie przemieszczają się z obszarów wiejskich do miast.

Tabela 1 Ludność Gminy i Miasta Bisztynek w latach 2008-2013 (stan w dniu 31 XII)

	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ludność faktycznie zamieszkała:							
ogółem	osoba	6557	6491	6851	6792	6748	6688
kobiety	osoba	3331	3312	3485	3456	3446	3426
mężczyźni	osoba	3226	3179	3366	3336	3302	3262
Ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	osoba	32	32	34	33	33	33
	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Na 1000 ludności:							
zgony	-	10,46	10,69	11,78	12,76	8,85	12,96
przyrost naturalny	-	-0,3	-1,3	0,6	-3,8	1,8	-3,3
urodzenia żywe	-	10,2	9,4	12,4	8,9	10,6	9,7
małżeństwa zawarte w ciągu roku	-	6,5	5,8	5,8	5,7	4,6	4,0
Saldo migracji na pobyt stały:							

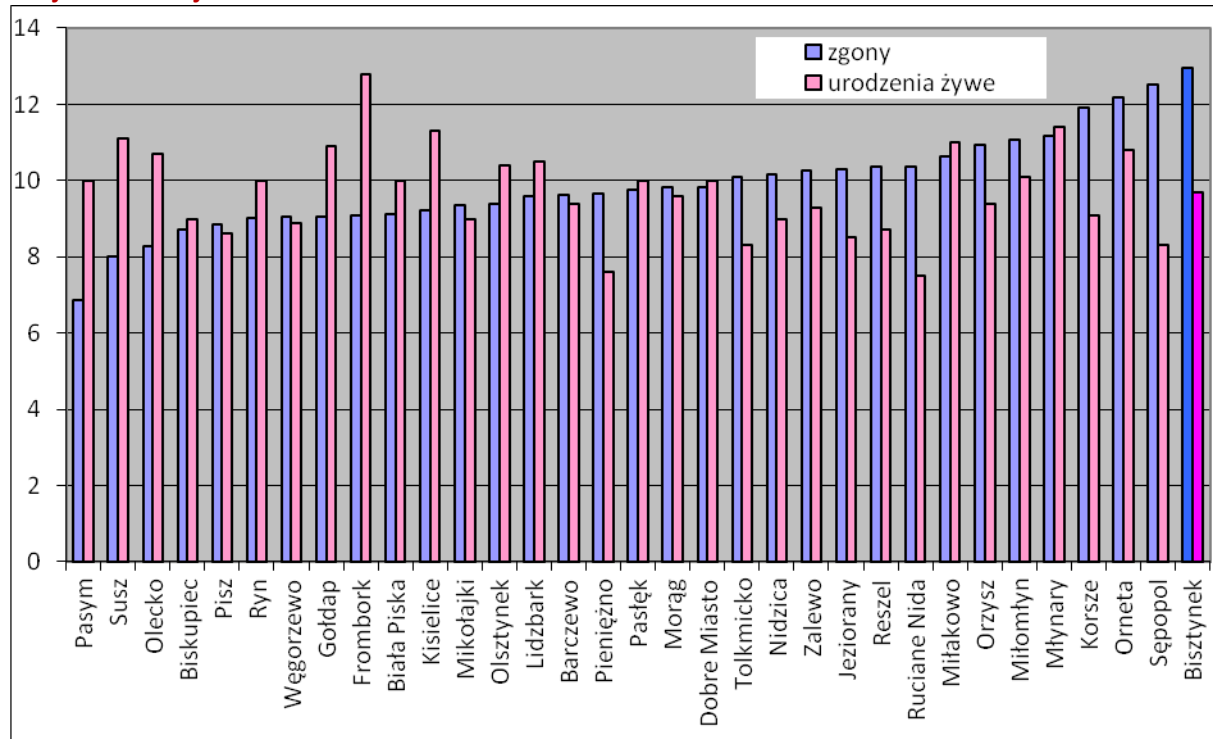
²Serwis Fundacja Zielone Płuca Polski - www.fzpp.pl

saldo migracji gminnych wewnętrznych	osoba	-29	-43	-39	-28	-70	-39
saldo migracji zagranicznych	osoba	0	-4	0	-5	1	0

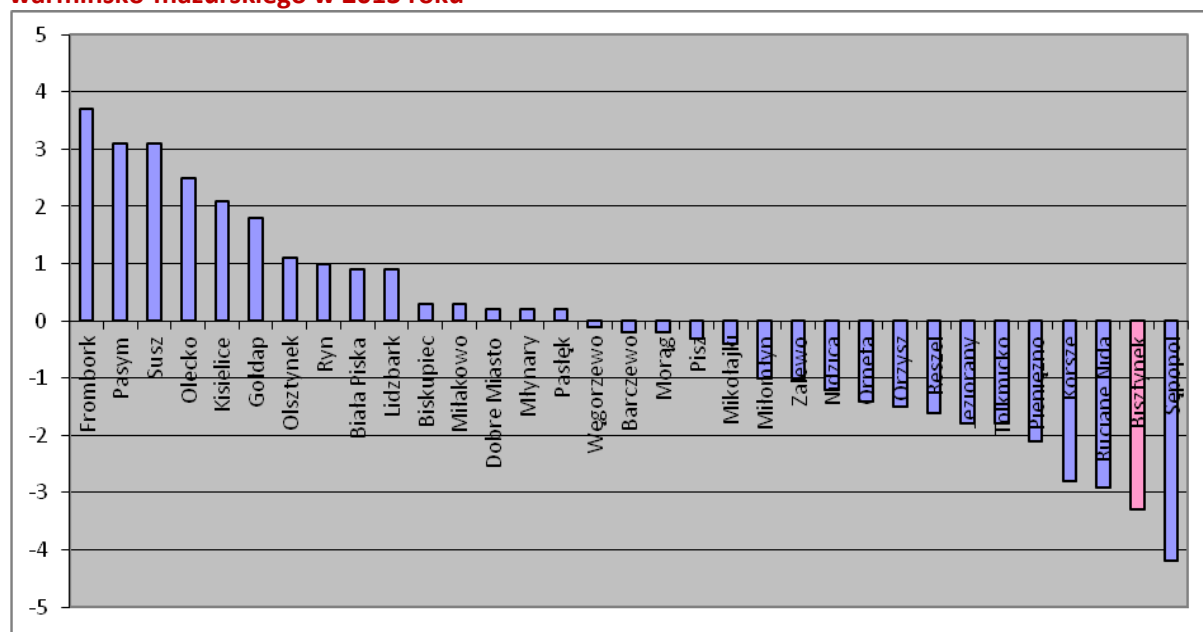
Źródło: GUS (BDL)

Wykres 1 Zgony i urodzenia na 1000 mieszkańców w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku

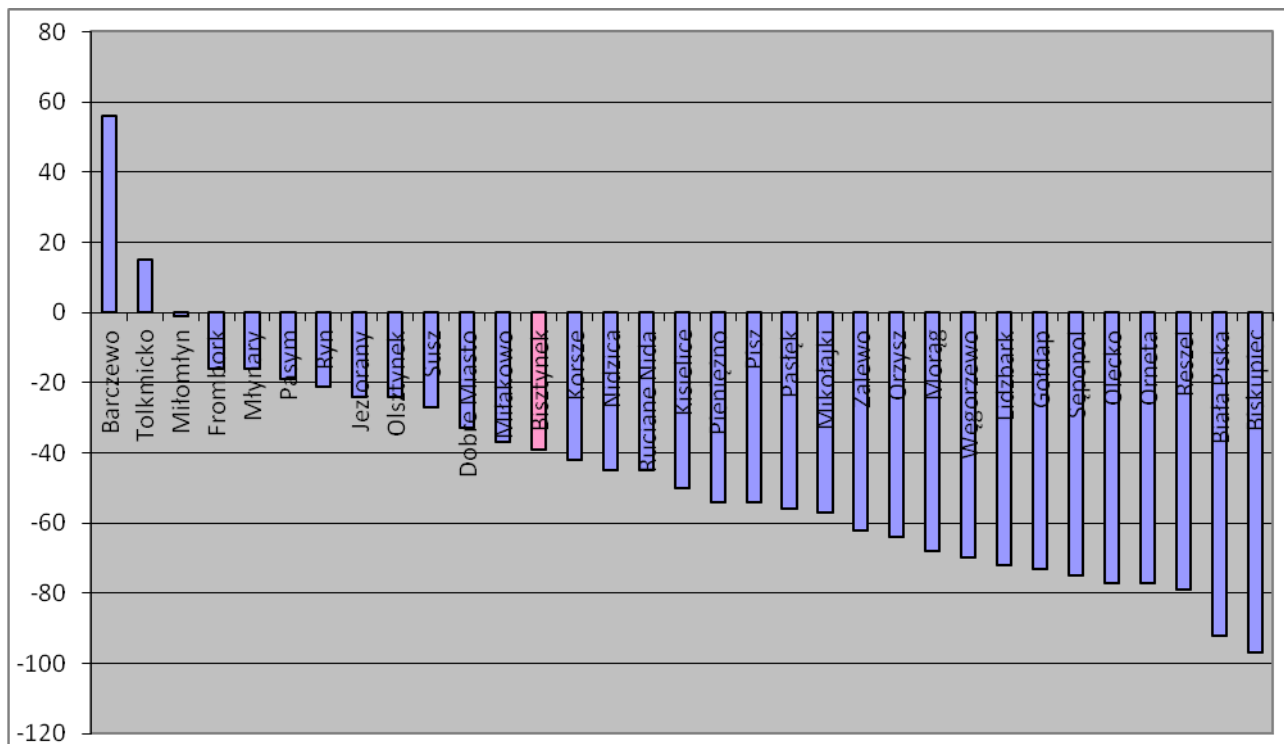
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 2 Przyrost naturalny w Mieście i Gminie Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

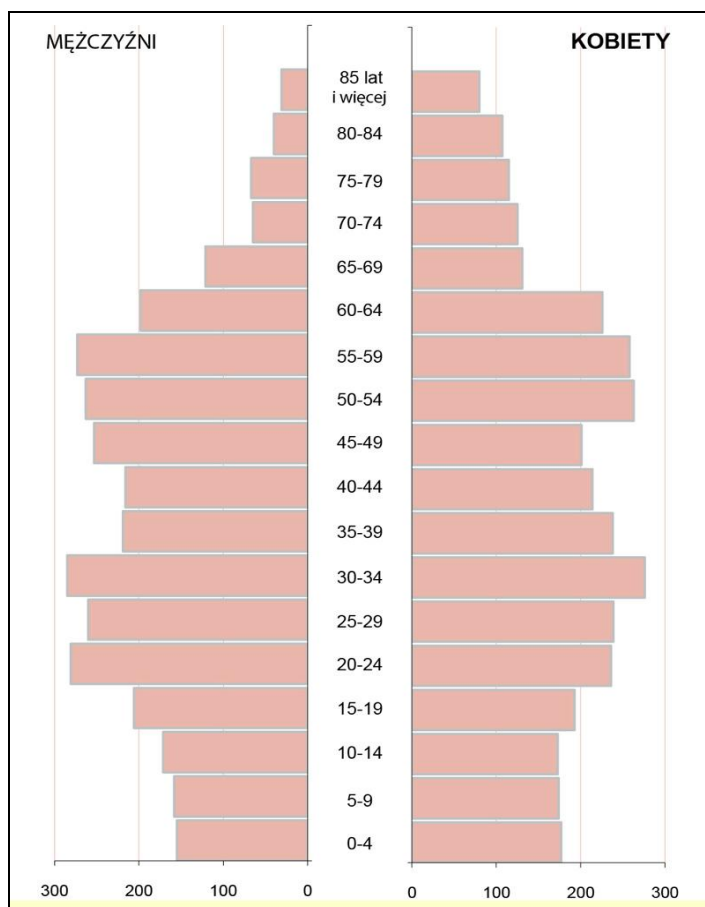
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 3 Migracje wewnętrzne w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

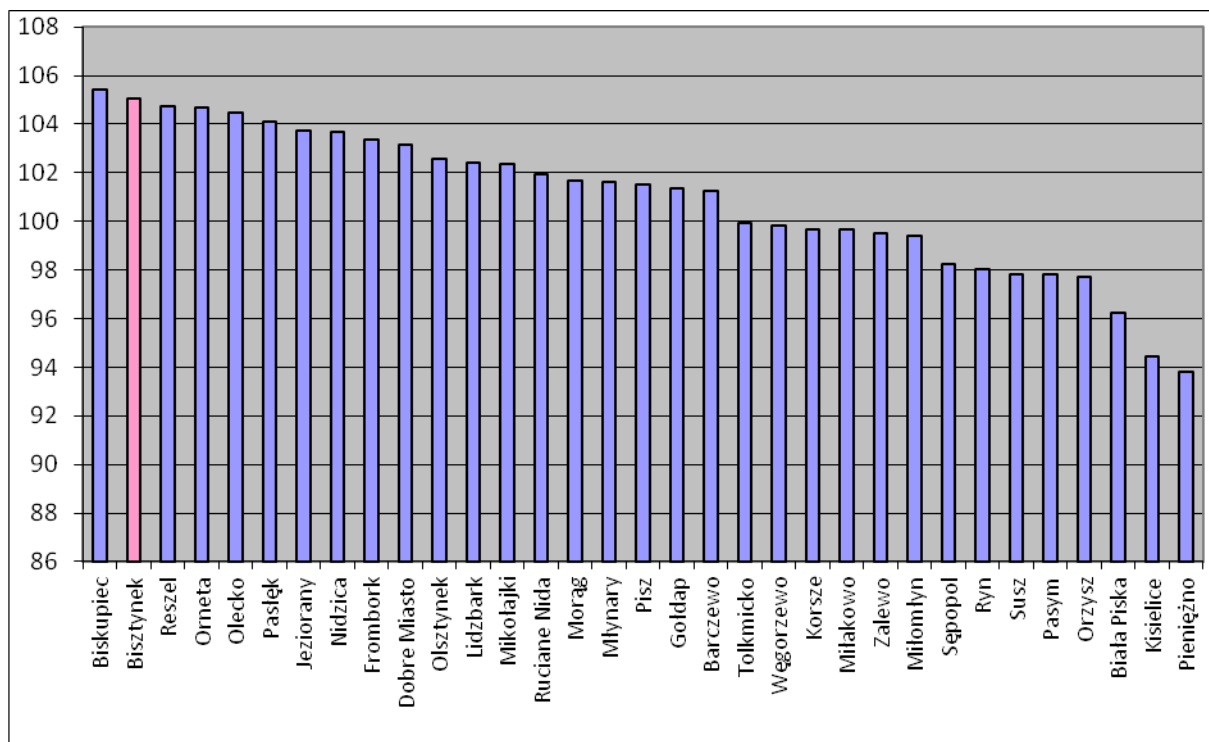
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 4 Ludność Gminy i Miasta Bisztynek wg płci i wieku w 2013 roku

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Bisztynek

Wykres 5 Kobiety na 100 mężczyzn w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin wiejsko-miejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

To stosunkowo młoda gmina, chociaż starzejąca się. W 2013 roku udział osób w wieku przedprodukcyjnym sięgał 18,2%, w wieku produkcyjnym 65,2%, a w wieku poprodukcyjnym 16,6% wszystkich mieszkańców. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w regionie nie odbiega znacząco od sytuacji w innych województwach Polski, również w zakresie zachodzących zmian. Według prognoz tendencja do starzenia się społeczeństwa lokalnego będzie się nasilać.

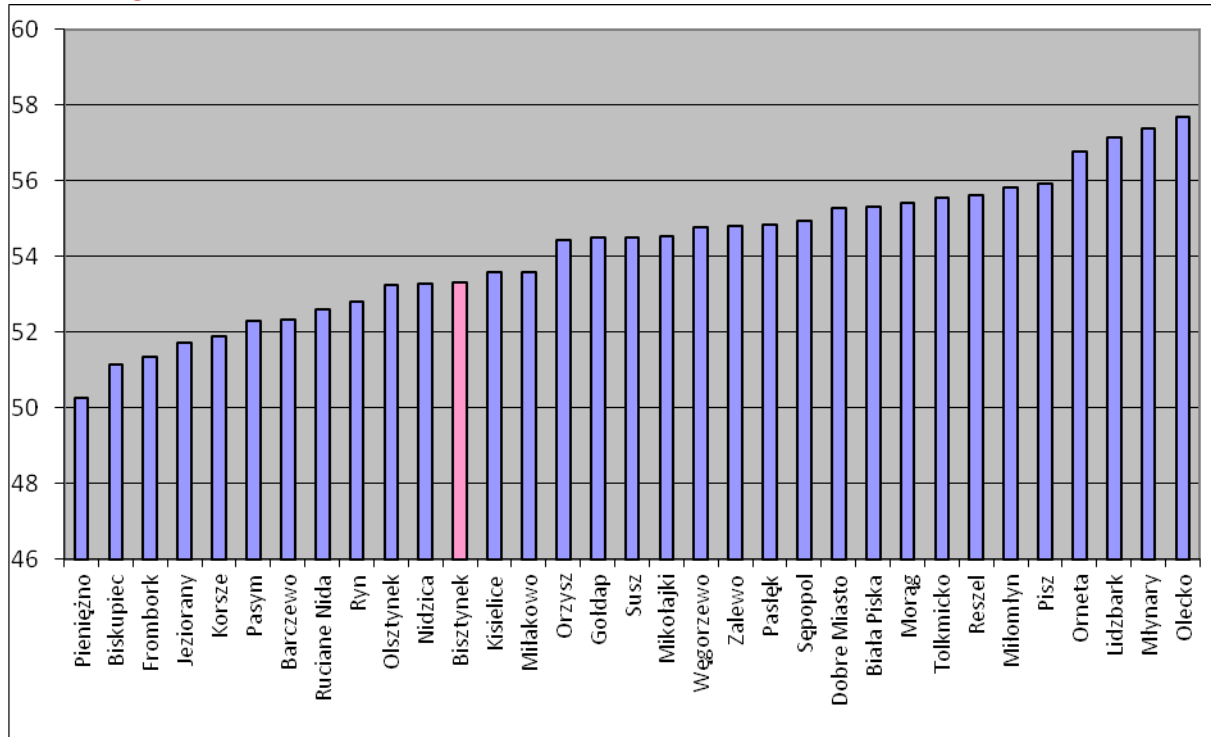
Tabela 2 Ludność wg ekonomicznych grup wiekowych w Gminie i Mieście Bisztynek w latach 2008-2013

	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ludność w wieku:							
przedprodukcyjnym	osoba	1350	1265	1367	1332	1266	1218
produkcyjnym	osoba	4191	4199	4451	4420	4397	4362
poprodukcyjnym	osoba	1016	1027	1033	1040	1085	1108
W % ogółem ludność w wieku:							
przedprodukcyjnym	%	20,6	19,5	20,0	19,6	18,8	18,2
produkcyjnym	%	63,9	64,7	65,0	65,1	65,2	65,2
poprodukcyjnym	%	15,5	15,8	15,1	15,3	16,1	16,6

Źródło: Dane GUS (BDL)

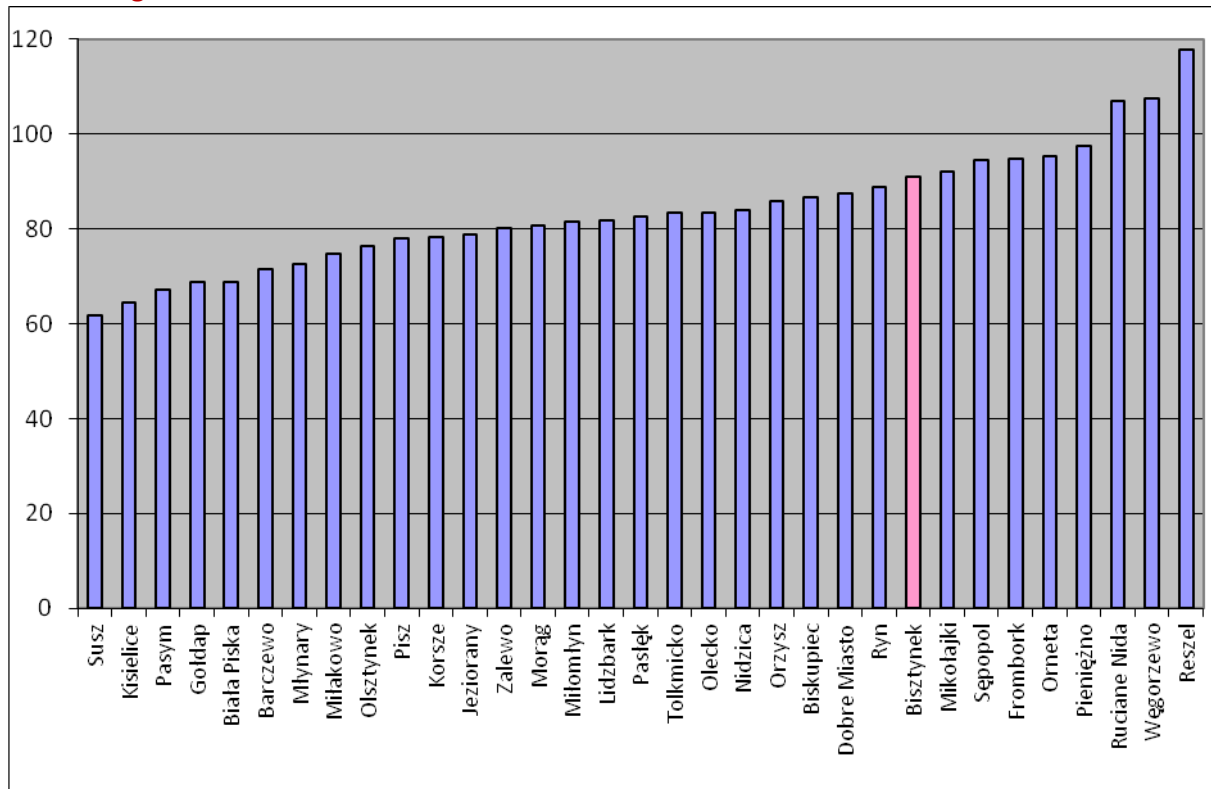
Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost liczby osób starszych w kolejnych latach może wpłynąć negatywnie na wielkość zasobów pracy w gminie oraz stworzyć konieczność podjęcia działań w zakresie opieki nad osobami starszymi i dostarczania specjalistycznych usług dla tej grupy ekonomicznej.

Wykres 6 Obciążenie demograficzne - ludność w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym Gminy i Miasta Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

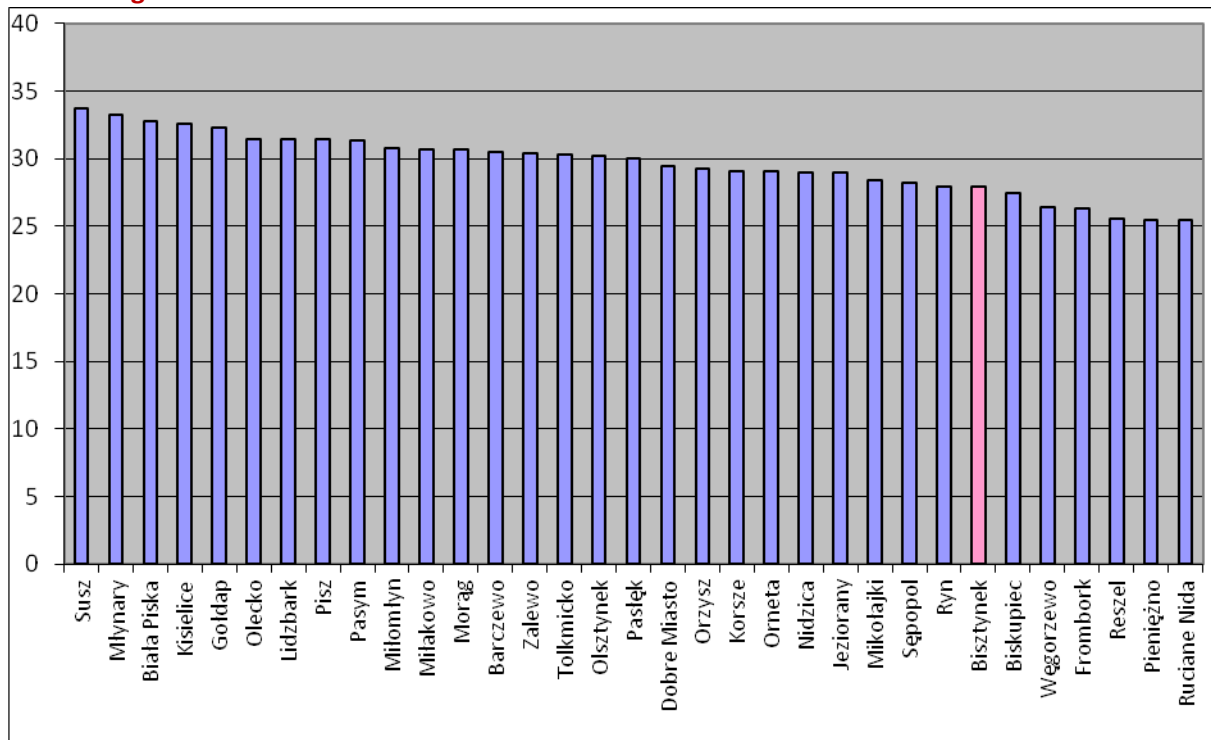
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 7 Obciążenie demograficzne - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym Gminy i Miasta Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

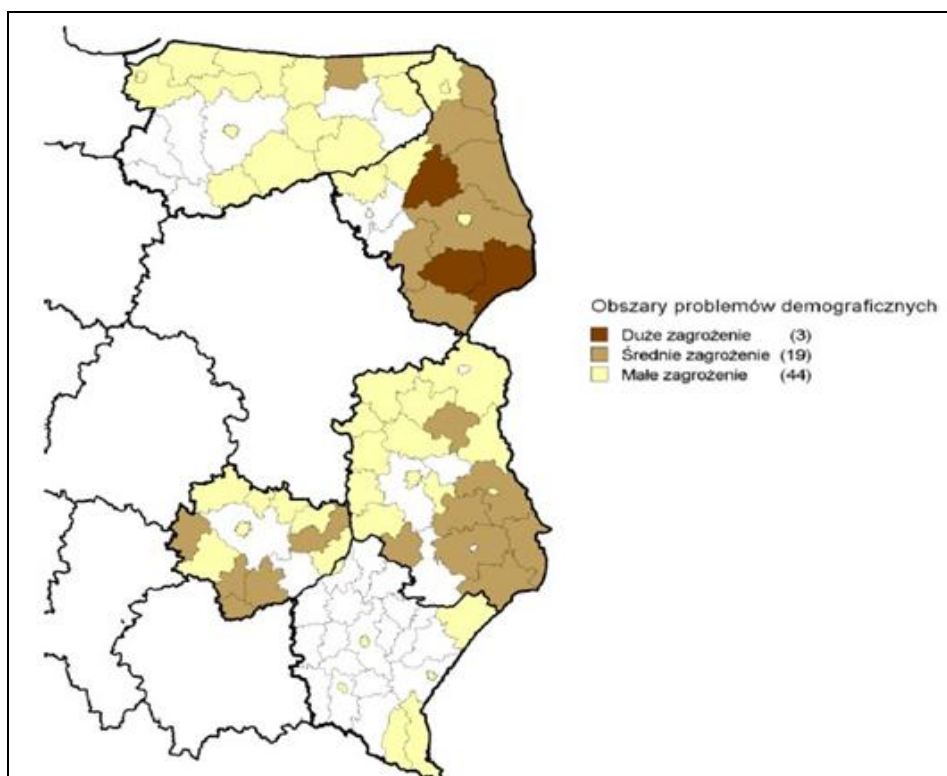
Wykres 8 Obciążenie demograficzne - ludność w wieku przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Gminy i Miasta Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

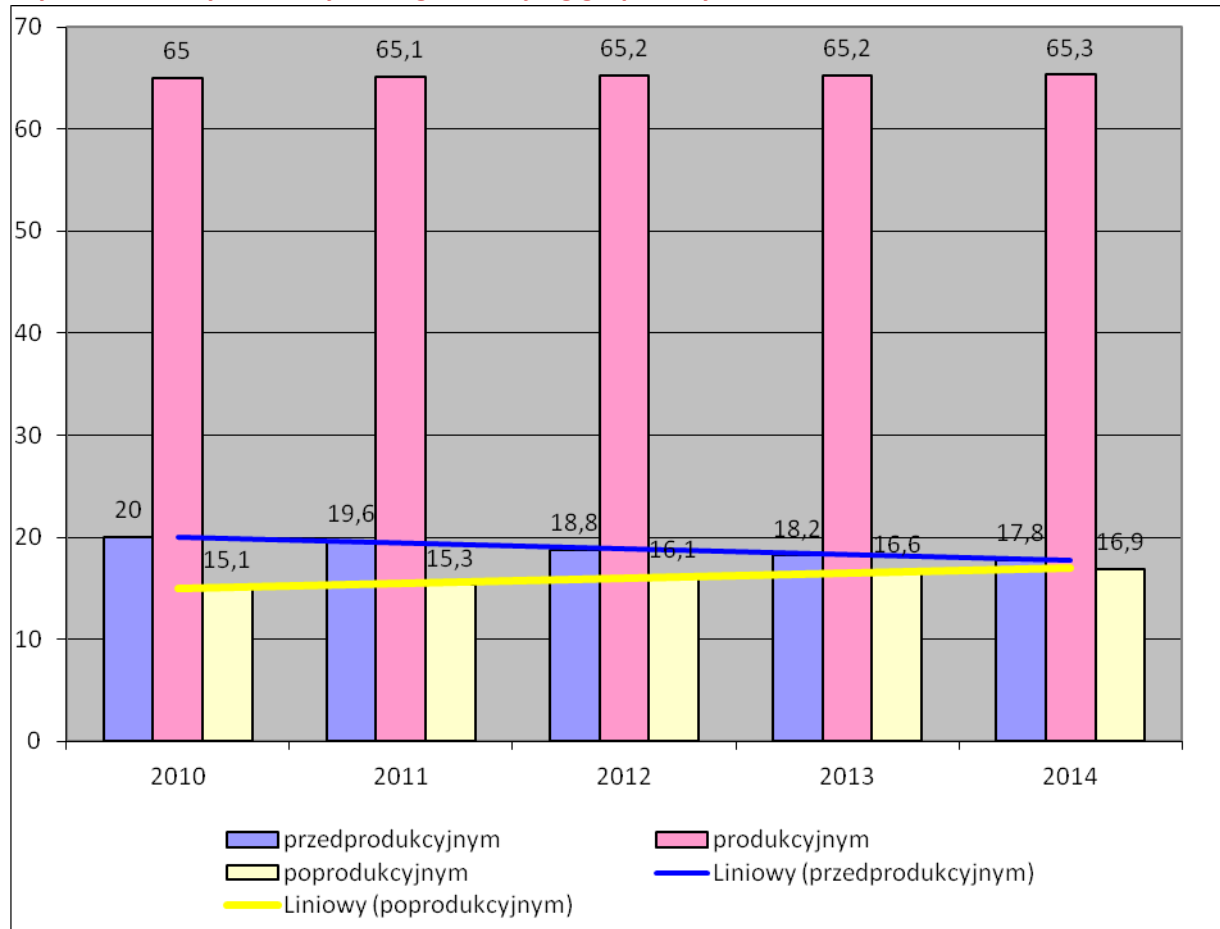
Sytuacja demograficzna gminy Bisztynek kształtuje się dość korzystnie na tle obszaru Polski Wschodniej, nie wykazuje zagrożenia procesami depopulacyjnymi.

Mapa 6 Obszary problemów demograficznych w powiecie bartoszyckim na tle Polski Wschodniej

Źródło: Aktualne problemy demograficzne regionu Polski Wschodniej, Raporty i analizy EUROREGnr5/2010, Warszawa 2010

Wykres 9 Zmiany struktury demograficznej wg grup Bisztynek 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Sytuacja demograficzna gminy jest jeszcze korzystna, ale w najbliższych latach pogorszy się. Główną przyczyną jest systematyczny spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Wskaźniki obciążenia demograficznego obecnie korzystne, systematycznie będą się pogarszać.

Edukacja

W 2013 roku subwencja oświatowa w gminie wyniosła 5096,2 tys. zł.

Liczba ludności w 2013 roku według edukacyjnych grup wieku w Gminie i Mieście Bisztynek wynosiła:

- 184 – dzieci w wieku 0-2 lata
- 288 – dzieci w wieku 3-6 lat
- 386 – dzieci w wieku 7-12 lat
- 220 – młodzież w wieku 13-15 lat

Tabela 3 Podstawowe dane na temat szkolnictwa w Gminie i Mieście Bisztynek w 2013 roku

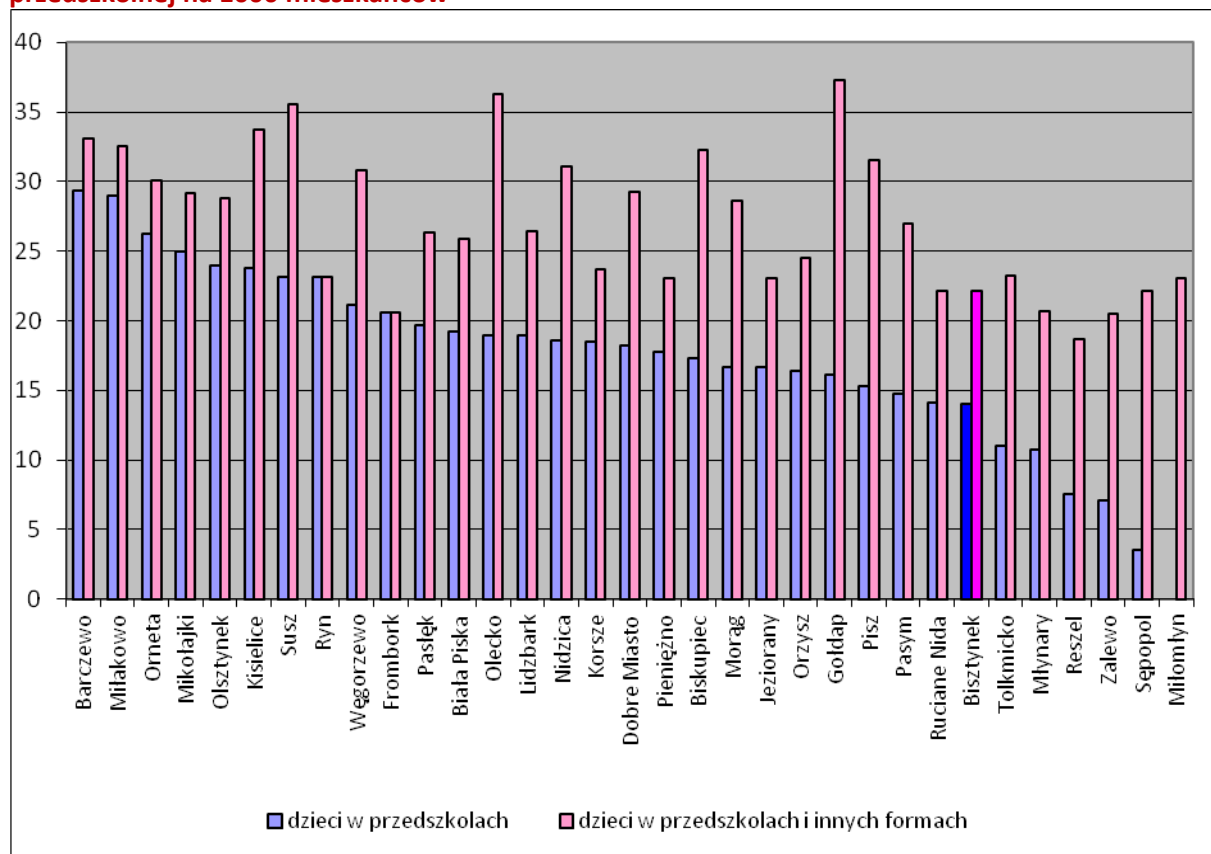
	2013 rok
Szkoły podstawowe	3
w tym specjalne	-
Gimnazja	1
w tym specjalne	-
Szkoły ponadgimnazjalne	0
Uczniowie w szkołach:	
podstawowych	366
w tym specjalnych	-
gimnazjalnych	215
w tym specjalnych	-

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014 – Bisztynek

Część potrzeb edukacyjnych, także w zakresie szkolnictwa specjalnego zaspakajana jest przez placówki oświatowe powiatu bartoszyckiego oraz ościennych.

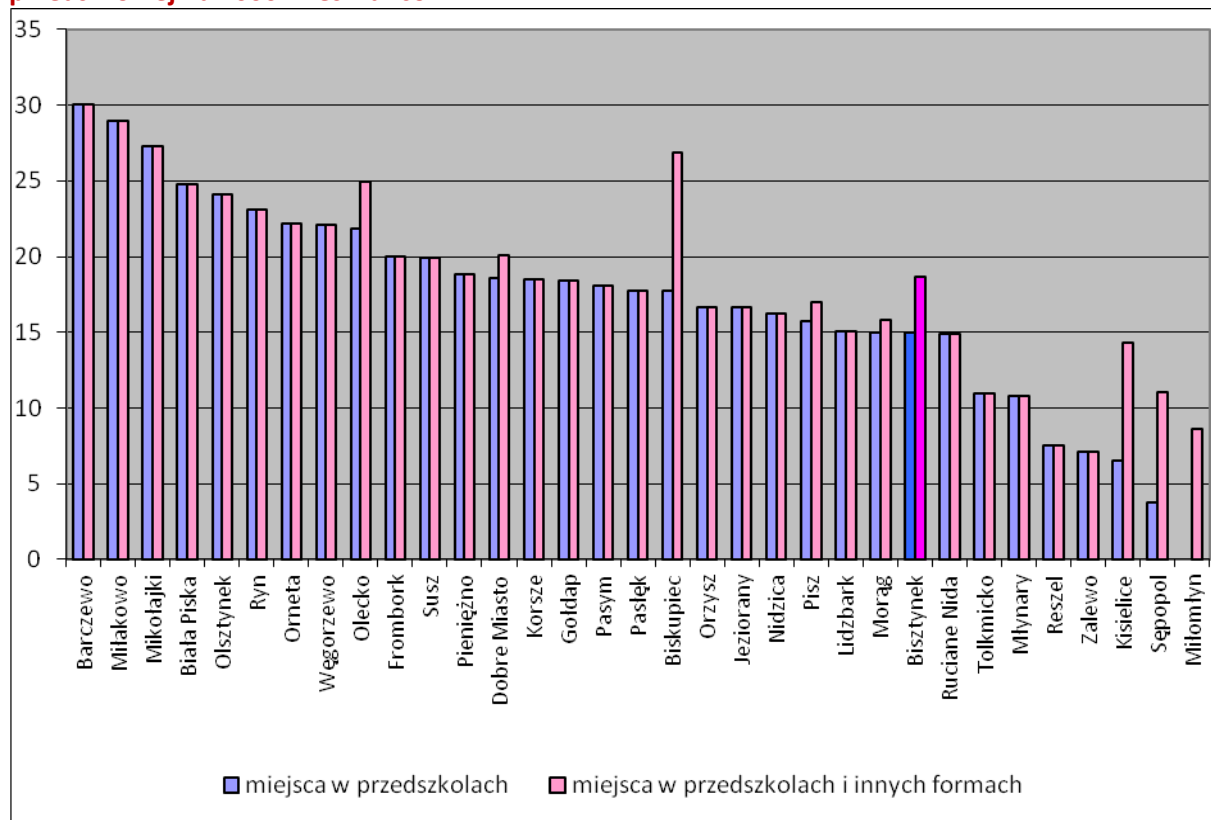
W Gminie i Mieście Bisztynek w 2013 roku funkcjonowało jedno przedszkole, dwa oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych oraz jeden punkt przedszkolny.

Wykres 10 Wychowanie przedszkolne w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku- dzieci w przedszkolach i innych formach opieki przedszkolnej na 1000 mieszkańców

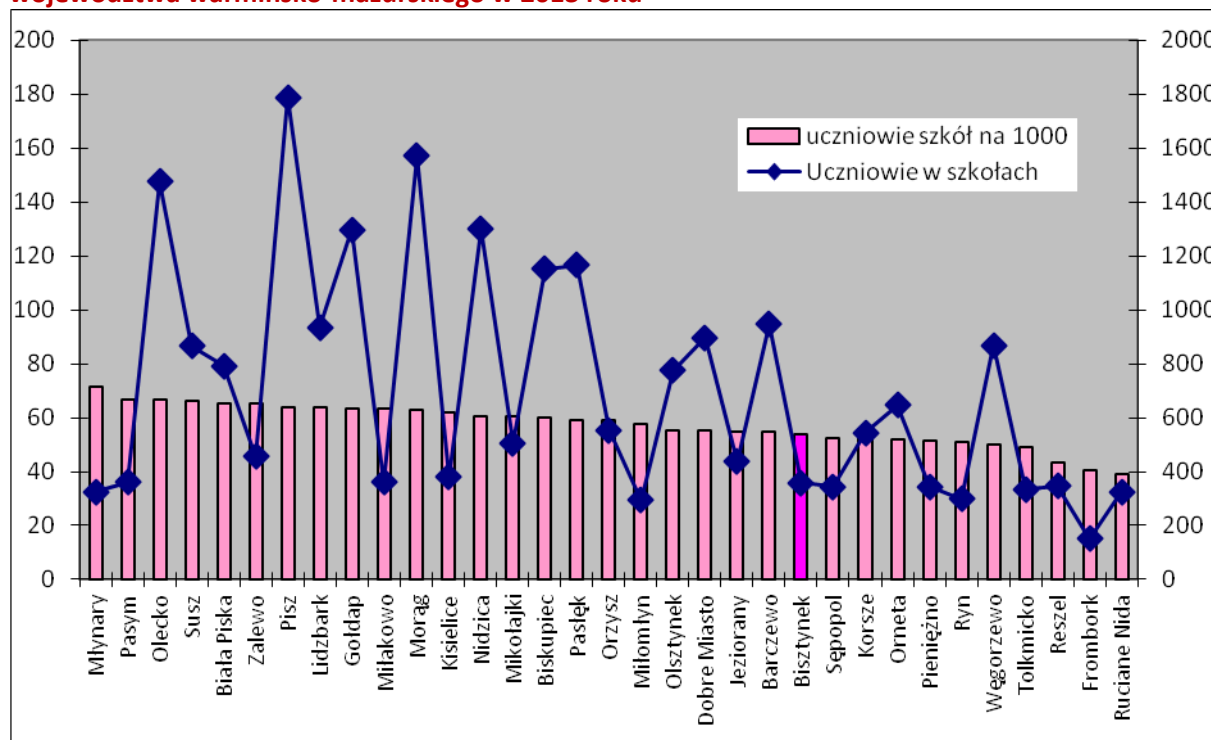
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 11 Wychowanie przedszkolne w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku – miejsca w przedszkolach i innych formach opieki przedszkolnej na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 12 Uczniowie szkół podstawowych w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

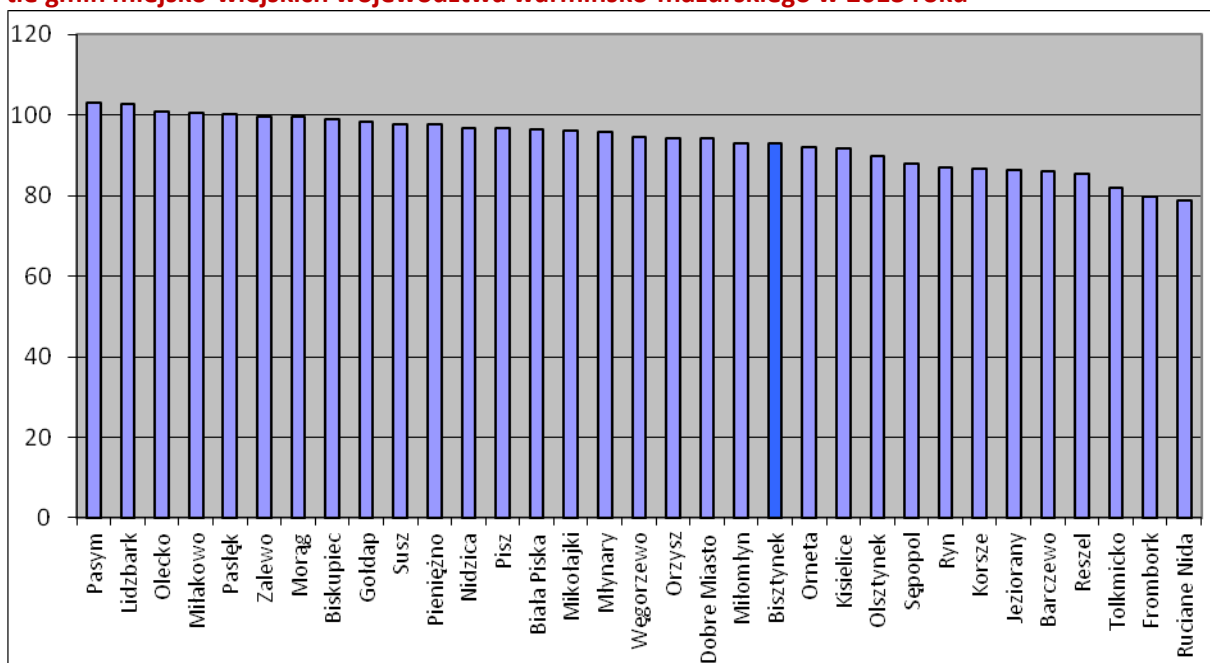
Tabela 4 Współczynnik skolaryzacji brutto: szkoły podstawowe i gimnazjalne

	jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
szkoły podstawowe	%	93,76	98,22	89,62	92,23	91,50	93,01
szkoły gimnazjalne	%	100,36	98,43	93,55	90,24	91,49	85,45

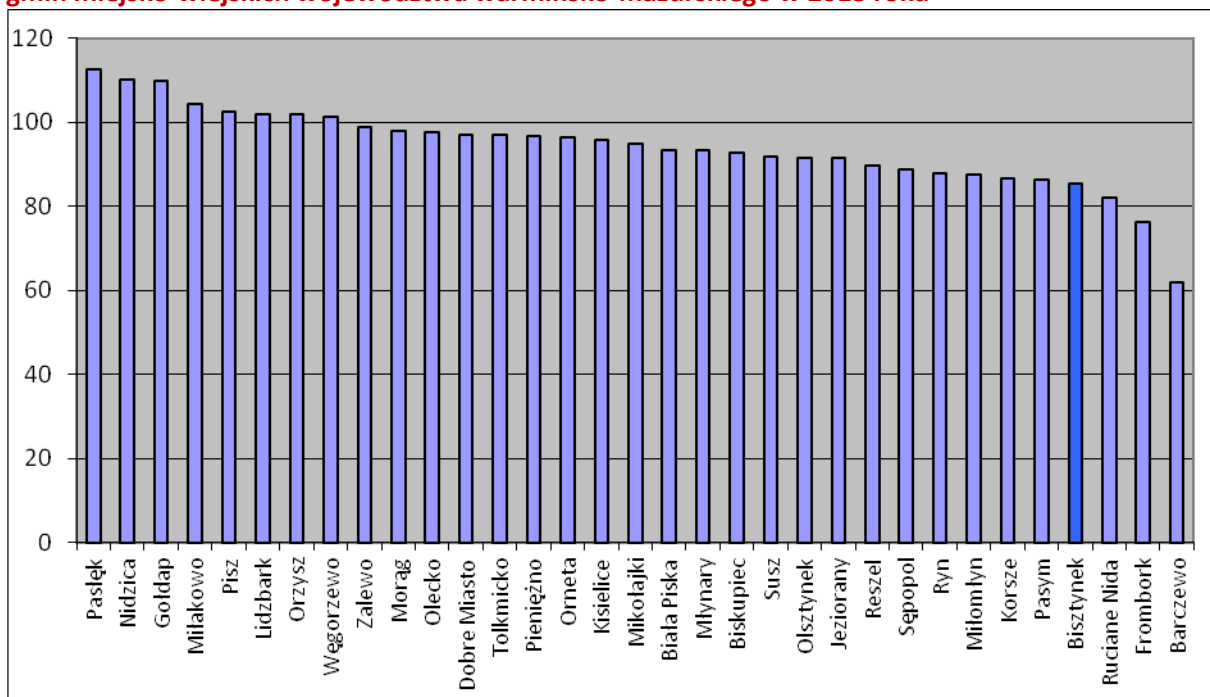
Źródło: Dane GUS (BDL)

Wykres 13 Szkolnictwo podstawowe - współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

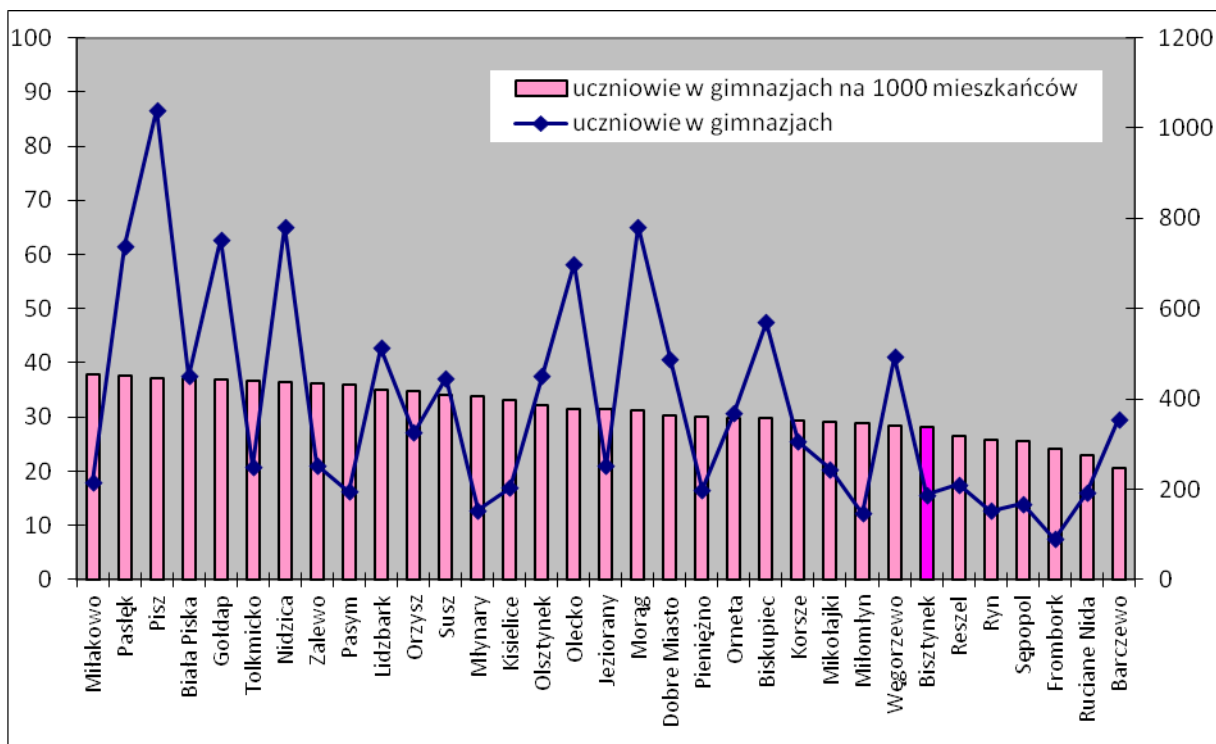
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 14 Szkolnictwo gimnazjalne - współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

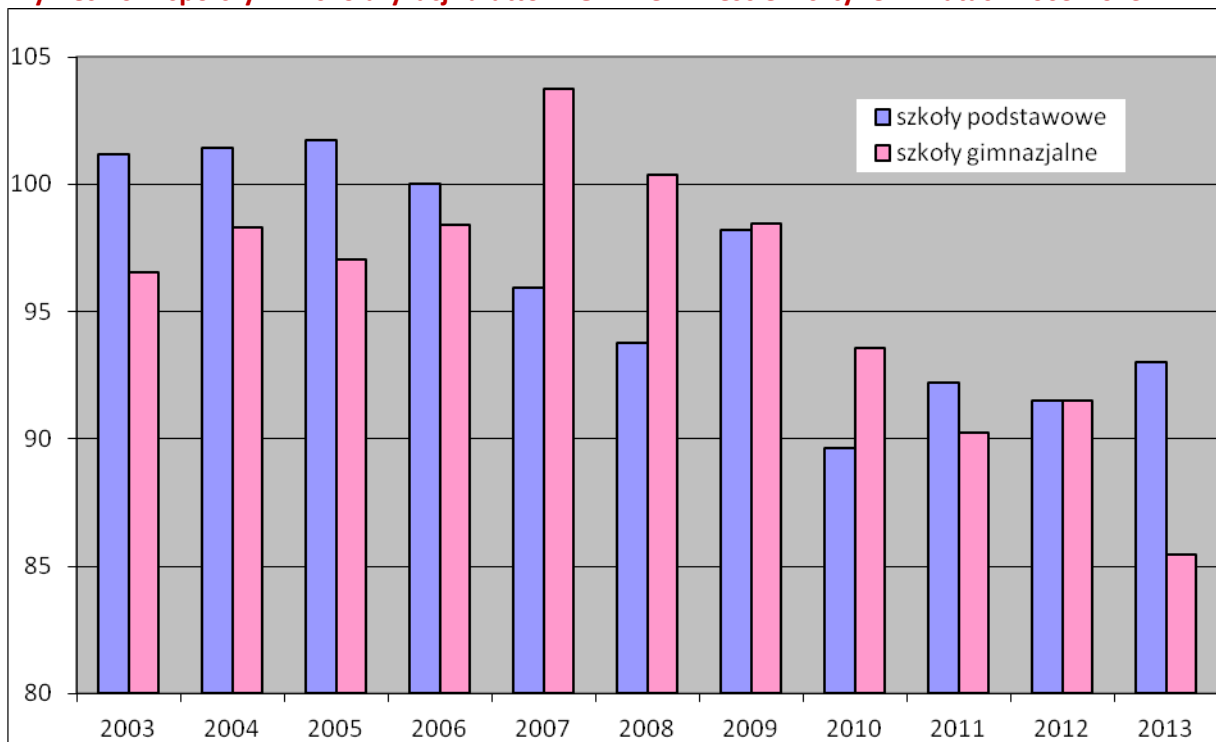
Wykres 15 Uczniowie szkół gimnazjalnych w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

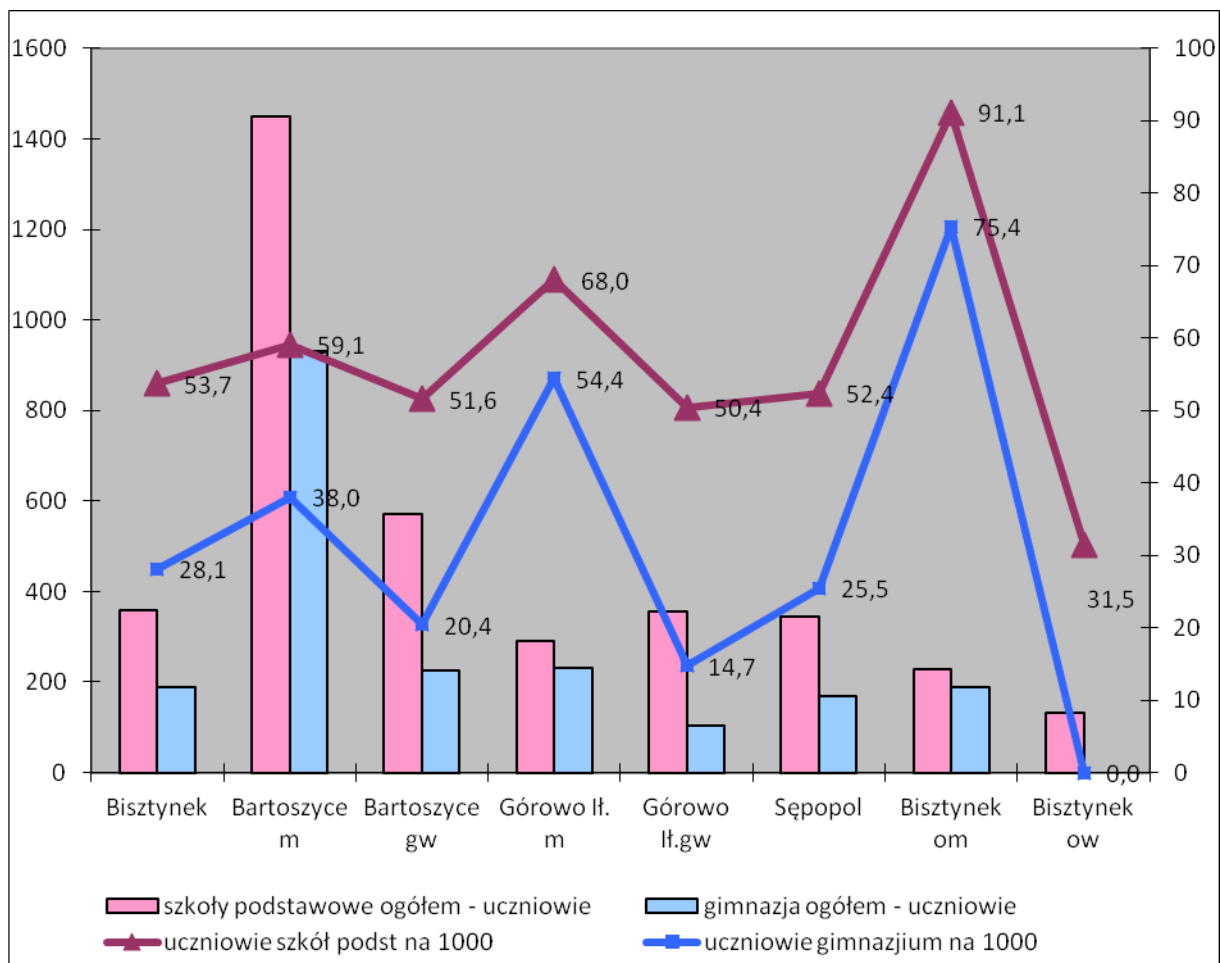
Współczynniki skolaryzacji Gminy i Miasta Bisztynek dla szkoły podstawowej i gimnazjum wynoszą poniżej 100, od kilku lat systematycznie zmniejszają się, co świadczy o tym, że część uczniów korzysta ze szkół poza gminą. Na uczniów uczących się poza gminą subwencja oświatowa nie jest naliczana, przez co gmina ma niższe dochody.

Wykres 16 Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie i Mieście Bisztynek w latach 2003-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 17 Uczniowie w szkołach podstawowych i gimnazjach w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

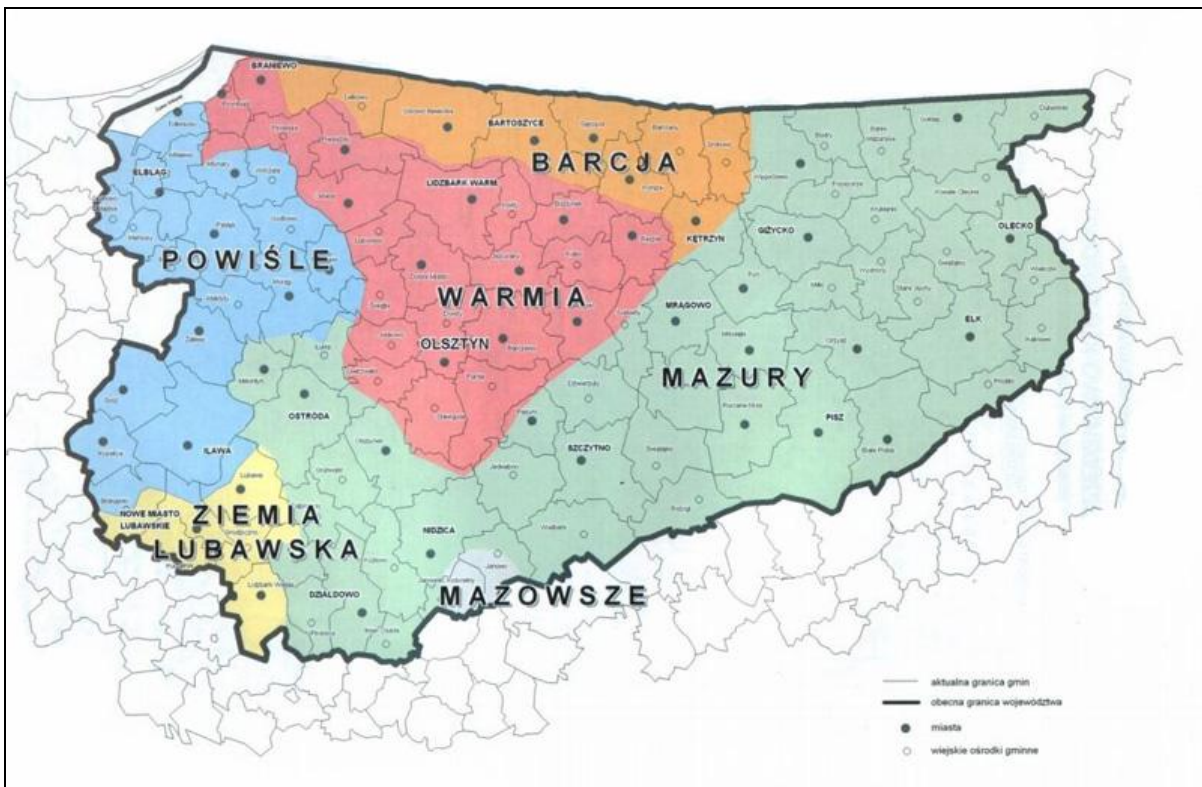
Kultura

Położenie Gminy i Miasta Bisztynek na terenach, które na przestrzeni wieków przynależały do różnych narodowości wpłynęło na jego wielokulturowość. Punktem zwrotnym, podobnie jak w przypadku innych miast, miasteczek i wsi województwa warmińsko-mazurskiego był rok 1945 – rozpoczął się proces wymiany ludności. Na miejsce zamieszkujących tu Warmiaków, Mazurów, Niemców, sprowadzona została ludność z Polski centralnej, kresów wschodnich, Ukraińcy przesiedleni w ramach akcji „Wisła”.

Na tych terenach kultywowane są tradycje polskie i pruskie, a także w pewnej mierze niemieckie przy docenieniu spuścizny ludności rodzimej – Warmiaków i Mazurów oraz ludności osiedlonej.³

Mapa 7 Dziedzictwo kulturowe województwa warmińsko-mazurskiego – krainy historyczne

³ Na podstawie: Izabela Lewandowska, Anita Romulewicz, *Historia kultury i dziedzictwo kulturowe Warmii i Mazur. Bibliografia za lata 1990-2009*, Olsztyn 2010.

Źródło: Dziedzictwo kulturowe Warmii - Mazur - Powiśla: stan zachowania, potencjały i problemy, Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego, Olsztyn 2006

Obiekty zabytkowe objęte ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego na terenach wiejskich Gminy i Miasta Bisztynek to głównie kościoły i inne zabytki przykościelne oraz zespoły parków podworskich.

Walory kulturowe gminy koncentrują się głównie w granicach samego miasta Bisztynek. Tu też wyznaczono 6 zespołów obiektów do bezwzględного zachowania. Natomiast znakomita większość dominującej w krajobrazie miasta zabudowy przedwojennej postulowana jest do ochrony konserwatorskiej. Oznacza to, że jakiegokolwiek działania uzgadniane być muszą z konserwatorem.

Dodatkowym elementem są wyznaczone w obrębie miasta strefy konserwatorskie oraz strefa ochrony archeologicznej. Razem obejmują one ok. 60% terenu miasta, w tym prawie wszystkie tereny zurbanizowane.

Tabela 5 Wykaz zabytków nieruchomych Gminy i Miasta Bisztynek

Bisztynek
założenie urbanistyczne starego miasta, XIV- XIX, nr rej.: 186 (B781) z 12.10.1957
kościół farny p.w. św. Macieja, XIV, XVIII, nr rej.: A-413 z 12.10.1957
budynek gospodarczy obok kościoła, XVIII, nr rej.: 518 (B/85) z 12.10.1957
kościół ewangelicki, ul. 9 Maja, 1883-1888, nr rej.: 2204 z 23.12.1983
kapliczka przydrożna, pocz. XVIII, 1825, nr rej.: 624 z 7.10.1968
cmentarz rzym.-kat., ul. Wojska Polskiego, XX, nr rej.: 3693 z 19.03.1987
kościół, ob. kaplica cmentarna p.w. św. Mikołaja, 1612-1618, 1892, nr rej.: 623 z 7.10.1967
cmentarz ewangelicko-augsburski, ul. Grodzka, pocz. XIX, nr rej.: 3692 z 19.03.1987
kapliczka, nr rej.: 2206 z 27.05.1993
brama Lidzbarska, XV, XVI, XVIII, nr rej.: 519 (B/82) z 12.10.1957
remiza strażacka, ul. Grodzka, k. XIX, nr rej.: 4215 z 11.05.1992

<p>Grzęda Reszelska kościół par. p.w. św. Mikołaja, XV-XIX, nr rej.: 630 z 8.10.1967 cmentarz przykościelny, nr rej.: 3788 z 19.03.1987</p>
<p>Księżno kaplica rzym.-kat., k. XIX, nr rej.: 2248 z 21.10.1996</p>
<p>Lądek kaplica fil. p.w. MB Królowej Aniołów, poł. XIX, nr rej.: 2250 z 8.02.1999</p>
<p>Mołdyty zespół dworski, XVIII-XIX: - dwór, nr rej.: 618 z 7.10.1967 - park, nr rej.: 1333 z 29.11.1978</p>
<p>Nisko zespół dworski, k. XIX: dwór, nr rej.: 2256 z 10.07.2000 park, nr rej.: 1431 z 24.05.1978</p>
<p>Paluzy kościół par. p.w. Świętego Krzyża, 2 poł. XIV, nr rej.: 637 z 12.10.1967 cmentarz przykościelny, nr rej.: j.w. dwór, ob. dom nr 18,1870, nr rej.: 4111 z 9.05.1989</p>
<p>Prosioty kościół par. p.w. Wniebowzięcia NMP, XVI, 1842-1844, nr rej.: 641 z 12.10.1967 cmentarz przykościelny, nr rej.: 3787 z 19.03.1987</p>
<p>Sątopy kościół par. p.w. św. Jodoka, XIV, 1884-1886, nr rej.: 2265 z 9.05.1989 cmentarz przykościelny, nr rej.: 3786 z 19.03.1987 plebania, k. XVIII, nr rej.: 642 z 12.10.1967</p>
<p>Sątopy-Samulewo zespół dworski, XVIII, nr rej.: 129 (S/27) z 13.03.1950: dwór i park</p>
<p>Sułowo kościół par. p.w. Świętego Krzyża, 1500-XIX, nr rej.: 763 z 26.11.1967 oraz 856 z 21.08.1968 cmentarz przykościelny, nr rej.: 3785 z 19.03.1987 kapliczka przydrożna obok cmentarza par., k. XIX, nr rej.: 2269 z 9.05.1989 kapliczka przydrożna obok cmentarza par., k. XIX, nr rej.: 2270 z 9.05.1989 kapliczka przydrożna przy drodze do Rokitnika, k. XVIII, nr rej.: 2273 z 9.05.1989 cmentarz rzym.-kat., nr rej.: 3784 z 19.03.1987</p>
<p>Unikowo kościół p.w. św. Jana Chrzciciela, XV, nr rej.: 620 z 7.10.1967 cmentarz grzebalny, nr rej.: 3783 z 19.03.1987 dwór nr 17, 1890, nr rej.: 4110 z 9.05.1989</p>
<p>Wozławki kościół par. p.w. św. Antoniego z kaplicą rodziny Eulenburgów, XV, XVII-XVIII, nr rej.: 53 (W/8) z 10.09.1949 ogrodzenie, nr rej.: j.w. cmentarz przykościelny, nr rej.: 3782 z 19.03.1987 plebania, nr 10, 2 poł. XVIII, nr rej.: A-4527z 25.06.2009 dom nr 19, k. XIX, nr rej.: 2283 z 18.10.1990</p>

Źródło: Rejestr zabytków nieruchomości województwa warmińsko-mazurskiego, portal Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie, www.wuoz.olsztyn.pl

- Dni Rodziny w Bisztyнку
- Dni Bisztyńka
- Festiwal Kultury Słowińskiej w Bisztyнку
- Gminne Święto Plonów (dożynki)

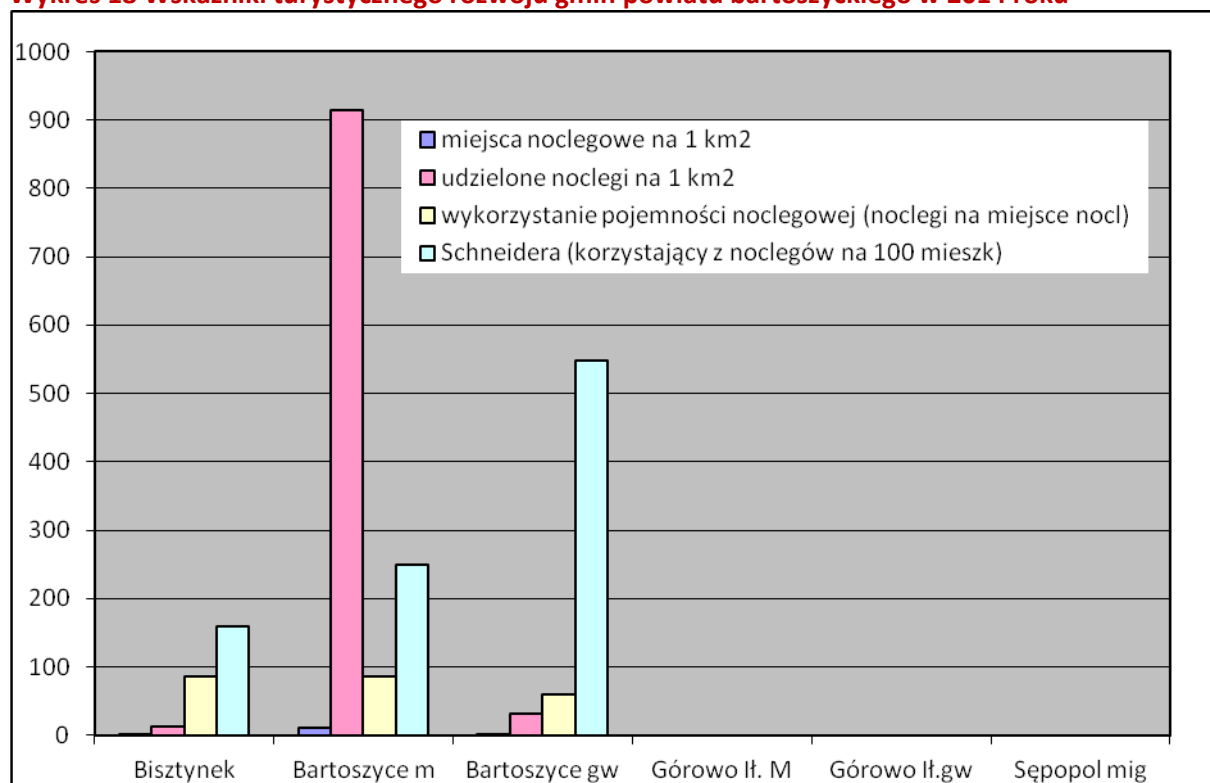
O działania kulturalne i edukacyjne dla mieszkańców gminy dba Ośrodek Kultury i Aktywności Lokalnej w Bisztyńku oraz Biblioteka Publiczna w Bisztyńku wraz z filiami w Prositach, Wozławkach i Sątopach.

Turystyka

Gmina i Miasto Bisztynek leży na dawnym Trakcie Królewskim z Warszawy do Królewca- obecnie Kaliningradu. Na terenie gminy istnieją warunki do rozbudowania oferty związanej z aktywnym wypoczynkiem. Ośrodki rekreacyjne do jazdy konnej i wypraw rowerowych, pagórkowata rzeźba tereny, a także przebiegające przez gminę szlaki komunikacyjne i turystyczne m. in. europejski szlak turystyczny E-11 oraz międzynarodowa trasa rowerowa śladami starych zamków w Lidzbarku Warmińskim, Reszlu, Kętrzynie, stanowią duży atut i mogą przyciągać turystów.

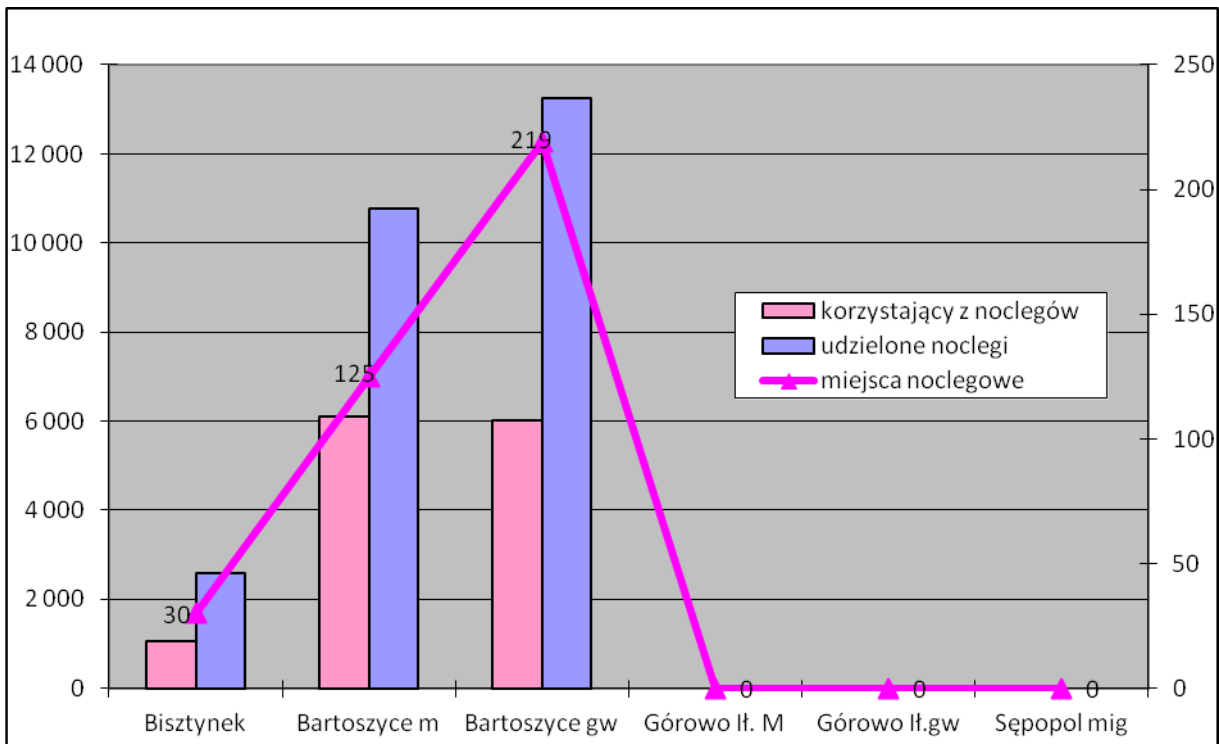
Na terenie gminy funkcjonuje jeden pensjonat objęty w badaniach GUS. Swoją działalność reklamują także gospodarstwa agroturystyczne i kwatery prywatne.

Wykres 18 Wskaźniki turystycznego rozwoju gmin powiatu bartoszyckiego w 2014 roku

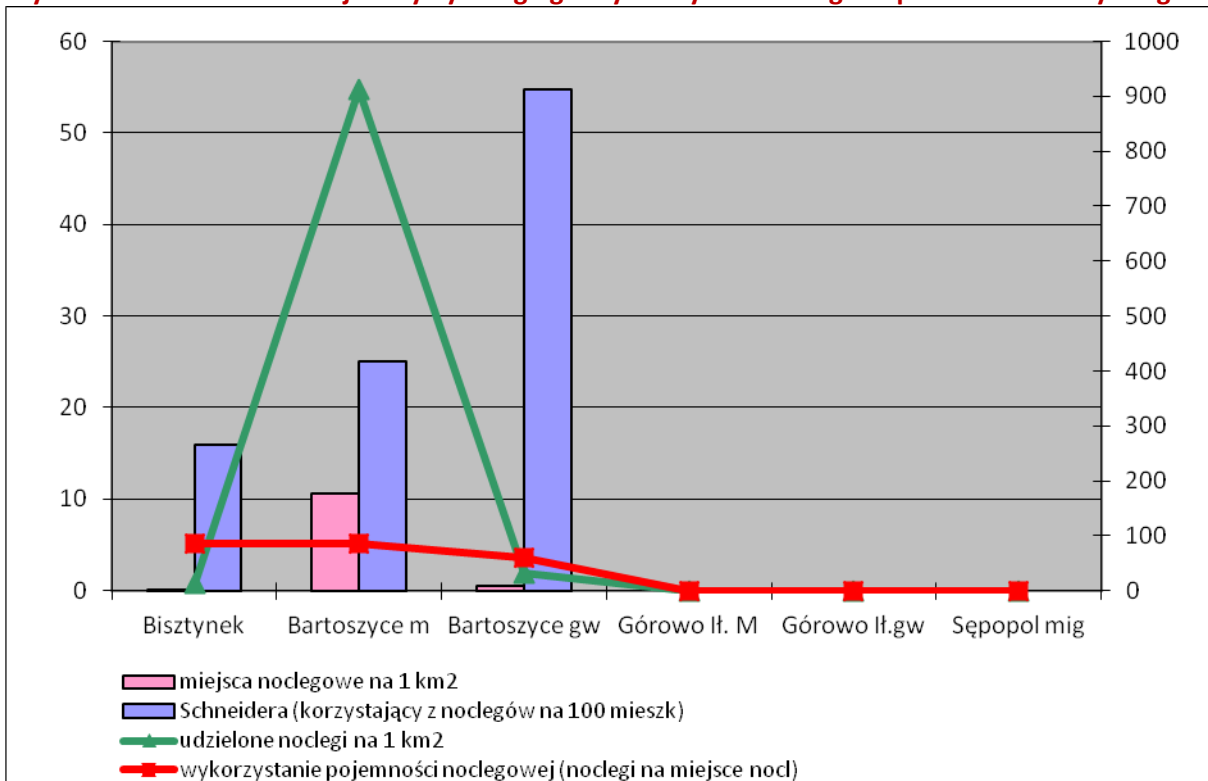
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

WYKRES 19 KORZYSTAJĄCY Z NOCLEGÓW, UDZIELONE NOCLEGI ORAZ MIEJSCA NOCLEGOWE W MIEJSKO-WIEJSKIEJ GMINIE BISZTYNEK NA TLE GMIN POWIATU BARTOSZYCKIEGO W 2014 ROKU

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 20 Wskaźniki rozwoju turystycznego gminy Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

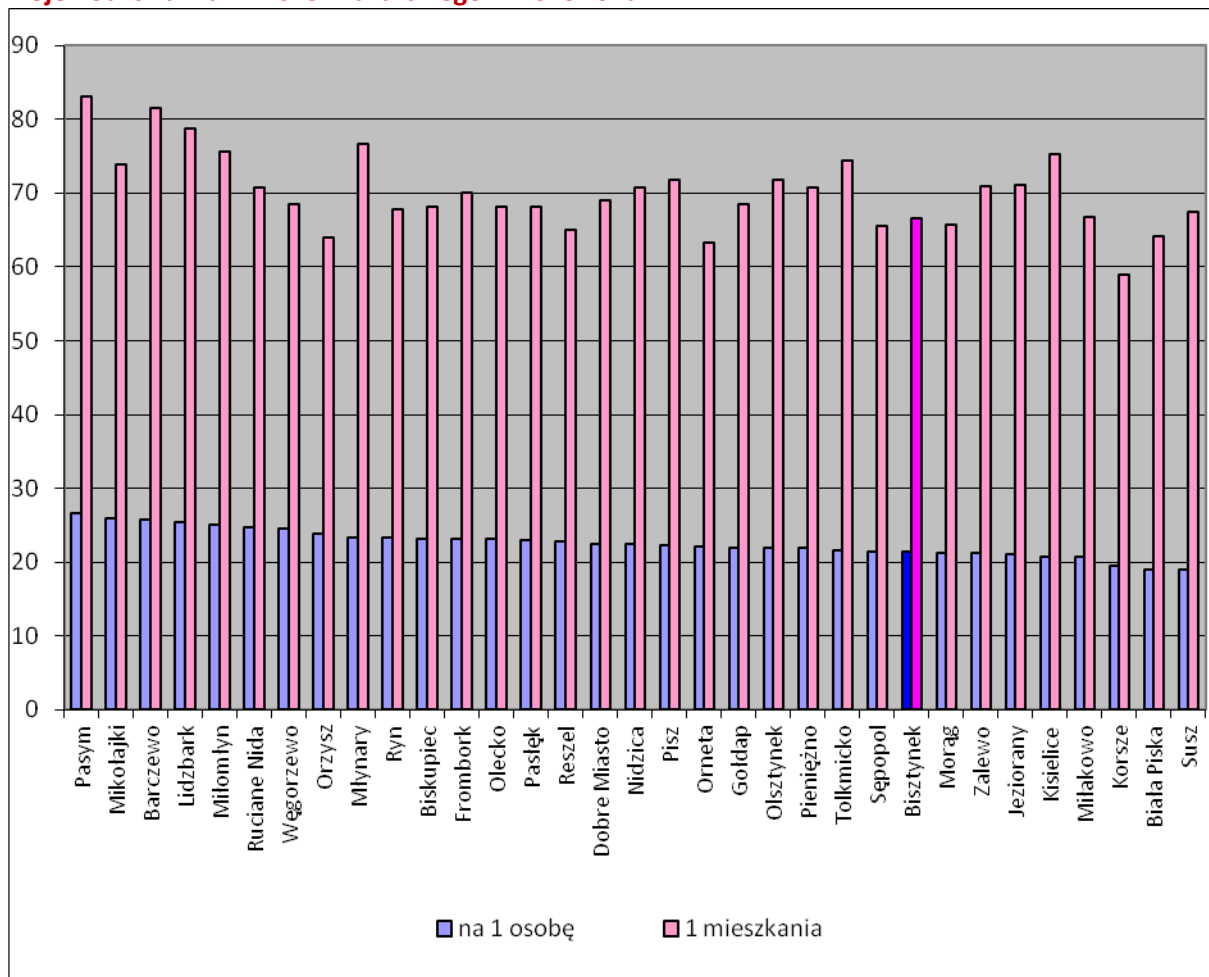
Analiza wskaźników rozwoju turystycznego pozwala określić stosunkowo słabe wykorzystanie rozwoju turystyki, zwłaszcza na tle dwóch gmin powiatu bartoszyckiego, gmin Bartoszyce miejskiej i wiejskiej.

Zasoby mieszkaniowe

W 2013 roku w Gminie i Mieście Bisztynek zgodnie z danymi GUS było 2147 mieszkań.

Powierzchnia mieszkań w porównaniu do gmin miejsko-wiejskich jest nieco mniejsza niż średnia, zarówno w przeliczeniu na osobę jak i na mieszkanie.

Wykres 21 Powierzchnia mieszkań w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

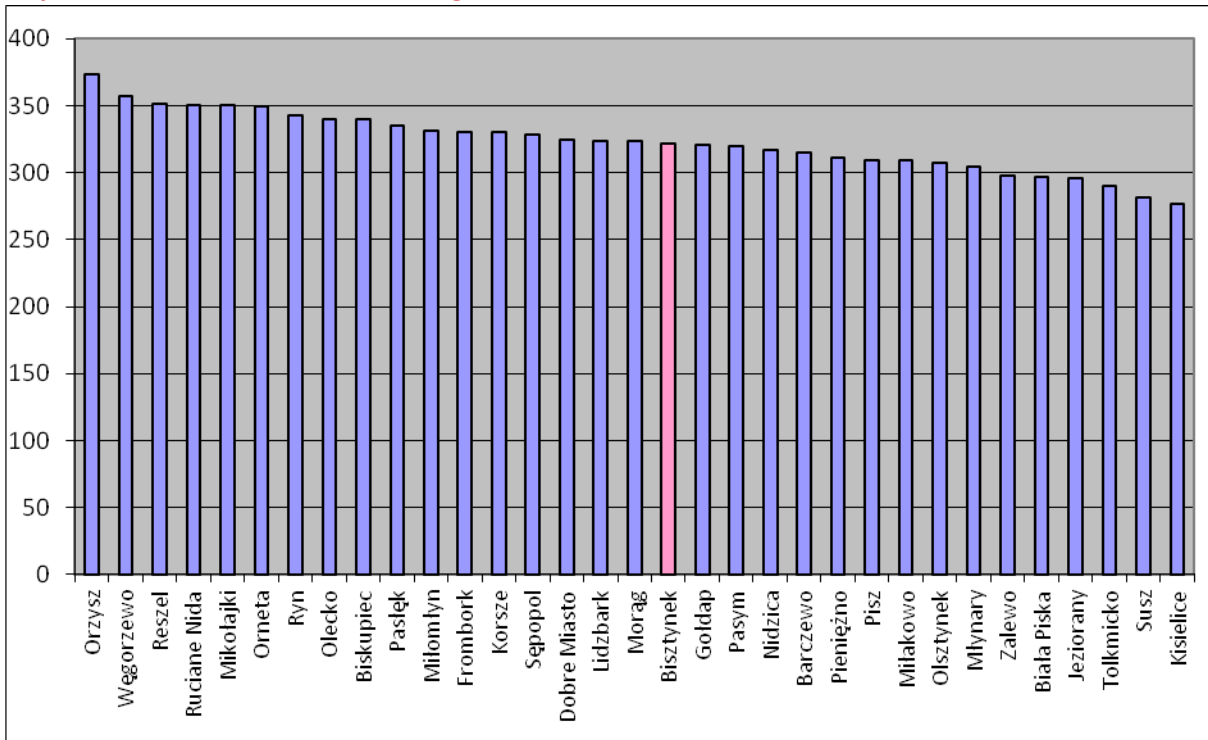

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Mieszkań na 1000 mieszkańców Gmina i Miasto Bisztynek ma również mniej niż średnia dla gmin miejsko-wiejskich, a także w porównaniu do gmin powiatu bartoszyckiego.

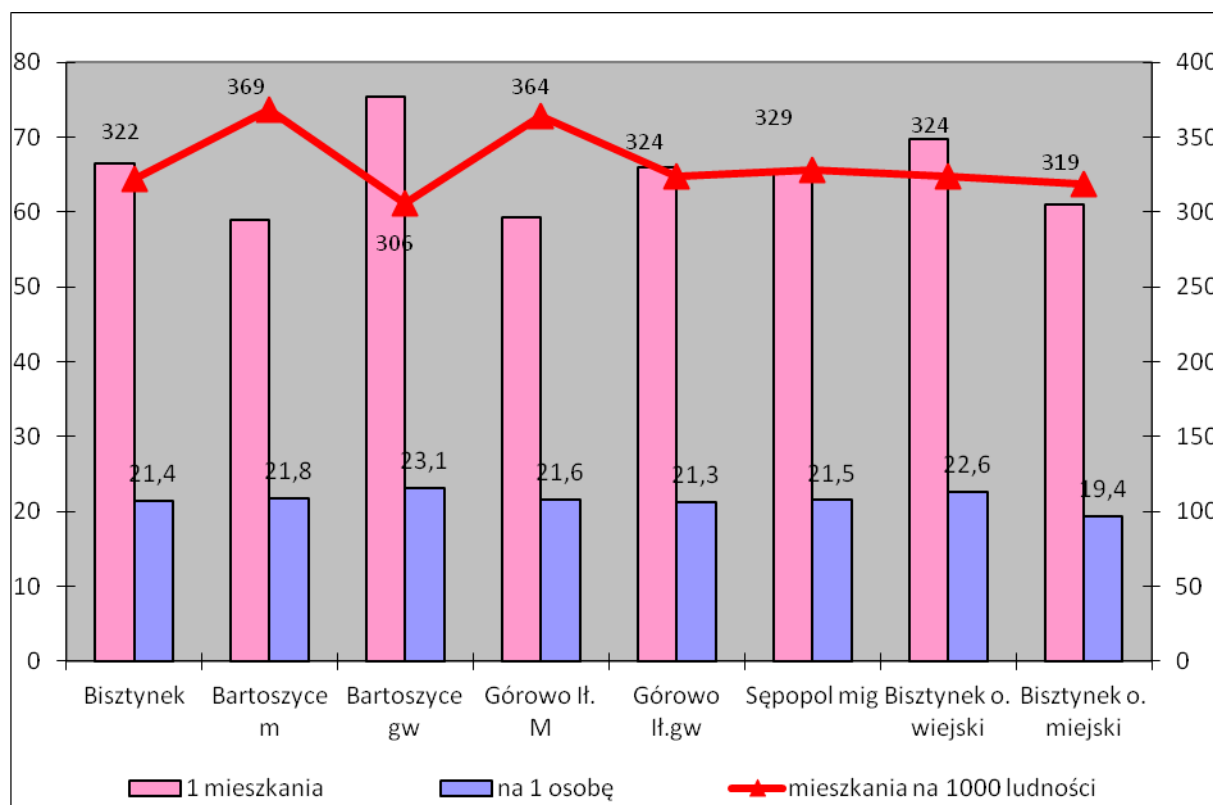

Wykres 22 Mieszkania na 1000 mieszkańców w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 23 Zasoby mieszkaniowe w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku (powierzchnia użytkowa ogółem i na jedną osobę oraz mieszkania na 1000 ludności)

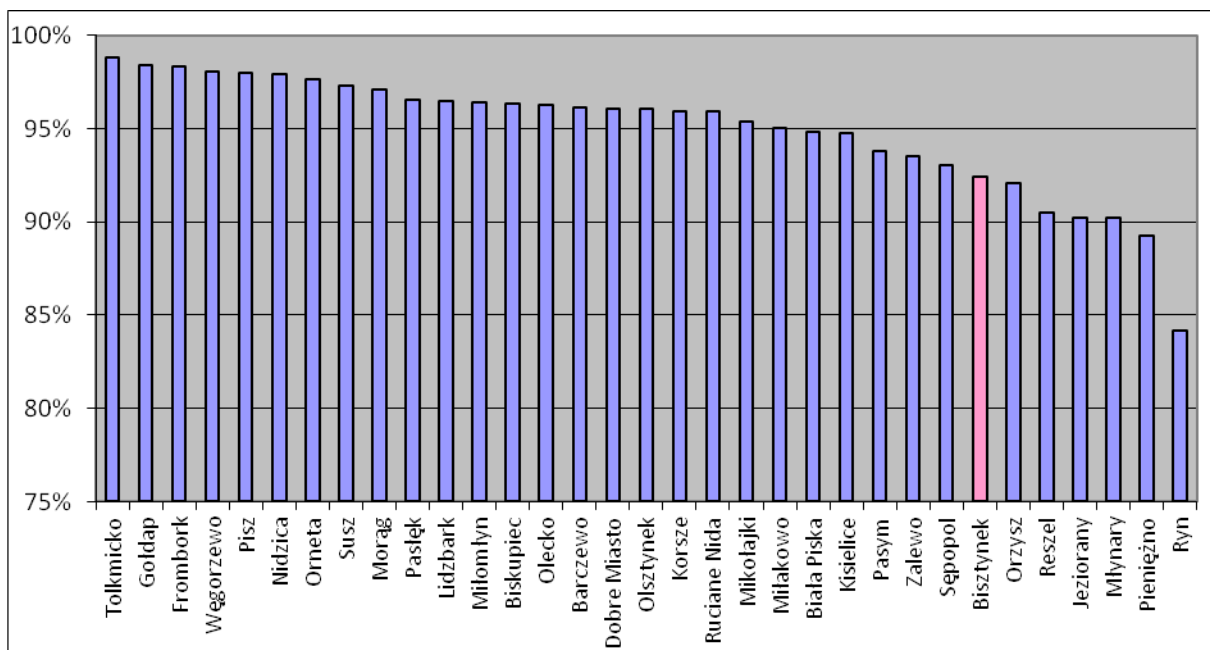

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Gospodarka komunalna

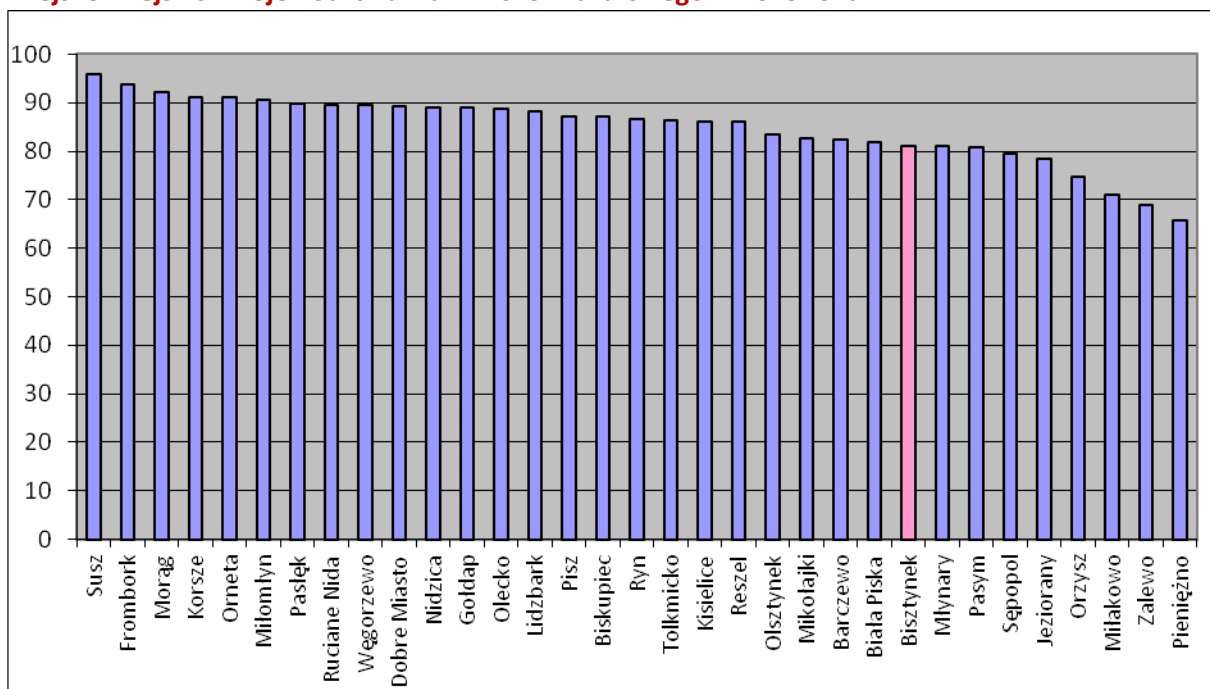
Dziedzina dotyczy zarówno wyposażenia mieszkań w media techniczne jak i wskaźniki ukazujące jaki % mieszkańców może korzystać z określonych mediów.

Wykres 24 Wyposażenie mieszkań w wodociąg w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

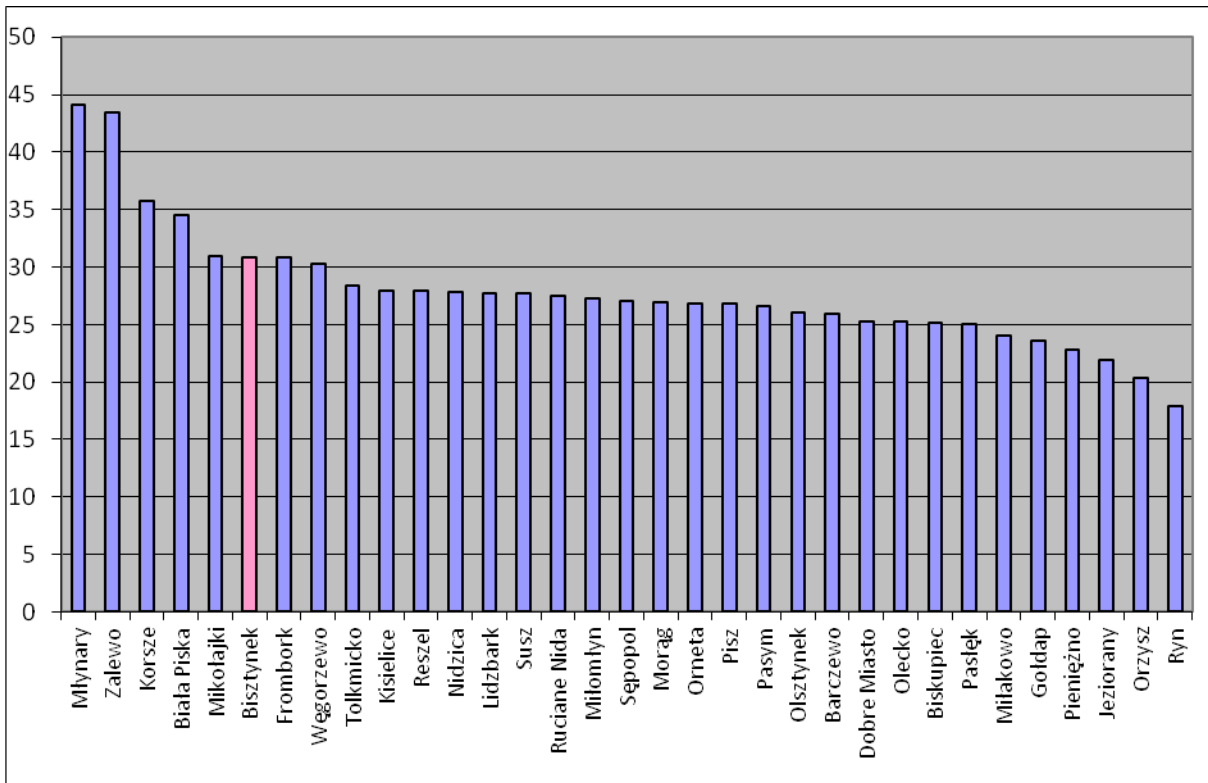
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 25 Korzystający z wodociągu do ludności ogółem w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

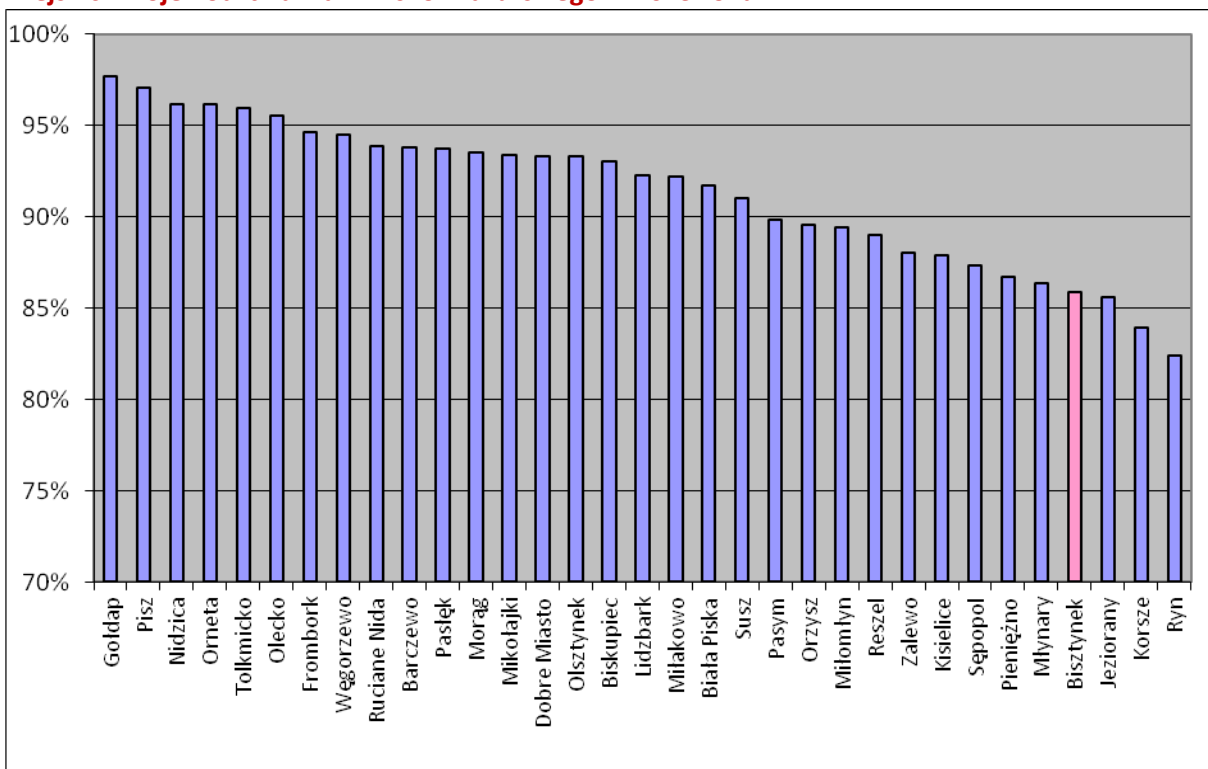
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 26 Zużycie wody z wodociągu w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

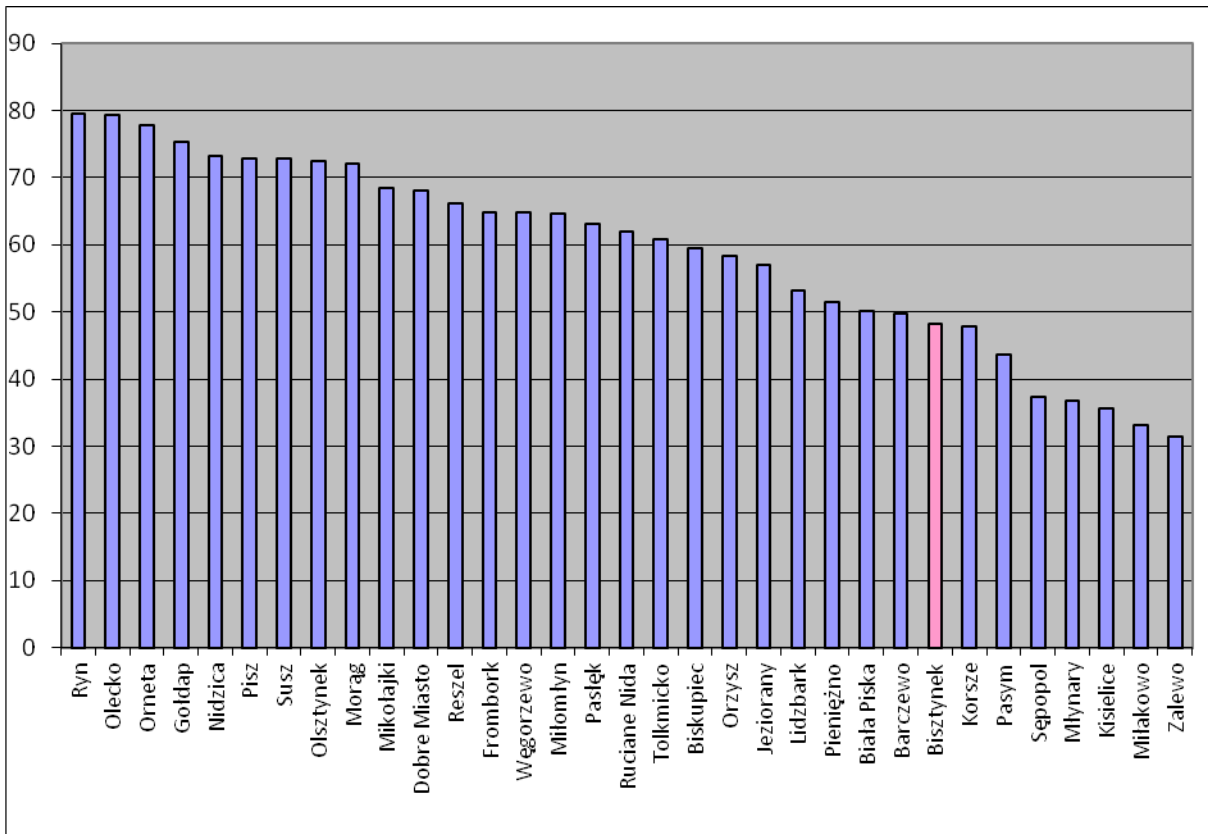
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 27 Wyposażenie mieszkań w ustęp splukiwany w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

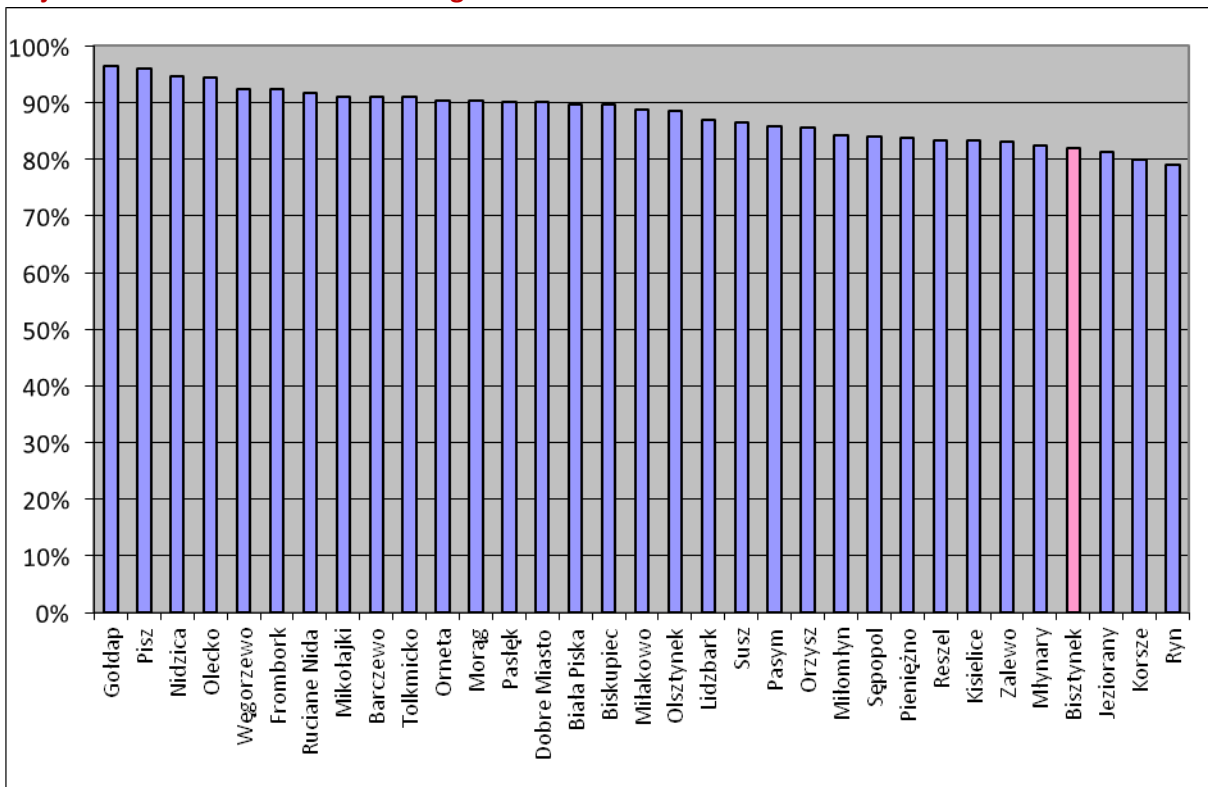
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 28 Korzystający z kanalizacji w stosunku do ludności ogółem w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

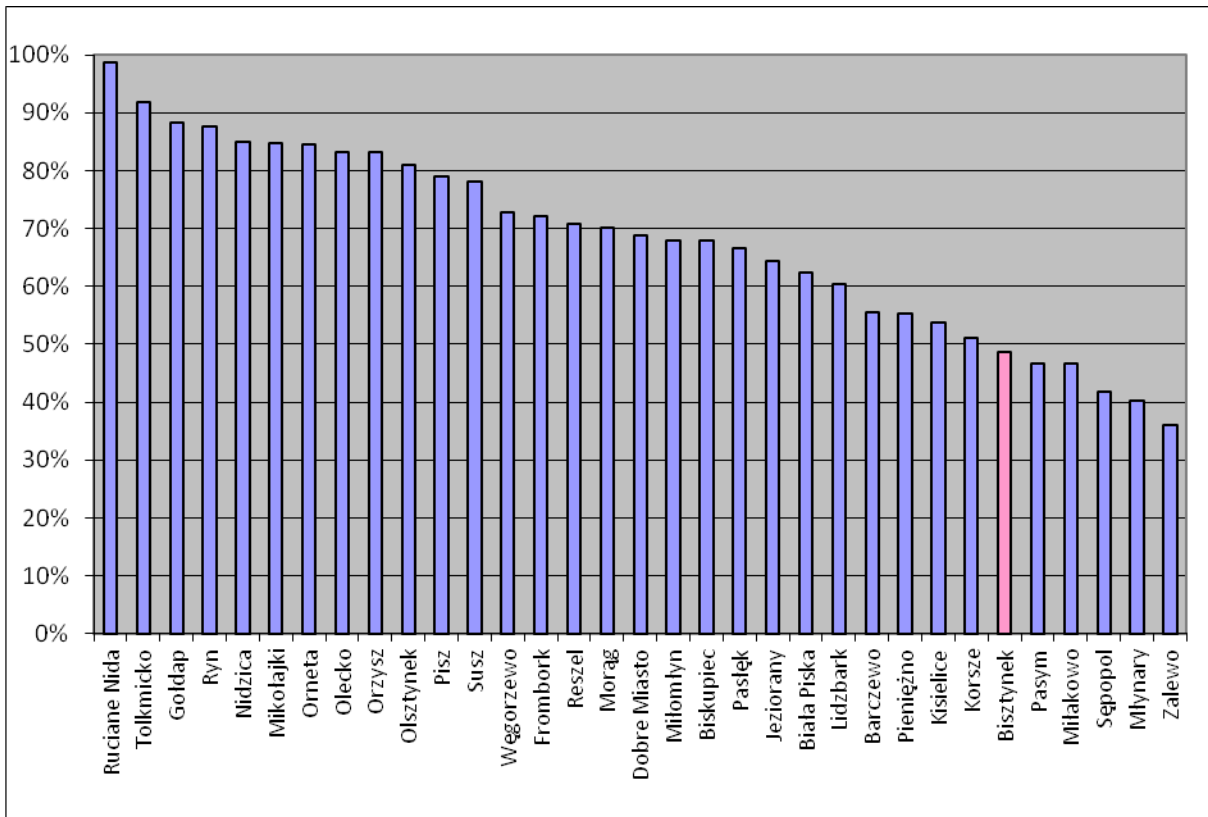
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 29 Wyposażenie mieszkań w łazienkę w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

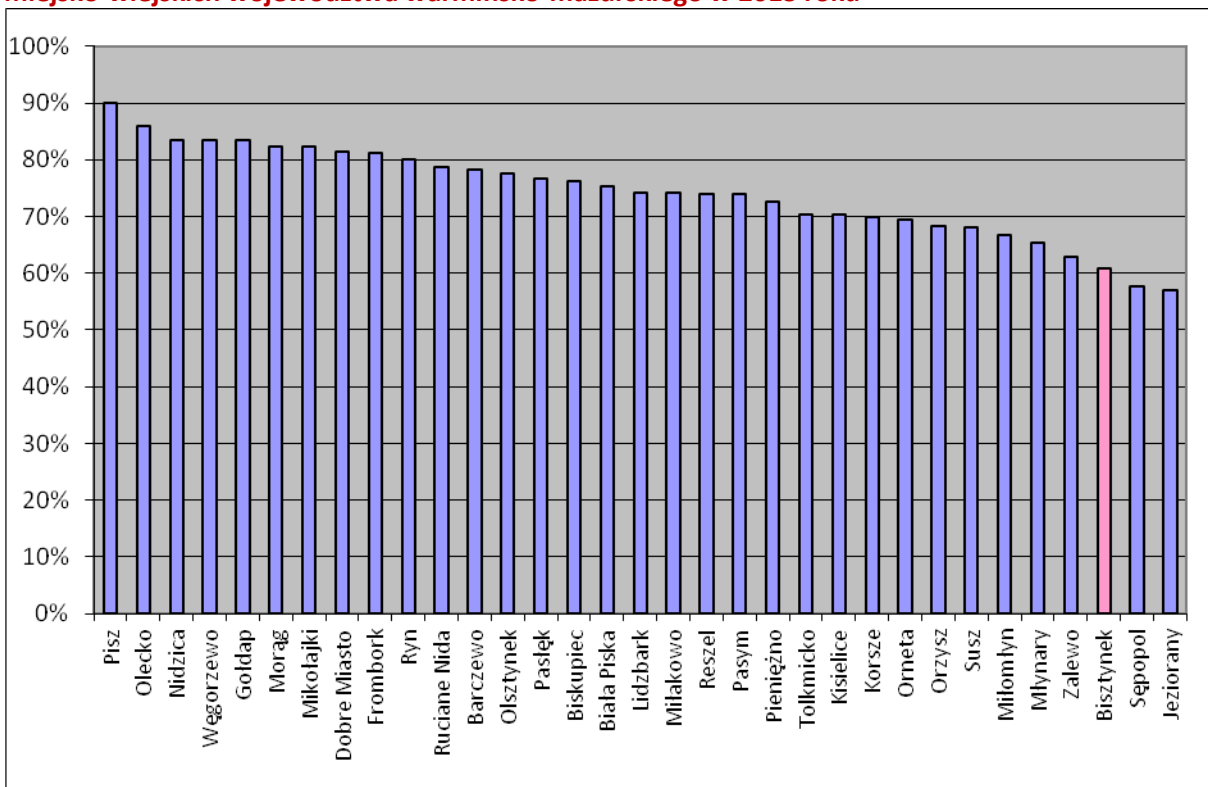
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 30 Procent ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

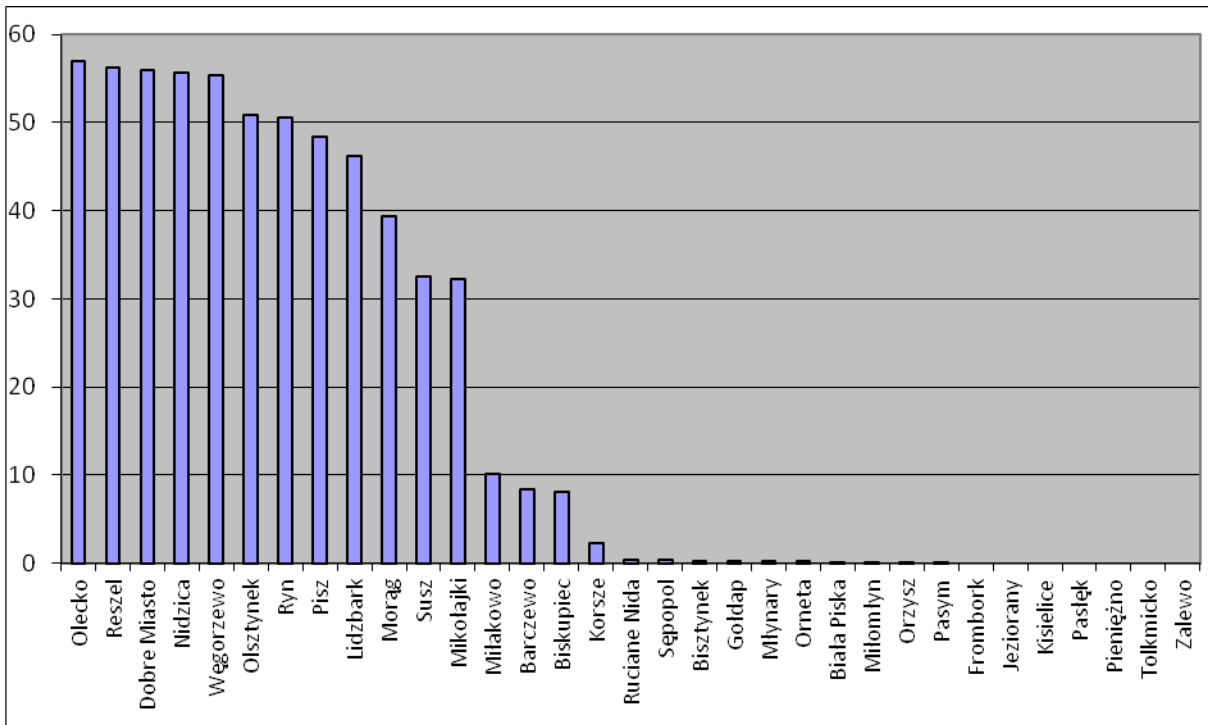
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 31 Wyposażenie mieszkań w centralne ogrzewanie w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

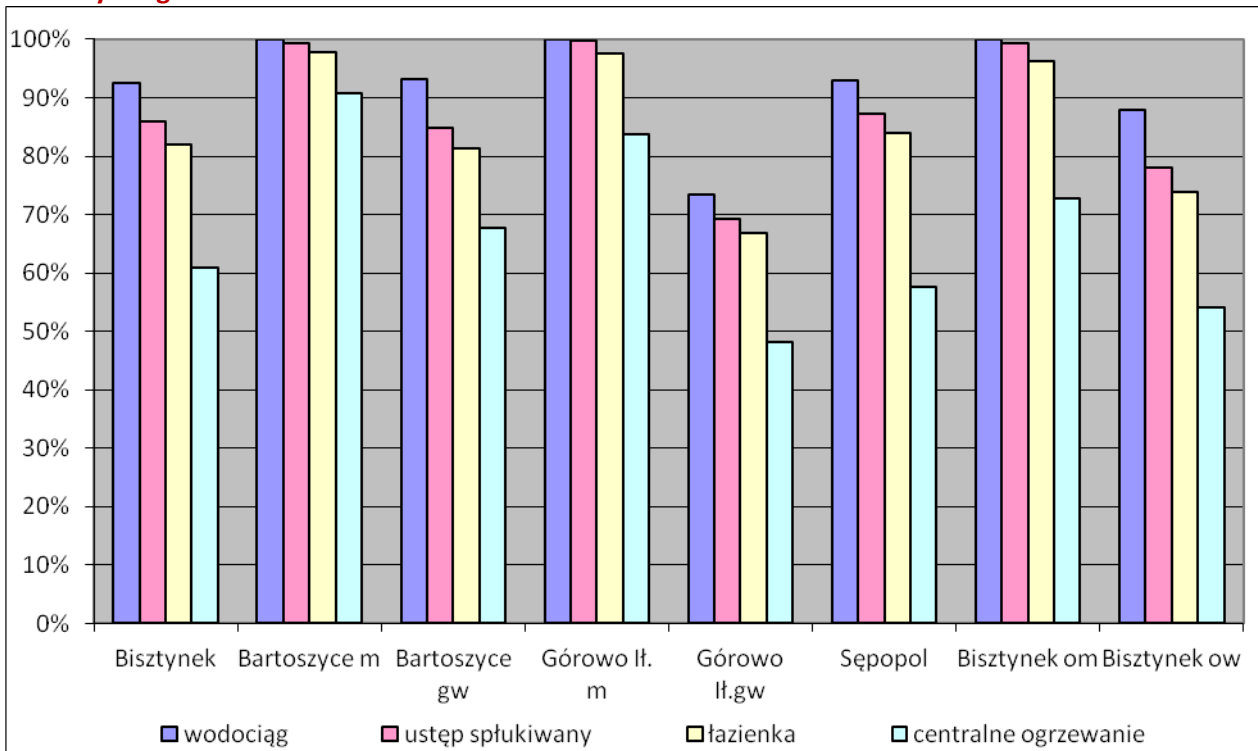
Wykres 32 Procent mieszkańców korzystających z gazu w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wszystkie wskaźniki Gminy i Miasta Bisztynek w zakresie wyposażenia mieszkań w poszczególne media: wodociąg, ustęp spłukiwany, kanalizację, centralne ogrzewanie i w łazienkę w stosunku do gmin miejsko-wiejskich są niższe od średnich. Podobnie przedstawiają się wskaźniki obejmujące % mieszkańców korzystających z wodociągu, z oczyszczalni ścieków, z gazu sieciowego – dla Bisztynka są niższe niż w innych gminach miejsko-wiejskich.

Wykres 33 Wyposażenie mieszkań w media techniczne w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku

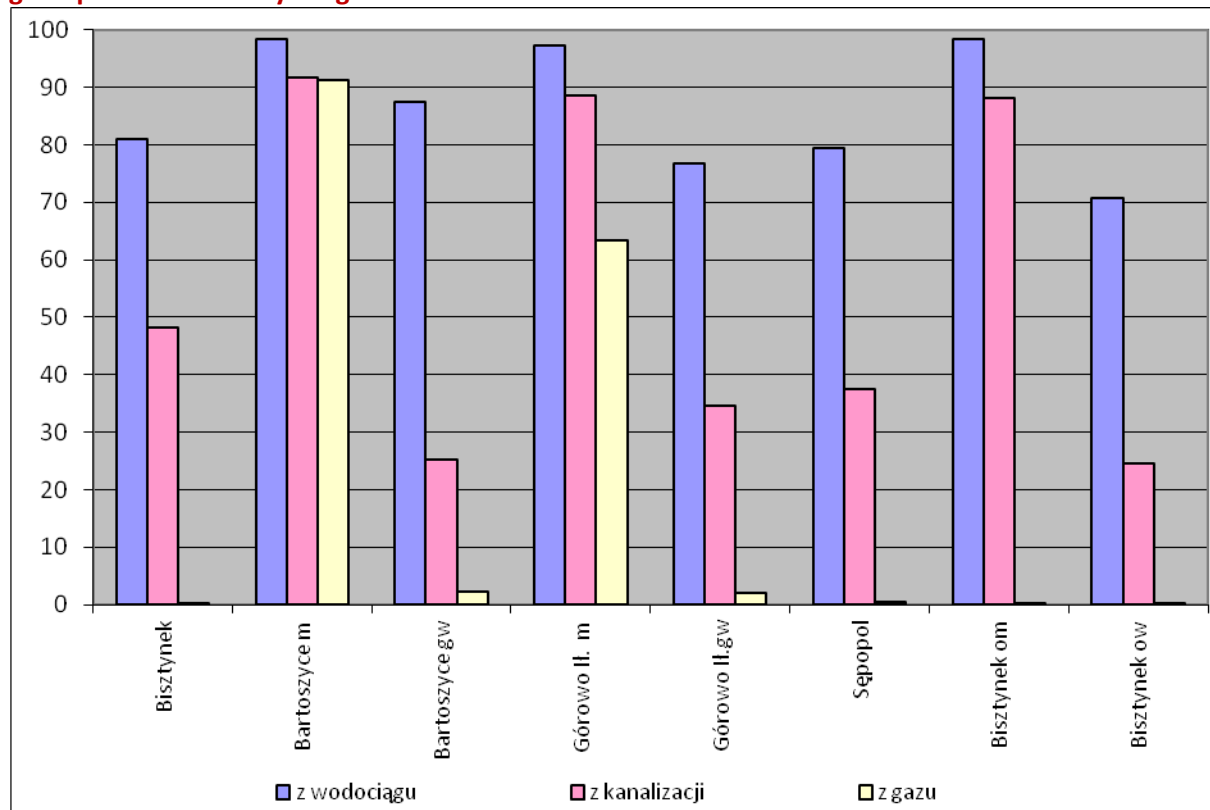

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Sytuacja w zakresie wyposażenia mieszkań w media techniczne Gminy i Miasta Bisztynek nie odbiega od pozostałych gmin powiatu bartoszyckiego. Zwraca jednak uwagę dysproporcja

wewnątrz gminy: obszar miejski bardzo dobrze wyposażony, obszar wiejski umożliwia korzystanie z kanalizacji dla 24,5% mieszkańców.

Wykres 34 Korzystający z instalacji technicznej w % do ogółu ludności w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

W gminie Bisztynek (głównie na obszarach wiejskich) zaznacza się dysproporcja pomiędzy korzystającymi z sieci kanalizacyjnej i wodociągowej. Sytuacja uwarunkowana jest czynnikami technicznymi i ekonomicznymi. Według uzyskanych danych, rozwój sieci kanalizacyjnych to jedno z najważniejszych zadań, przed którym stoi gmina (mniej niż połowa ludności gminy obsługiwana jest przez oczyszczalnie ścieków).

Z analizy wyposażenia mieszkań w media techniczne wynika, że obecnie w większości gospodarstw domowych ścieki odprowadzane są do urządzeń lokalnych (zbiorniki szczelne, suche ustępy) i wywożone do oczyszczalni ścieków.

Rynek pracy

Rynek pracy w gminie Bisztynek dotyczą podobne problemy jak w skali całego kraju - niekorzystne zjawiska społeczne związane z osłabieniem koniunktury gospodarczej, pogłębianie się luki cywilizacyjnej w rozwoju regionalnym, a także wyjazdy wielu wykwalifikowanych osób za granicę lub do większych ośrodków w Polsce.

Tabela 6 Rynek pracy w Gminie i Mieście Bisztynek w liczbach (2008-2013)

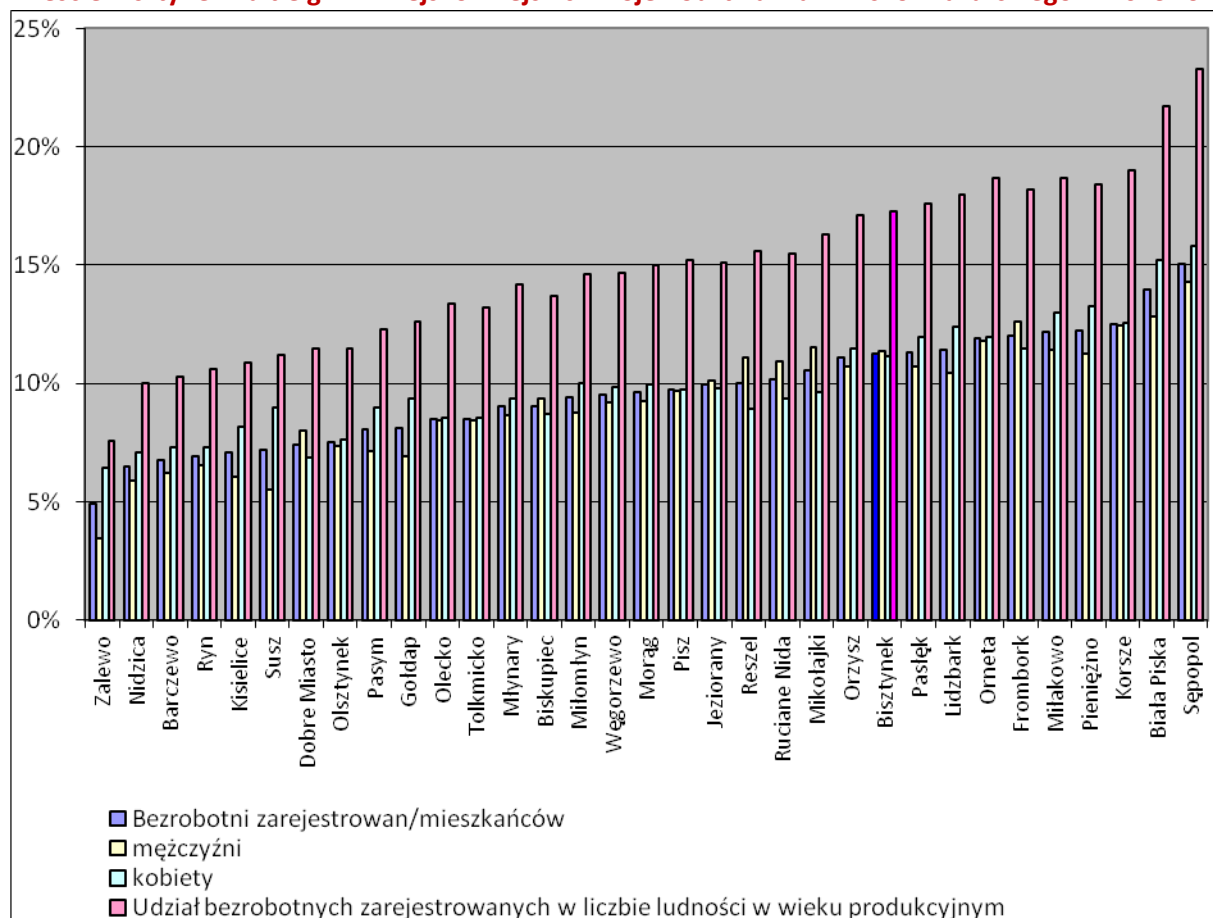

	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pracujący							
ogółem	osoba	540	597	575	517	531	487
mężczyźni	osoba	244	265	251	220	237	196
kobiety	osoba	296	332	324	297	294	291
Bezrobotni zarejestrowani							
ogółem	osoba	794	823	727	723	737	754
mężczyźni	osoba	327	410	351	349	360	371
kobiety	osoba	467	413	376	374	377	383
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym							
ogółem	%	18,9	19,6	16,3	16,4	16,8	17,3
kobiety	%	23,5	20,7	18,0	18,1	18,5	19,0
mężczyźni	%	14,8	18,6	14,9	14,8	15,3	15,8

Źródło: Dane GUS (BDL)

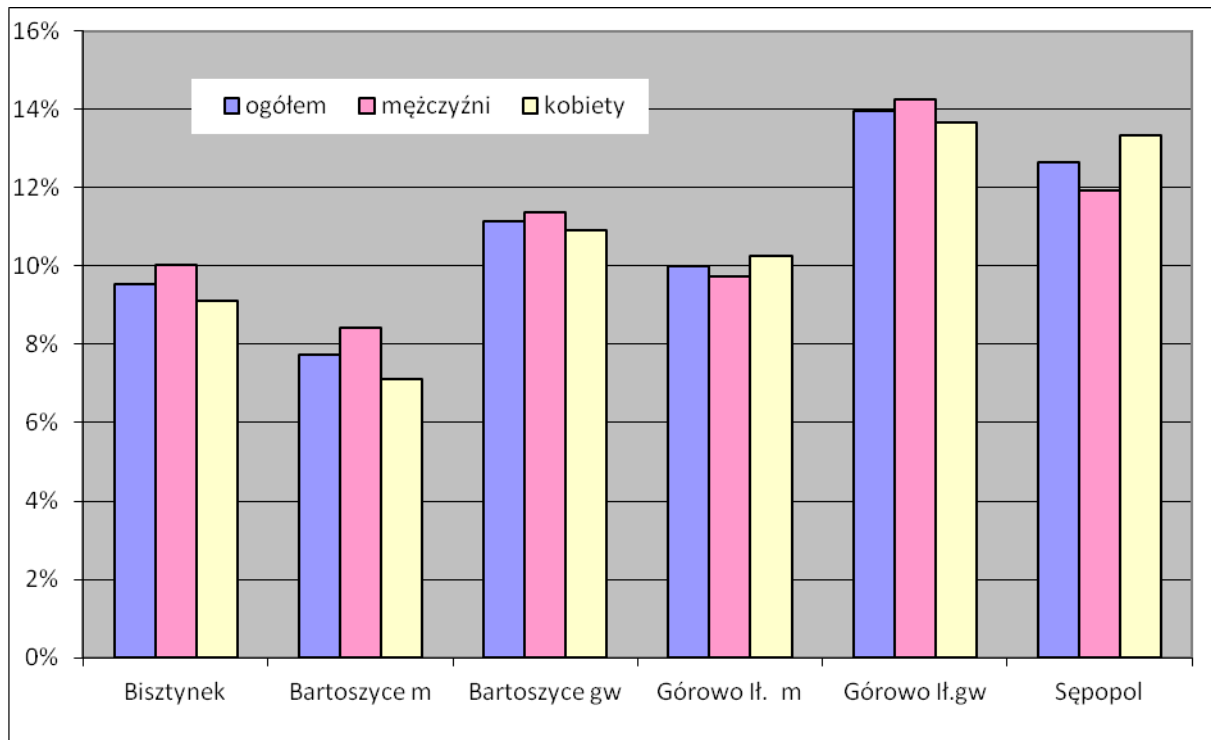
W 2013 roku w Gminie i Mieście Bisztynek zarejestrowanych jako bezrobotni było 754 osób, a w 2014 roku 632 osób.

Wykres 35 Bezrobotni w stosunku do ludności ogółem oraz ludności w wieku produkcyjnym w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

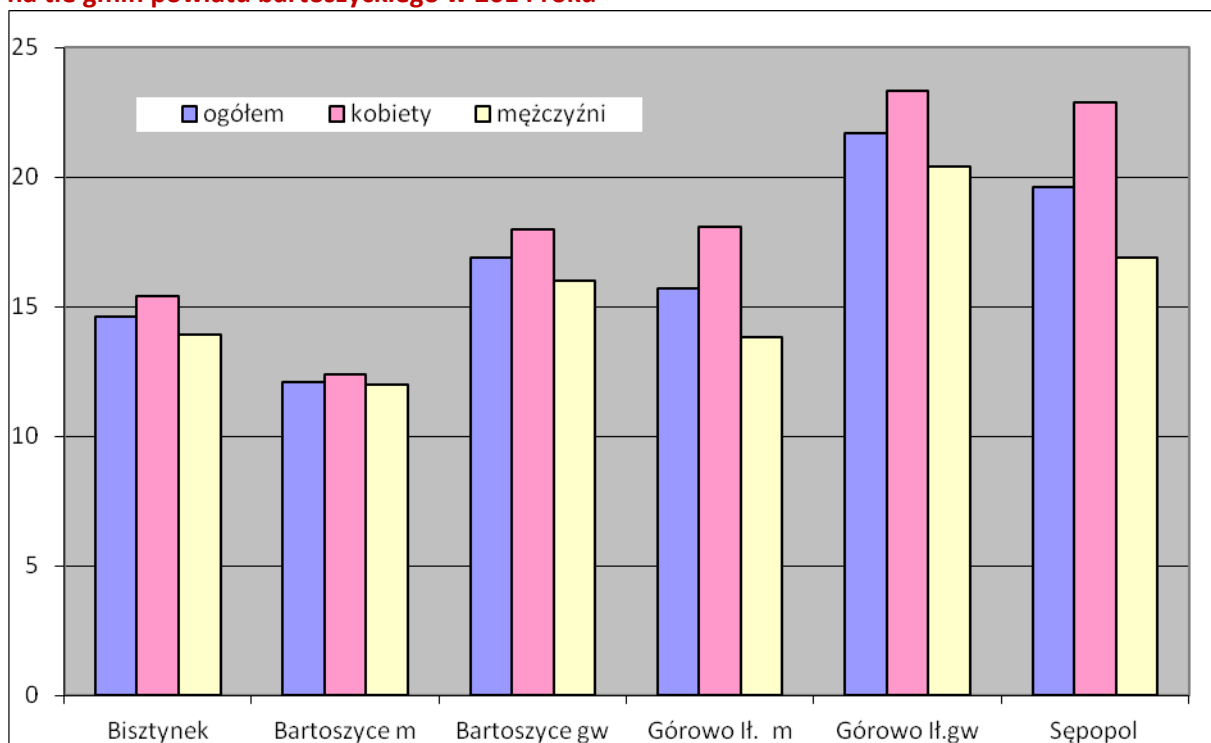
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 36 Zarejestrowani bezrobotni w stosunku do ogółu mieszkańców w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

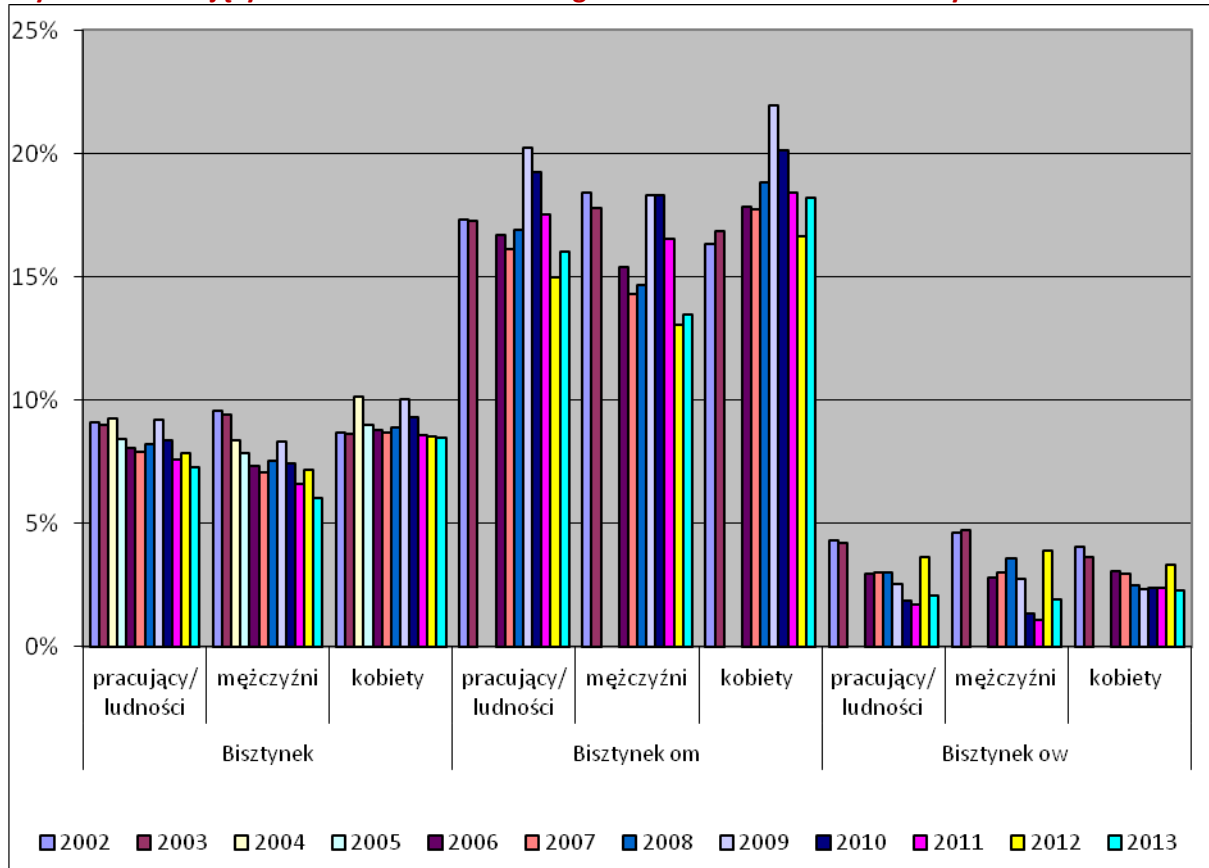
Wykres 37 Bezrobotni w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

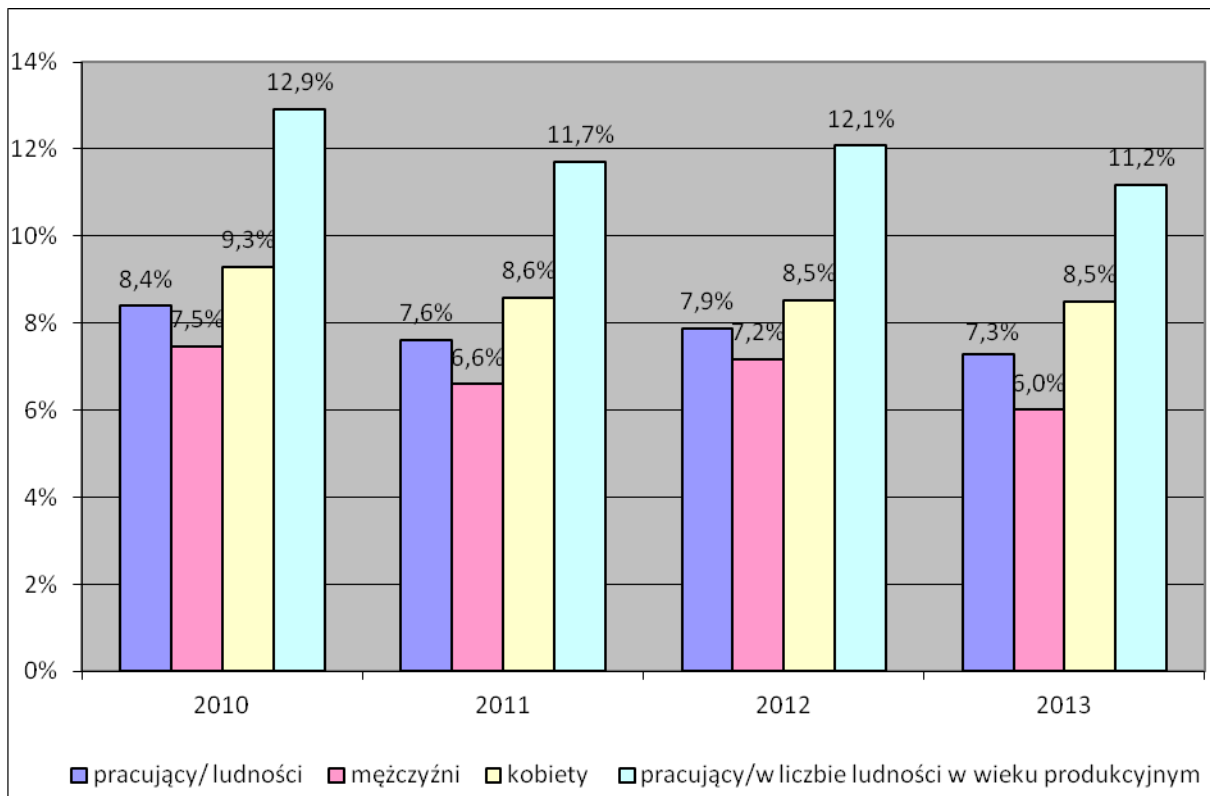
Wskaźniki dotyczące bezrobotnych Bisztynek w stosunku do innych gmin miejsko-wiejskich są nieco gorsze (udział bezrobotnych zarejestrowanych do ogółu ludności i do ludności w wieku produkcyjnym), w stosunku do gmin powiatu bartoszyckiego nieco lepsze.

Wykres 38 Pracujący w stosunku do ludności ogółem w Gminie i Mieście Bisztynek w latach 2002-2013

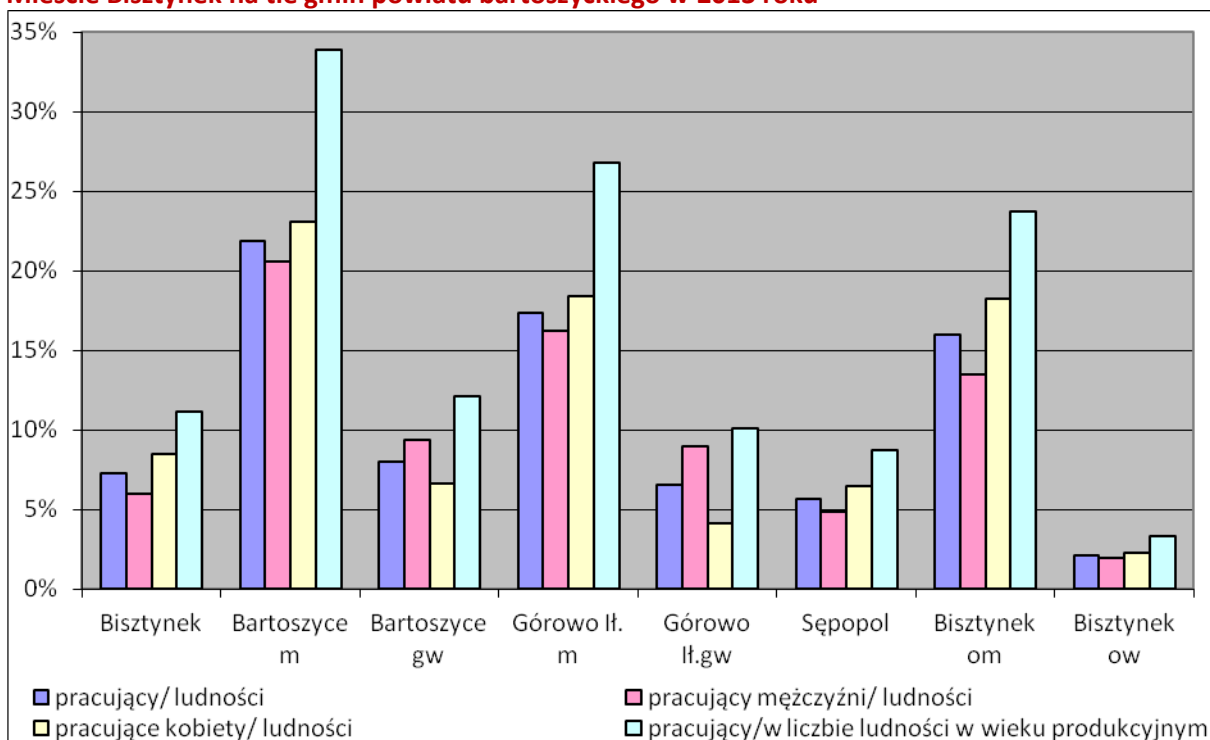
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 39 Pracujący w stosunku do ludności ogółem i ludności w wieku produkcyjnym w Gminie i Mieście Bisztynek w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

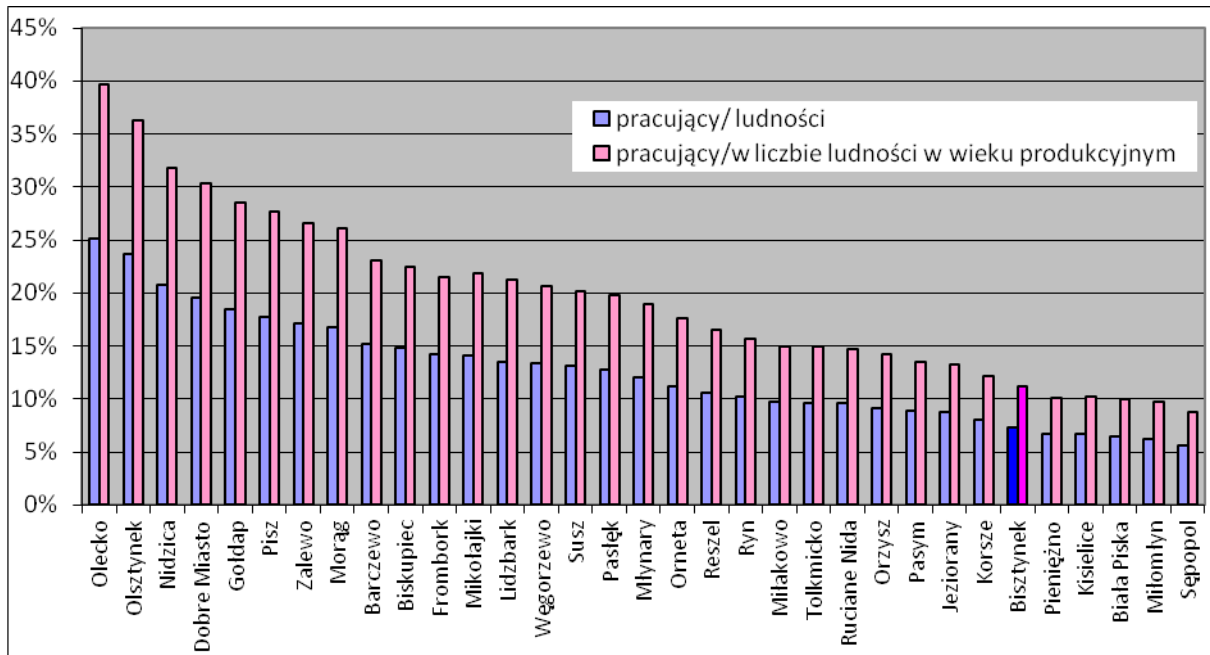
Wykres 40 Pracujący w stosunku do ludności ogółem i ludności w wieku produkcyjnym w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Udział osób pracujących w stosunku do ludności ogółem i do ludności w wieku produkcyjnym zmniejszał się w latach 2010-2013. W 2013 ten wskaźnik dla Bisztyńka był niższy od średniej dla gmin miejsko-wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim, porównywalny wśród gmin powiatu bartoszyckiego. Zwracają uwagę wyjątkowo niskie wskaźniki dla pracujących na obszarze wiejskim (2,1% pracujących w stosunku do wszystkich mieszkańców, 3,2% pracujących w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym).

Wykres 41 Pracujący w stosunku do ludności ogółem oraz ludności w wieku produkcyjnym w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

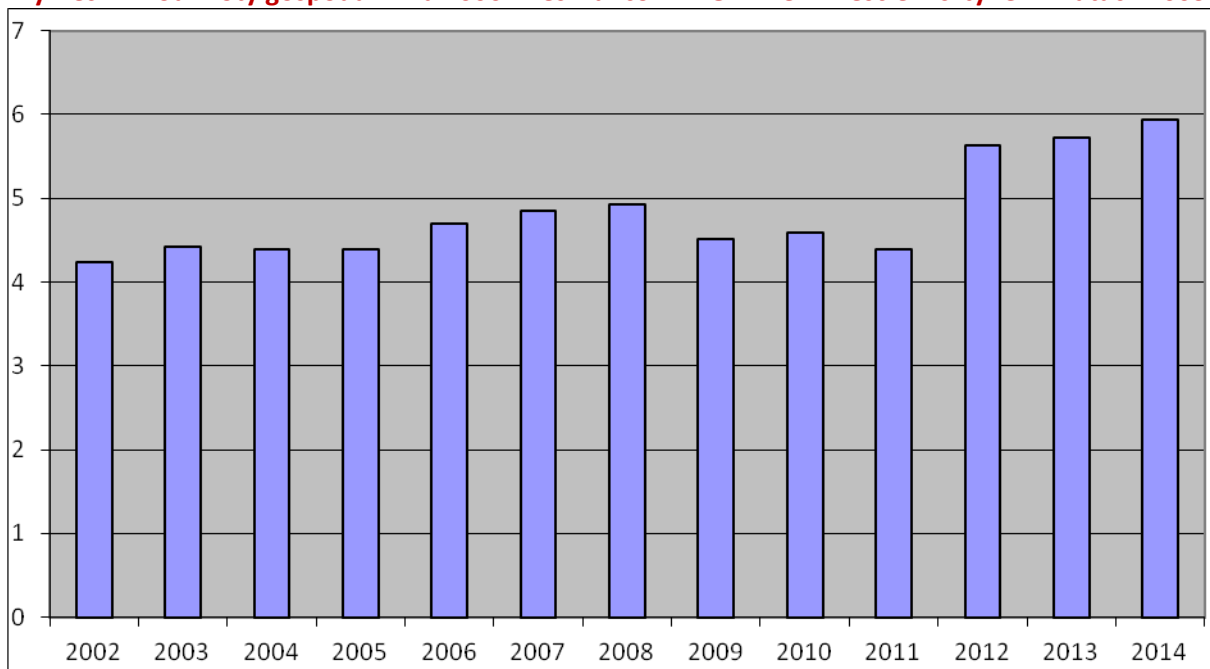

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Podmioty gospodarcze

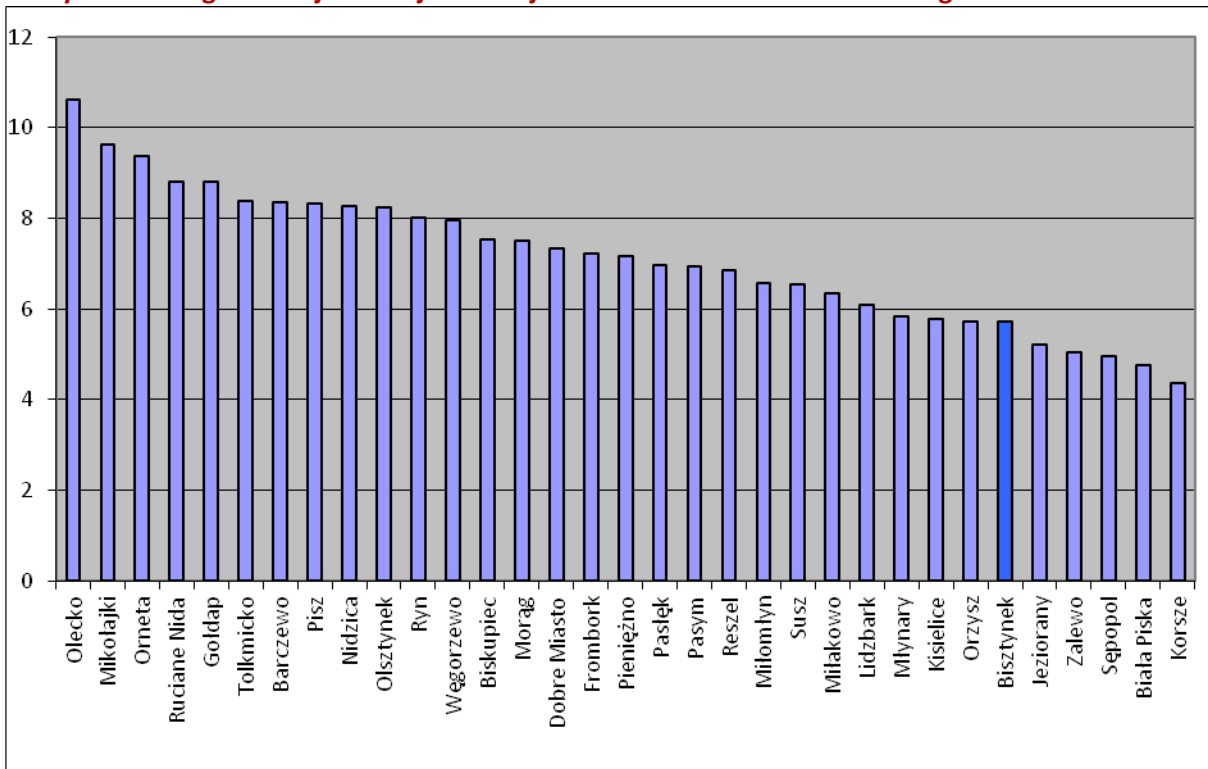
Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII 2014 roku) wynosiła 393, w tym sektor publiczny: 23 podmioty, a w sektorze prywatnym 370 podmiotów. Struktura jednostkowa wskazuje na dominację sektora prywatnego (94%).

Wykres 42 Podmioty gospodarki na 1000 mieszkańców w Gminie i Mieście Bisztynek w latach 2003-2014

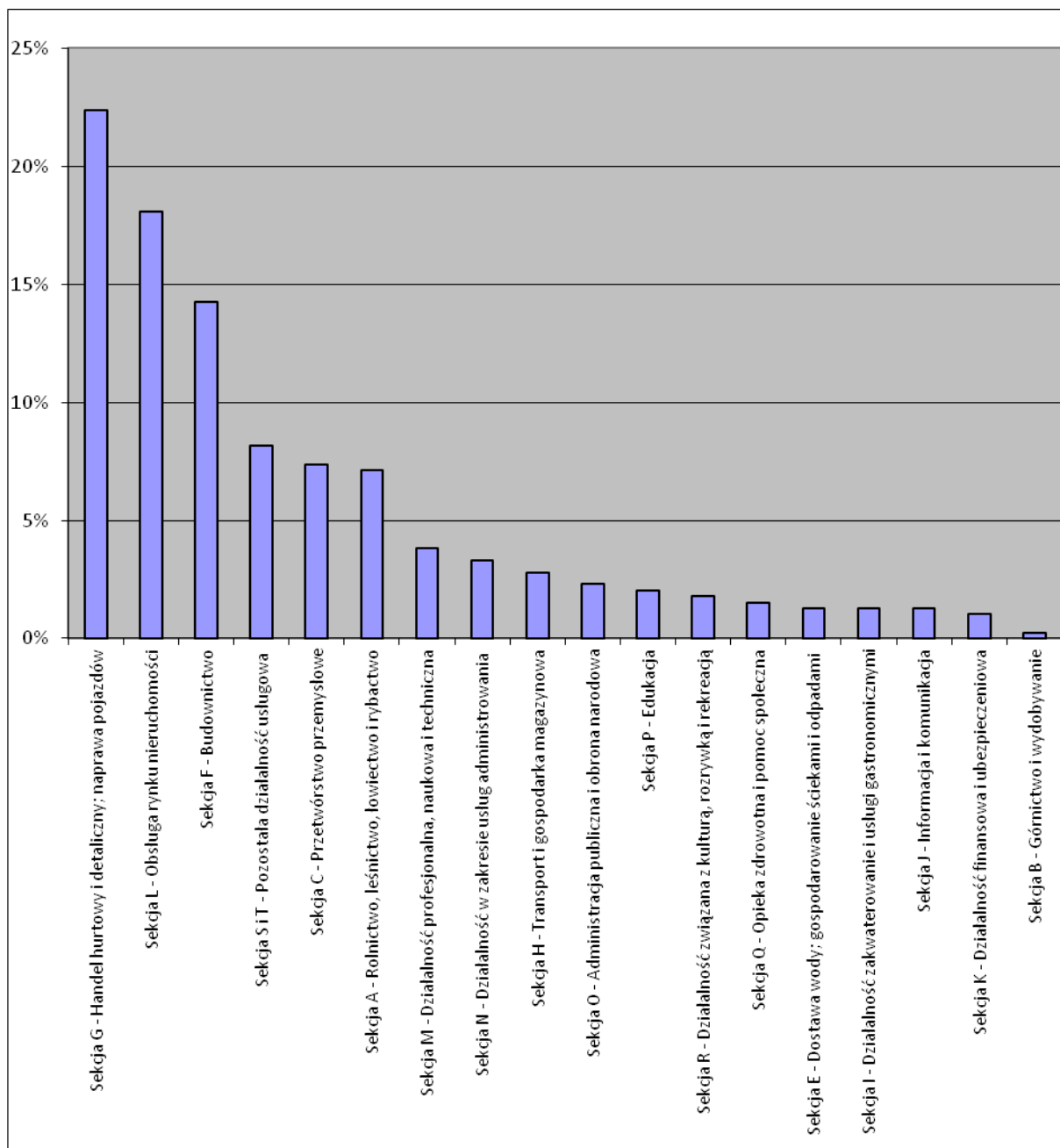
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 43 Podmioty gospodarki wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

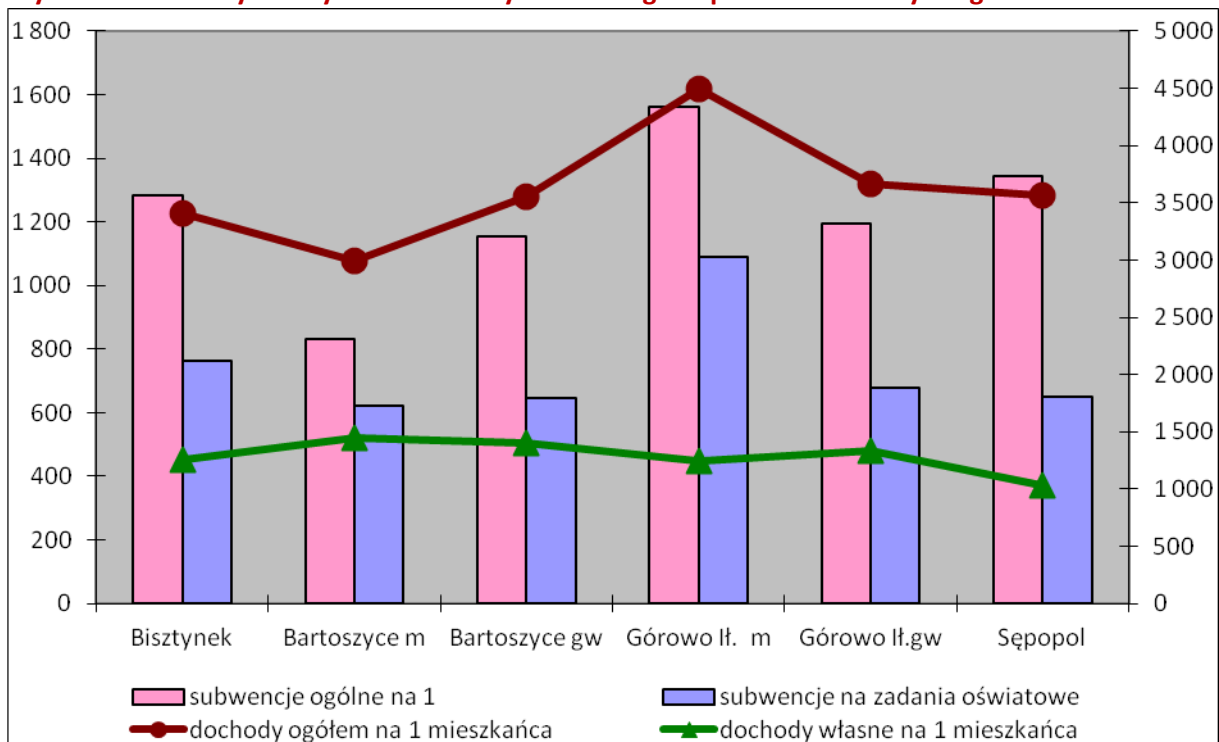
Wykres 44 Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD 2007 w Gminie i Mieście Bisztynek w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

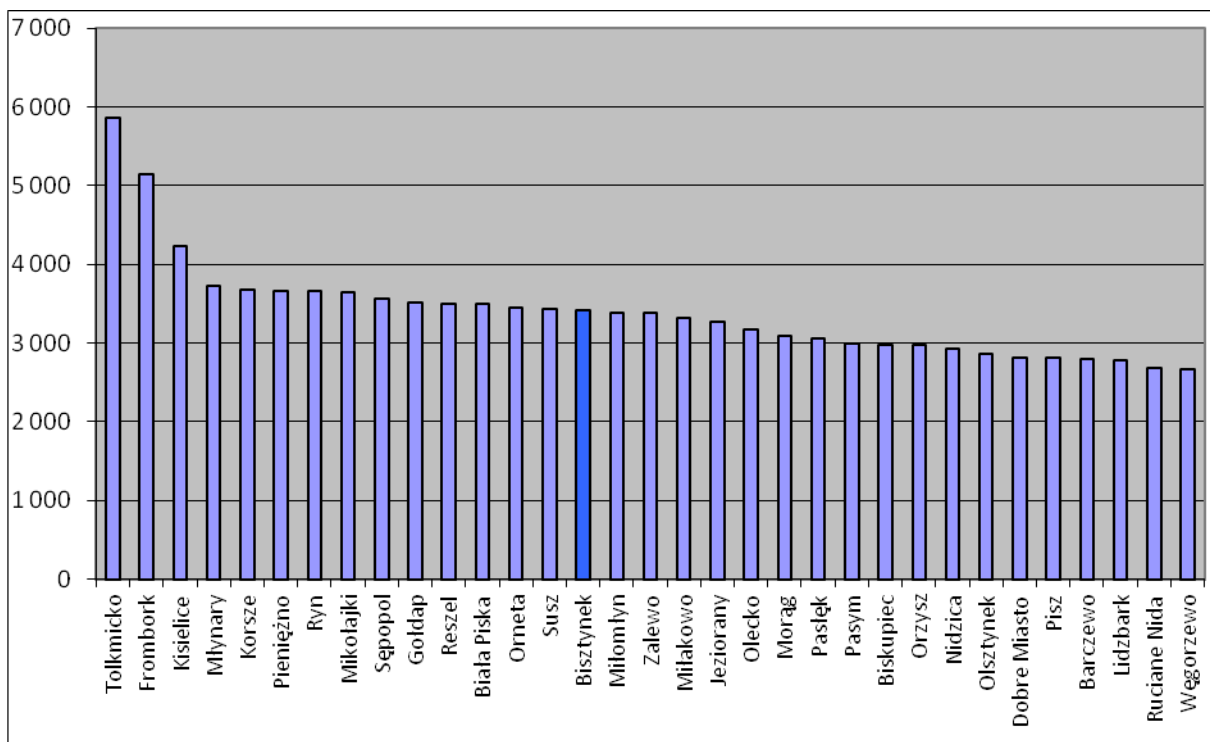
W Gminie i Mieście Bisztynek najwięcej podmiotów gospodarczych deklaruje działalność handlową (22,4%). Aż 18,1% podmiotów związanych jest z rynkiem nieruchomości, 14,2% z budownictwem, 8,1% prowadzi działalność usługową, 7,4% podmiotów zajmuje się przetwórstwem, 7,1% rolnictwem.

Wykres 45 Dochody Gminy i Miasta Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

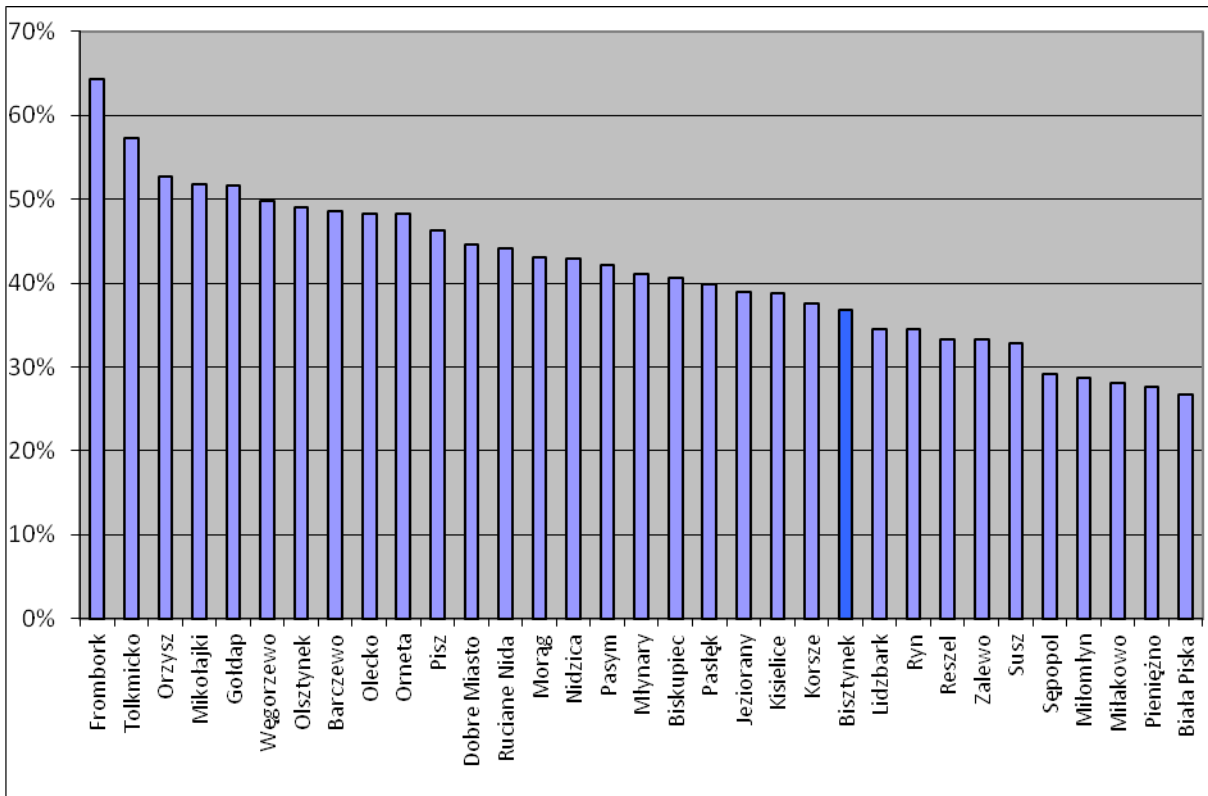
Wykres 46 Dochody ogółem na jednego mieszkańca w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

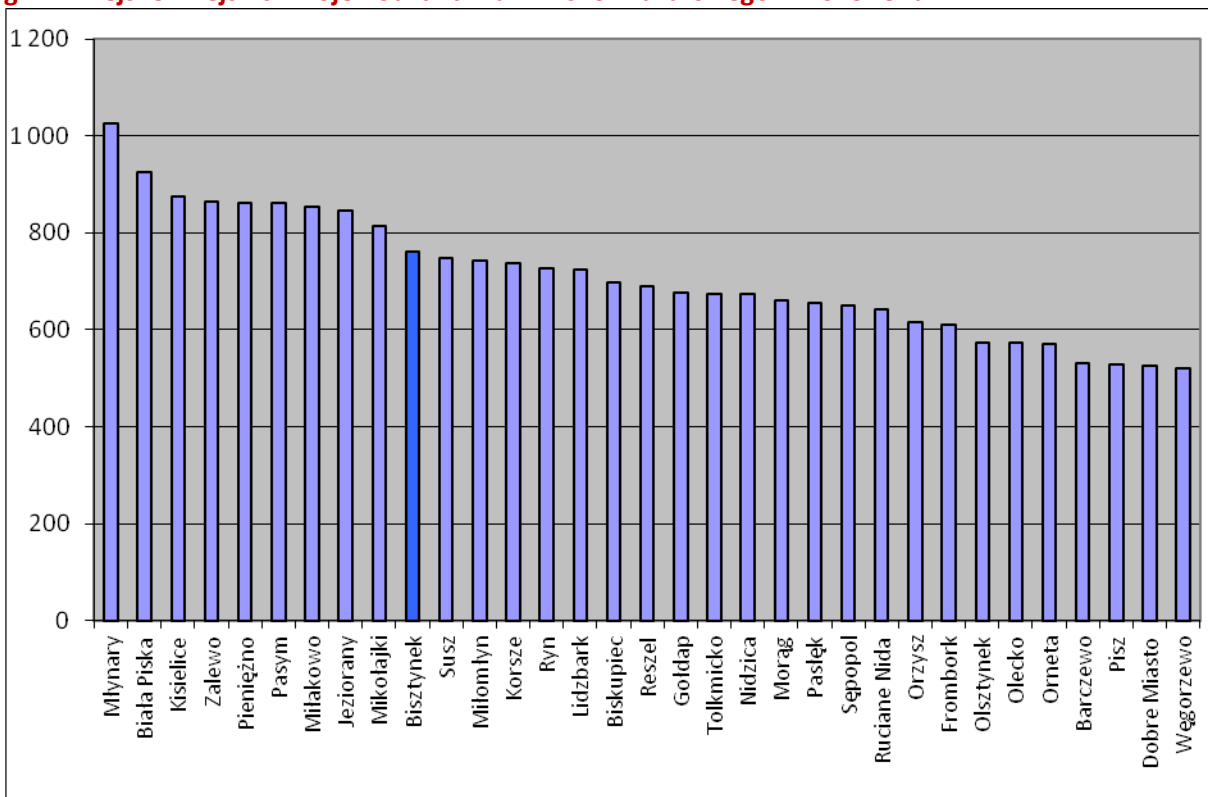
Wykres 47 Udział dochodów własnych w dochodach gmin ogółem w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS (BDL)

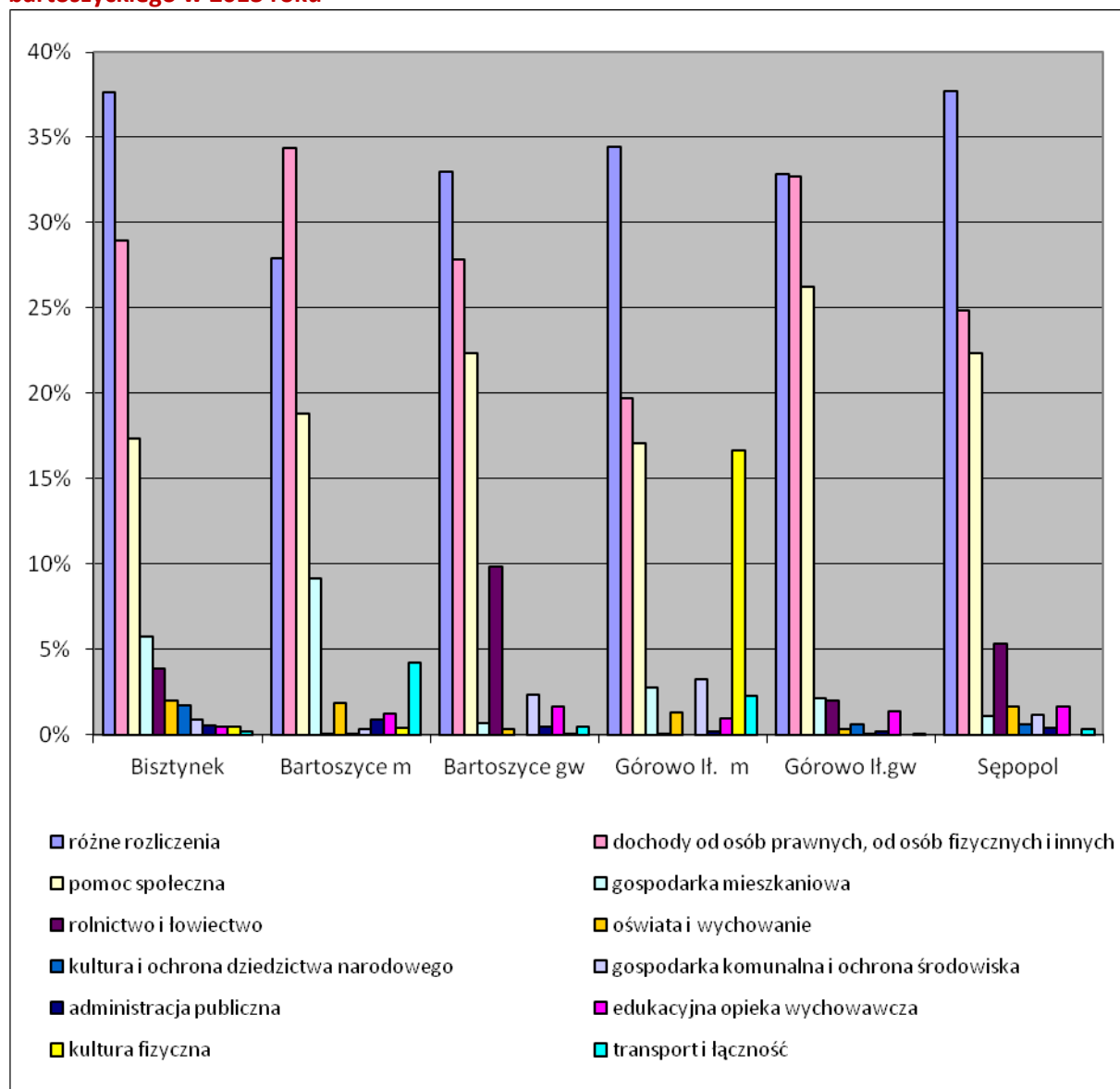
Wykres 48 Subwencja na zadania oświatowe na jednego mieszkańca w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS (BDL)

Subwencje na zadania oświatowe są niskie świadczy to o szczątkowym szkolnictwie ponadgimnazjalnym na terenie powiatu.

Wykres 49 Struktura dochodów gmin wg działów w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku

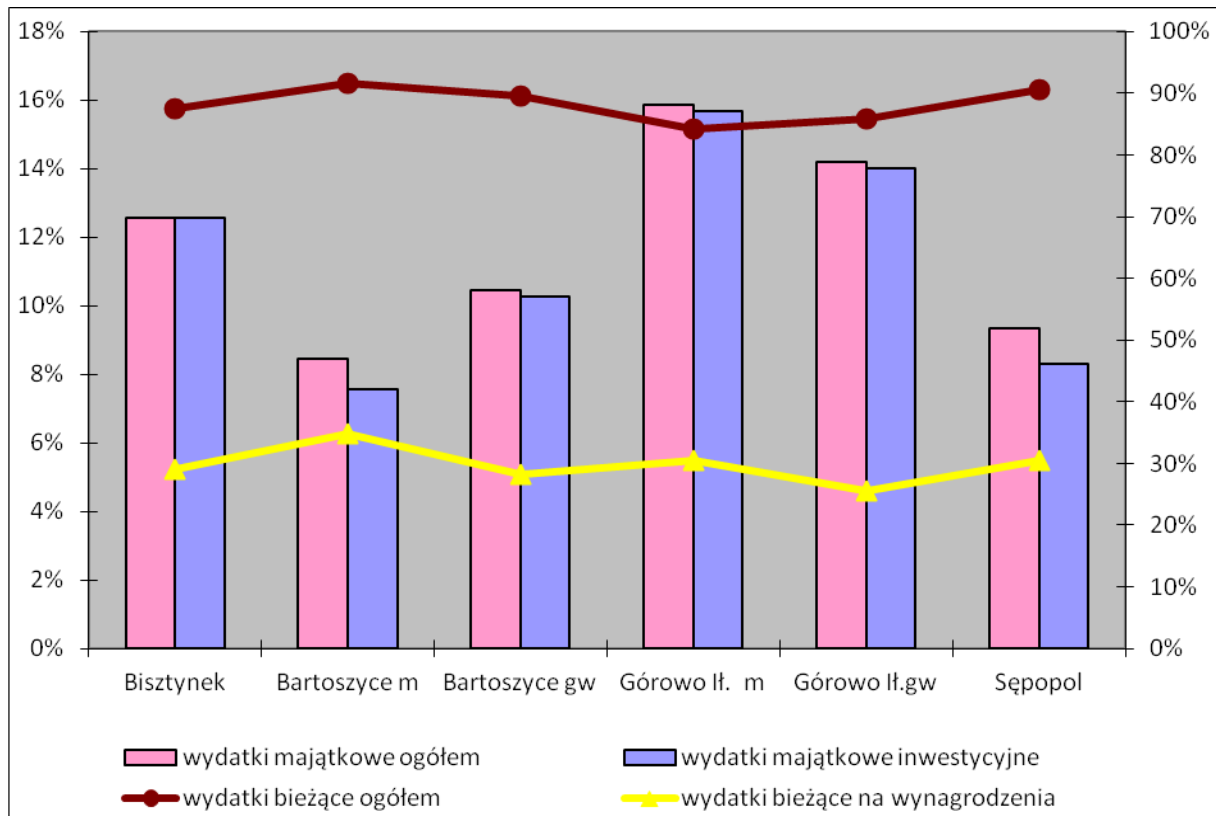
Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS (BDL)

Dochody gminy na 1 mieszkańca wyniosły w 2013 roku w Gminie i Mieście Bisztynek 3412 zł. Dochody własne stanowiły 36,8% w dochodach budżetu gminy. Udział wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach własnych wyniósł 20,1%.⁴

W porównaniu do gmin miejsko-wiejskich województwa dochody Bisztyńka nie odbiegają od innych.

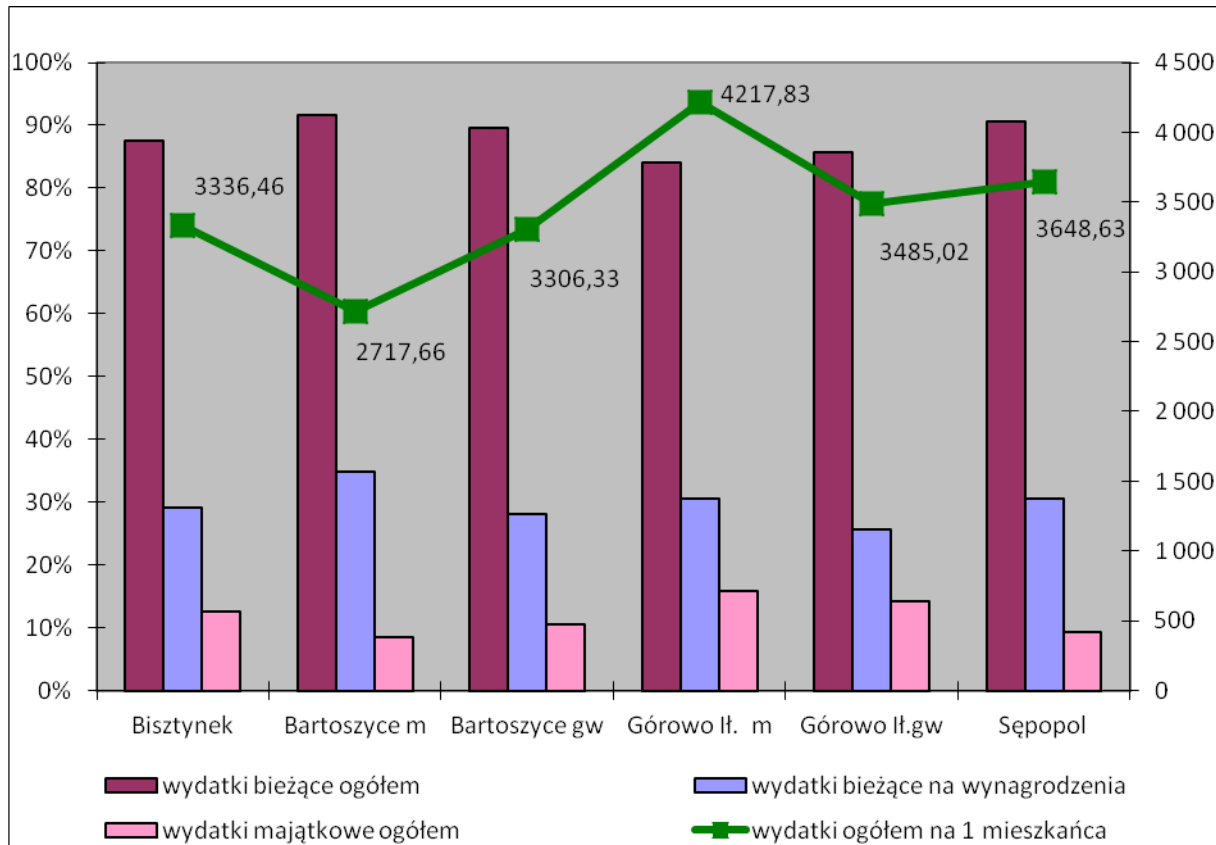
⁴ Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, miejsko-wiejska gmina Bisztynek

Wykres 50 Wydatki budżetu Gminy i Miasta Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku

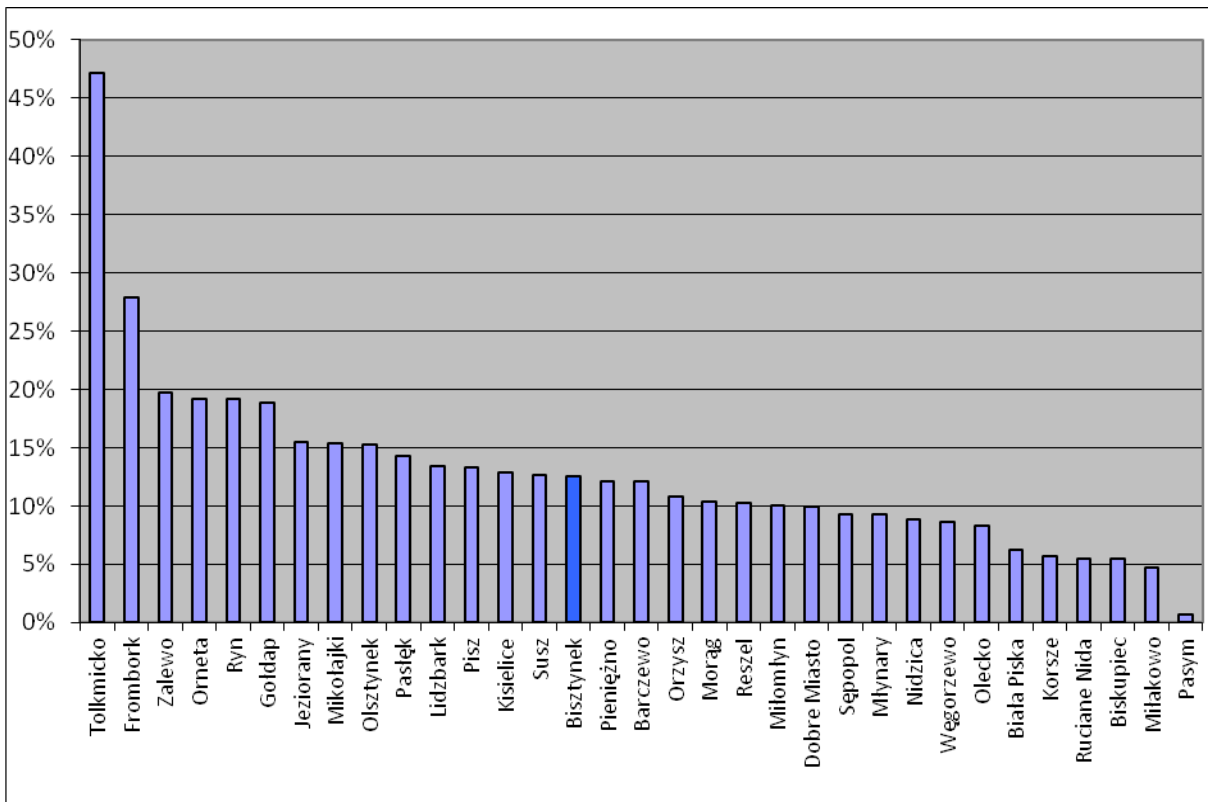
Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 51 Wydatki budżetu Gminy i Miasta Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku

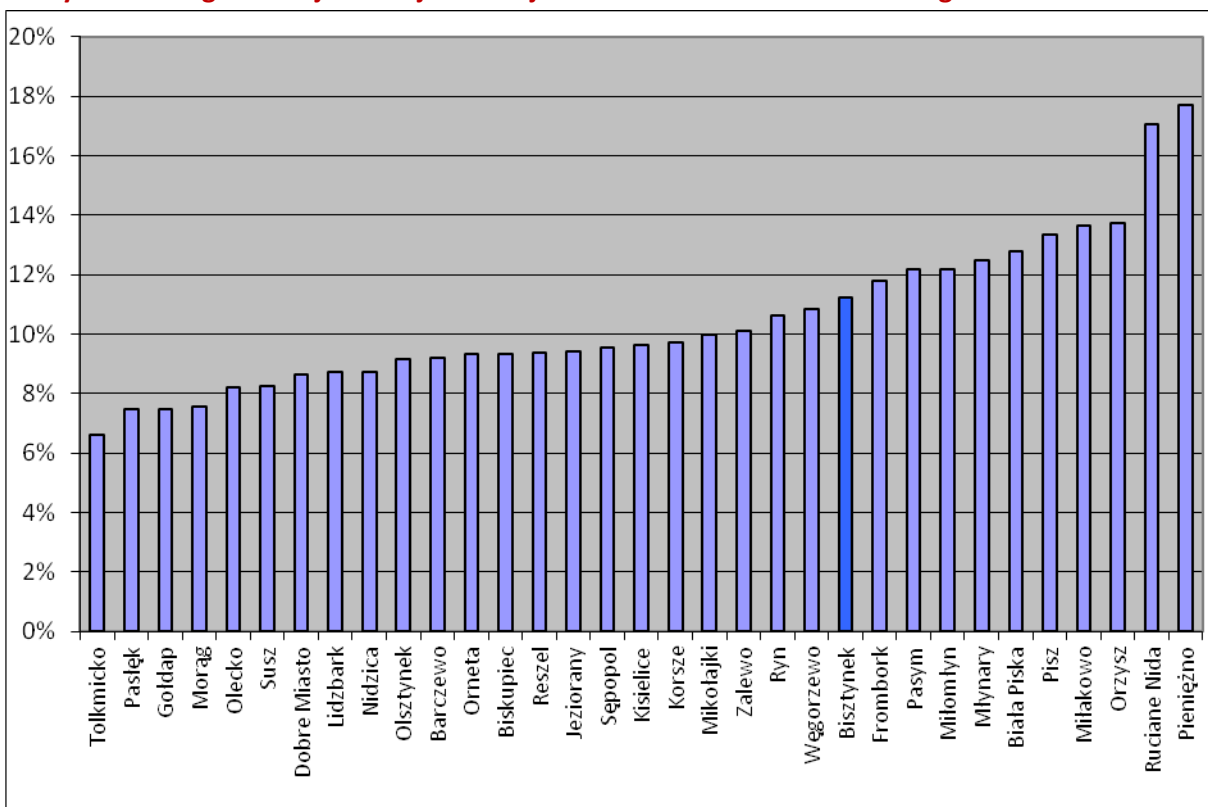
Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 52 Wydatki majątkowe w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

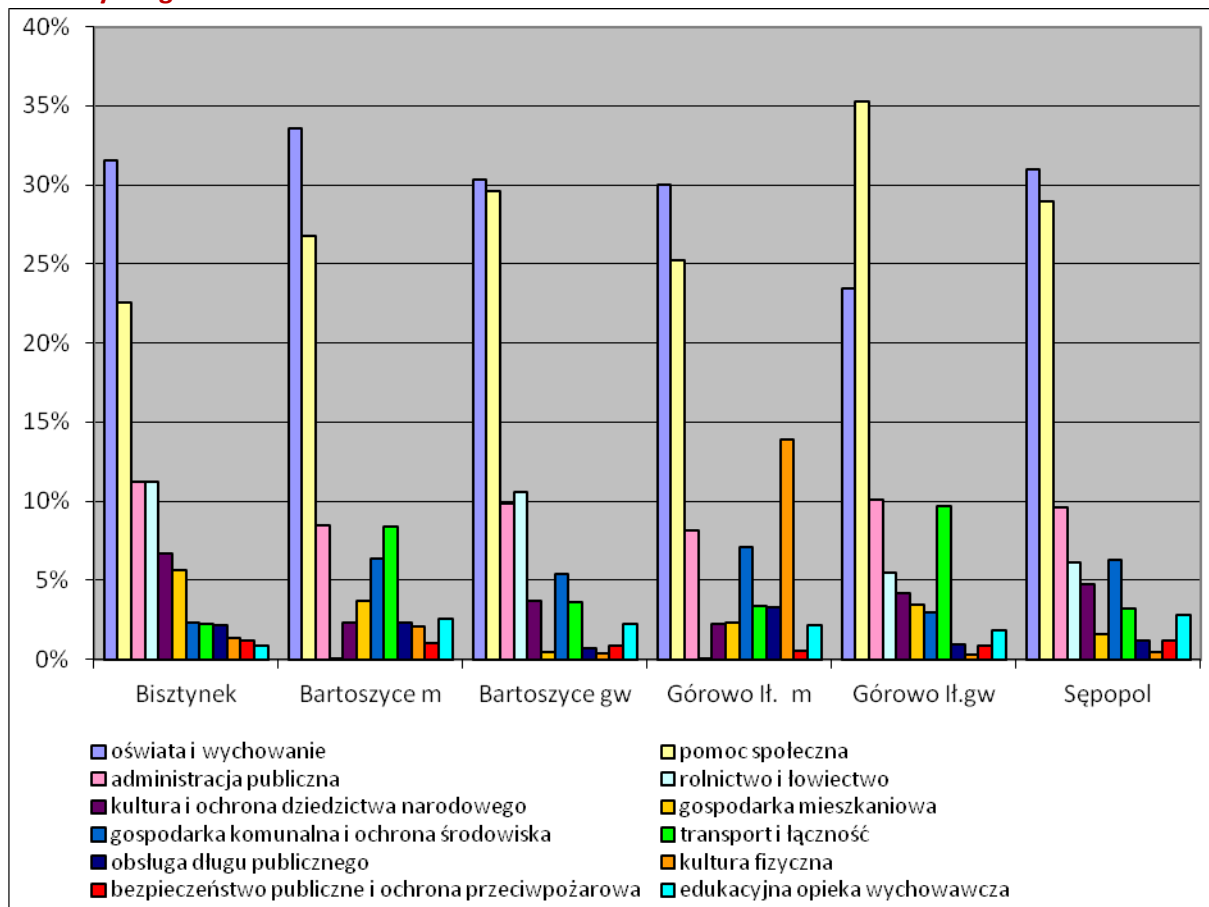
Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 53 Wydatki na administrację publiczną w stosunku do wydatków ogółem w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 54 Struktura wydatków wg działów w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku

Źródło: Opracowane na podstawie danych GUS (BDL)

W 2013 r. wydatki Gminy i Miasta Bisztynek na 1 mieszkańca wyniosły 3336 zł. 100% wydatków majątkowych przeznaczono na cele inwestycyjne. Wydatki majątkowe inwestycyjne stanowiły 12,6% wydatków ogółem budżetu gminy.⁵

⁵ Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, miejsko-wiejska gmina Bisztynek

2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

Gmina i Miasto Bisztynek, stanowiąc część województwa warmińsko-mazurskiego, charakteryzuje się jego podstawowymi cechami. Województwo warmińsko-mazurskie jest jednym z najbiedniejszych regionów typu NUTS 2 w Unii Europejskiej. Położone jest peryferyjnie nie tylko w Polsce, ale także w Unii Europejskiej oraz ma szereg cywilizacyjnych deficytów, będących dziedzictwem gospodarki centralnie planowanej. Istotną rolę odgrywa położenie geograficzne wzdłuż granicy zewnętrznej Unii Europejskiej, postrzegane jako bariera współpracy oraz ekspansji procesów rozwojowych. Istotne znaczenie rolnictwa w strukturze gospodarczej regionu osłabia również procesy rozwojowe. Korzystny jest fakt lokalizacji w województwie kilku konkurencyjnych branż gospodarki.

Czynniki rozwoju, charakterystyczne dla województwa:

- Niska dostępność transportowa
- Województwo wśród najślabszych województw w Polsce
- Szczególne środowiskowe uwarunkowania rozwoju gospodarczego w kierunku produkcji żywności, a przede wszystkim turystyki i branży pokrewnych
- Niska produktywność
- Słabo rozwinięty przemysł
- Niska przedsiębiorczość
- Niska zamożność
- Negatywne tendencje demograficzne, w tym niski przyrost naturalny, wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, procesy migracyjne
- Możliwy wzrost kooperacji z rynkami wschodnimi

Problemy rozwoju gminy

Diagnoza stanu gminy pozwoliła na określenie szczegółowych problemów rozwoju. Analizę problemów przeprowadzono w trakcie warsztatu w układzie ładów.

Problemy gospodarcze

1. Peryferyjne położenie gminy
2. Słaba infrastruktura drogowa, słabe skomunikowanie z obszarami zewnętrznymi
3. Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych
4. Brak przemysłu
5. Niska przedsiębiorczość mieszkańców
6. Odpływ wykwalifikowanych pracowników, mieszkańców gminy
7. Brak grup producenckich producentów rolnych i owoców i warzyw
8. Mała chłonność rynku lokalnego dla zbycia produktów
9. Niska zamożność mieszkańców: niskie płace, bezrobocie, praca na „czarno”

10. Niskie dochody gminy
11. Słaby rynek mieszkaniowy
12. Niewykorzystane walory turystyczne gminy

Problemy społeczne

1. Wyludnienie gminy: mało urodzeń, dużo zgonów, migracja i emigracja
2. Zubożenie mieszkańców: brak pracy, niskie płace, niewystarczający poziom wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców, niewystarczająca liczba firm, patologie (uzależnienia, brak więzi międzypokoleniowych, niezaradność rodziców, niewydolność wychowawcza)
3. Niewystarczająca liczba i aktywność organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej
4. Pokoleniowe uzależnienie od świadczeń pomocy społecznej
5. Starzenie się społeczności gminy
6. Małe uczestnictwo w kulturze, brak rozbudzonych potrzeb
7. Niewystarczające zasoby mieszkaniowe gminne (mieszkania komunalne i socjalne)
8. Niska przedsiębiorczość mieszkańców

Problemy środowiskowe

1. Niska świadomość znaczenia środowiska i jego zagrożeń
2. Mały udział OZE w gospodarce energetycznej gminy
3. Niewystarczający system kanalizacji deszczowej i zły stan techniczny istniejącej kanalizacji deszczowej
4. Brak kanalizacji sanitarnej na obszarach wiejskich gminy oraz zły stan techniczny kanalizacji na obszarze miasta
5. Niewystarczające środki finansowe gminy na realizację inwestycji środowiskowych
6. Wysoki stopień pokrycia poszyc dachowych materiałami zawierającymi azbest
7. Zły stan dróg lokalnych
8. Niekorzystne rozwiązania Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami w stosunku do utworzonego systemu w gminie
9. Brak schroniska dla bezpiecznych zwierząt w powiecie bartoszyckim
10. Zły stan sieci melioracyjnych na terenie gminy
11. Niska podaż produktów lokalnych i zdrowej żywności oraz brak ich promocji na poziomie lokalnym

3. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT zawiera identyfikację wewnętrznych mocnych i słabych stron gminy, wynikających z analizy uwarunkowań rozwoju, diagnozy stanu, analizy problemów rozwoju gminy, a także szans i zagrożeń będących odzwierciedleniem zewnętrznych czynników rozwoju gminy, jakie mogą pojawić się w przyszłości.

Analizę SWOT przeprowadzono w układzie ładów: gospodarczego, społecznego i środowiskowego.

Analiza SWOT gospodarka

<p>Mocne strony</p> <ul style="list-style-type: none"> · położenie w obszarze Zielonych Płuc Polski (ZPP) · wysoka bonitacja gleb · duże gospodarstwa rolne · warunki do rozwoju agroturystyki · potencjał do rozwoju turystyki aktywnej i kwalifikowanej · potencjał do rozwoju usług srebrnej gospodarki · dobra baza kulturalno-oświatowa · relatywnie niskie koszty pracy i liczące się zasoby siły roboczej · poparcie władz lokalnych dla inicjatyw inwestycyjnych 	<p>Słabe strony</p> <ul style="list-style-type: none"> · peryferyjne położenie geograficzne gminy w Polsce, województwa warmińsko-mazurskiego w Unii Europejskiej, niska dostępność transportowa · niska gęstość zaludnienia i rozproszenie sieci osadniczej · niekorzystne zjawiska demograficzne (starzenie się populacji, emigracja ludzi młodych i wykształconych) · struktura wykształcenia oraz niska aktywność społeczna i przedsiębiorczość mieszkańców gminy · niskie kwalifikacje i mała mobilność mieszkańców · niewystarczająca infrastruktura techniczna (drogi, gazyfikacja, energetyka, uzbrojone tereny inwestycyjne) · słabo rozbudowana infrastruktura turystyczna (hotele, gastronomia, atrakcje turystyczne) · brak przetwórstwa rolno-spożywczego · zbyt mały lokalny rynek zbytu i niskie dochody budżetu gminy
<p>Szanse</p> <ul style="list-style-type: none"> · wsparcie państwa w rozwoju przedsiębiorczości (system ulg, propagowanie kształcenia i edukacji ekonomicznej, wsparcie instytucji otoczenia biznesu) · współpraca z zagranicą, tworzenie powiązań partnerskich w różnych sferach i w celu rozwiązania różnych problemów rozwojowych · wzrost popytu na rynkach wschodnich · współpraca gospodarcza: tworzenie klastrów, 	<p>Zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> · ryzyko ograniczenia środków dotacyjnych · niestabilne i niejasne przepisy krajowe w wielu sferach · ryzyko koncentracji środków finansowych w największych ośrodkach miejskich w Polsce · nasilenie konkurencji na rynku produktów oraz konkurencji między regionami i gminami w Polsce, · silna konkurencja gospodarcza i turystyczna innych obszarów i regionów EU

<p>organizacji branżowych, sieci powiązań gospodarczych</p> <ul style="list-style-type: none"> · wykorzystanie środków zewnętrznych w perspektywie unijnej 2014-2020, · promocja obszaru ZPP, Polski Wschodniej i województwa warmińsko-mazurskiego · rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych TIK · upowszechnienie zdrowego trybu życia: wzrost popytu na wysokiej jakości żywność ekologiczną, tradycyjną i regionalną oraz aktywne spędzanie czasu · rozwój usług specjalistycznych z zakresu rehabilitacji, geriatry, dietetyki itp. oraz rozwój tzw. srebrnej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> · brak zabezpieczenia środków w budżetach samorządów na pokrycie udziału własnego w inwestycjach ze środków EU i na zadania delegowane JST · niestabilna polityka wsparcia przedsiębiorstw · niedostateczne zachęty ze strony państwa do współpracy producentów rolnych
--	---

Analiza SWOT społeczeństwo

<p>Mocne strony</p> <ul style="list-style-type: none"> · młoda społeczność gminy · dobra baza edukacyjna, kulturowa i sportowa · relatywnie niskie koszty pracy i liczące się zasoby siły roboczej · zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej · skuteczność w wykorzystaniu programów poprawy kapitału ludzkiego i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu · aktywna część mieszkańców · poparcie władz lokalnych dla inicjatyw inwestycyjnych 	<p>Słabe strony</p> <ul style="list-style-type: none"> · niekorzystne zjawiska demograficzne (starzenie się populacji, emigracja ludzi młodych i wykształconych) · struktura wykształcenia oraz niska aktywność społeczna mieszkańców gminy · pokoleniowe uzależnienie od korzystania z pomocy społecznej · słabość organizacji pozarządowych · brak liderów · słabo rozwinięte wyższe potrzeby mieszkańców gminy, niska świadomość społeczna · niska zamożność mieszkańców: niskie płace, bezrobocie, praca na „czarno” · słaby rynek mieszkaniowy · niedostateczne zagospodarowanie turystyczne
<p>Szanse</p> <ul style="list-style-type: none"> · wykorzystanie środków zewnętrznych w perspektywie unijnej 2014-2020, · współpraca z samorządami w kraju i za granicą, tworzenie powiązań partnerskich w różnych sferach w celu rozwiązania różnych problemów rozwojowych · wsparcie państwa w budowę kapitału społecznego · upowszechnienie zdrowego trybu życia i aktywne spędzanie czasu 	<p>Zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> · brak zabezpieczenia środków w budżetach samorządów na pokrycie udziału własnego w programach ze środków EU · niestabilna polityka państwa i niestabilne i niejasne przepisy krajowe · możliwość ograniczenia środków dotacyjnych, · przegranie konkurencji na rynku produktów i usług z innymi gminami i regionami w Polsce i EU · silna konkurencja turystyczna innych obszarów i regionów EU

<ul style="list-style-type: none"> · rozwój popytu na usługi specjalistyczne z zakresu rehabilitacji, geriatry, dietetyki itp. oraz rozwój tzw. srebrnej gospodarki · polityka prorodzinna państwa 	<ul style="list-style-type: none"> · niedostateczne zachęty ze strony państwa do współpracy producentów rolnych
--	--

Analiza SWOT środowisko

<p>Mocne strony</p> <ul style="list-style-type: none"> · położenie w obszarze Zielonych Płuc Polski (ZPP) · potencjał środowiska przyrodniczego, rezerwat, użytki ekologiczne · czyste środowisko · brak „brudnego” przemysłu · korzystne warunki do rozwoju OZE · funkcjonowanie stacji segregacji odpadów · przynależność do LGD i sieci Cittaslow 	<p>Słabe strony</p> <ul style="list-style-type: none"> · słaby stopień skanalizowania obszarów wiejskich gminy, wymagająca modernizacji kanalizacja w mieście · brak kanalizacji deszczowej na obszarach wiejskich · zły stan techniczny sieci melioracyjnej · niska świadomość znaczenia środowiska i jego zagrożeń · eutrofizacja środowiska intensywną produkcją rolną · nadmierny rozwój tuczu przemysłowego, negatywne oddziaływania na środowisko i ludzi · brak schroniska dla bezdomnych zwierząt
<p>Szanse</p> <ul style="list-style-type: none"> · nacisk polityk UE i krajowych na zrównoważony rozwój, ochronę środowiska i ład przestrzenny · możliwość wykorzystania środków unijnych z perspektywy finansowej 2014-2020 na rozwój infrastruktury technicznej, krajobrazowo-turystycznej, wsparcie OZE · wsparcie krajowe dla rozwiązań alternatywnych dla zbiorczych systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków (przydomowe oczyszczalnie) i OZE · upowszechnienie zdrowego trybu życia i aktywnego spędzanie czasu · wzrost popytu na wysokiej jakości żywność ekologiczną, tradycyjną i regionalną · promocja obszaru ZPP, Polski Wschodniej i województwa warmińsko-mazurskiego 	<p>Zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> · brak zabezpieczenia środków w budżetach samorządów na pokrycie udziału własnego w programach ze środków EU · niestabilna polityka państwa i niestabilne i niejasne przepisy krajowe · niewłaściwa polityka w zakresie gospodarki odpadami · możliwość ograniczenia środków dotacyjnych, · strefa klimatyczna powodująca wyższe koszty termomodernizacji i niższą efektywność fotowoltaiki oraz solarów · polityka krajowa dotycząca rozproszonej zabudowy utrudniająca pozyskanie środków na budowę infrastruktury kanalizacyjnej (RLM) · ryzyko zewnętrznych kryzysów (gospodarczych i politycznych)

SPIS MAP

Mapa 1 Położenie województwa warmińsko-mazurskiego	4
Mapa 2 Miejsko-wiejska gmina Bisztynek na tle powiatu bartoszyckiego	4
Mapa 3 Mapa Gminy i Miasta Bisztynek.....	5
Mapa 4 Drogi Gminy i Miasta Bisztynek	6
Mapa 5 Obszar funkcjonalny Zielone Płuca Polski.....	7
Mapa 6 Obszary problemów demograficznych w powiecie bartoszyckim na tle Polski Wschodniej	13
Mapa 7 Dziedzictwo kulturowe województwa warmińsko-mazurskiego – krainy historyczne	19

SPIS TABEL

Tabela 1 Ludność Gminy i Miasta Bisztynek w latach 2008-2013 (stan w dniu 31 XII)	8
Tabela 2 Ludność wg ekonomicznych grup wiekowych w Gminie i Mieście Bisztynek w latach 2008-2013	11
Tabela 3 Podstawowe dane na temat szkolnictwa w Gminie i Mieście Bisztynek w 2013 roku	15
Tabela 4 Współczynnik skolaryzacji brutto: szkoły podstawowe i gimnazjalne	16
Tabela 5 Wykaz zabytków nieruchomych Gminy i Miasta Bisztynek	20
Tabela 6 Rynek pracy w Gminie i Mieście Bisztynek w liczbach (2008-2013)	32

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Zgony i urodzenia na 1000 mieszkańców w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku.....	9
Wykres 2 Przyrost naturalny w Mieście i Gminie Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	9
Wykres 3 Migracje wewnętrzne w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	9
Wykres 4 Ludność Gminy i Miasta Bisztynek wg płci i wieku w 2013 roku	10

Wykres 5 Kobiety na 100 mężczyzn w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin wiejsko-miejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	10
Wykres 6 Obciążenie demograficzne - ludność w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym Gminy i Miasta Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	12
Wykres 7 Obciążenie demograficzne - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym Gminy i Miasta Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	12
Wykres 8 Obciążenie demograficzne - ludność w wieku przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Gminy i Miasta Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	13
Wykres 9 Zmiany struktury demograficznej wg grup Bisztynek 2010-2014	14
Wykres 13 Wychowanie przedszkolne w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku- dzieci w przedszkolach i innych formach opieki przedszkolnej na 1000 mieszkańców	15
Wykres 11 Wychowanie przedszkolne w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku – miejsca w przedszkolach i innych formach opieki przedszkolnej na 1000 mieszkańców	16
Wykres 12 Uczniowie szkół podstawowych w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	16
Wykres 13 Szkolnictwo podstawowe - współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	17
Wykres 14 Szkolnictwo gimnazjalne - współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	17
Wykres 15 Uczniowie szkół gimnazjalnych w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	17
Wykres 16 Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie i Mieście Bisztynek w latach 2003-2013	18
Wykres 17 Uczniowie w szkołach podstawowych i gimnazjach w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku	18
Wykres 18 Wskaźniki turystycznego rozwoju gmin powiatu bartoszyckiego w 2014 roku	22

WYKRES 19 KORZYSTAJĄCY Z NOCLEGÓW, UDZIELONE NOCLEGI ORAZ MIEJSCA NOCLEGOWE W MIEJSKO-WIEJSKIEJ GMINIE BISZTYNEK NA TLE GMIN POWIATU BARTOSZYCKIEGO W 2014 ROKU	23
Wykres 20 Wskaźniki rozwoju turystycznego gminy Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2014.....	23
Wykres 21 Powierzchnia mieszkań w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	24
Wykres 22 Mieszkania na 1000 mieszkańców w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	25
Wykres 23 Zasoby mieszkaniowe w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku (powierzchnia użytkowa ogółem i na jedną osobę oraz mieszkania na 1000 ludności).....	25
Wykres 24 Wyposażenie mieszkań w wodociąg w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	26
Wykres 25 Korzystający z wodociągu do ludności ogółem w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	27
Wykres 26 Zużycie wody z wodociągu w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	27
Wykres 27 Wyposażenie mieszkań w ustęp splukiwany w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	28
Wykres 28 Korzystający z kanalizacji w stosunku do ludności ogółem w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	28
Wykres 29 Wyposażenie mieszkań w łazienkę w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	29
Wykres 30 Procent ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	29
Wykres 31 Wyposażenie mieszkań w centralne ogrzewanie w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	30
Wykres 32 Procent mieszkańców korzystających z gazu w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	30
Wykres 33 Wyposażenie mieszkań w media techniczne w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku	31

Wykres 34 Korzystający z instalacji technicznej w % do ogółu ludności w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku.....	32
Wykres 35 Bezrobotni w stosunku do ludności ogółem oraz ludności w wieku produkcyjnym w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	33
Wykres 36 Zarejestrowani bezrobotni w stosunku do ogółu mieszkańców w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2014 roku.....	34
Wykres 37 Bezrobotni w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2014 roku	34
Wykres 38 Pracujący w stosunku do ludności ogółem w Gminie i Mieście Bisztynek w latach 2002-2013	35
Wykres 39 Pracujący w stosunku do ludności ogółem i ludności w wieku produkcyjnym w Gminie i Mieście Bisztynek w latach 2010-2014.....	35
Wykres 40 Pracujący w stosunku do ludności ogółem i ludności w wieku produkcyjnym w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku.....	36
Wykres 41 Pracujący w stosunku do ludności ogółem oraz ludności w wieku produkcyjnym w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	37
Wykres 42 Podmioty gospodarki na 1000 mieszkańców w Gminie i Mieście Bisztynek w latach 2003-2014	37
Wykres 43 Podmioty gospodarki wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	38
Wykres 44 Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD 2007 w Gminie i Mieście Bisztynek w 2014 roku	38
Wykres 45 Dochody Gminy i Miasta Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku	40
Wykres 46 Dochody ogółem na jednego mieszkańca w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	40
Wykres 47 Udział dochodów własnych w dochodach gmin ogółem w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	40
Wykres 48 Subwencja na zadania oświatowe na jednego mieszkańca w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	41

Wykres 49 Struktura dochodów gmin wg działów w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku	42
Wykres 50 Wydatki budżetu Gminy i Miasta Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku	43
Wykres 51 Wydatki budżetu Gminy i Miasta Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku	43
Wykres 52 Wydatki majątkowe w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	44
Wykres 53 Wydatki na administrację publiczną w stosunku do wydatków ogółem w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin miejsko-wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	44
Wykres 54 Struktura wydatków wg działów w Gminie i Mieście Bisztynek na tle gmin powiatu bartoszyckiego w 2013 roku	45

BIBLIOGRAFIA

Aktualne problemy demograficzne regionu Polski Wschodniej, Raporty i analizy EUROREG nr 5/2010, Warszawa 2010

Bogactwo Samorządów. Ranking dochodów JST, Wspólnota, 2014

Dziedzictwo kulturowe Warmii - Mazur - Powiśla: stan zachowania, potencjały i problemy, Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego, Olsztyn 2006

Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych, <http://stat.gov.pl/bdl/app/portret.dims>

Historia kultury i dziedzictwo kulturowe Warmii i Mazur. Bibliografia za lata 1990-2009, Izabela Lewandowska, Anita Romulewicz, Olsztyn 2010

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011

Narodowy Spis Powszechny 2011

Oficjalna strona gminy Bisztynek, www.bisztynek.pl

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa strategia rozwoju kraju, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa 2013

Polska w Liczbach www.polskawliczbach.pl

Powiatowy plan gospodarki odpadami na lata 2011-2014 dla Gminy i Miasta Bisztynek z perspektywą na lata 2015-2018

Program ochrony środowiska Gminy i Miasta Bisztynek na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018

Program ochrony środowiska dla Gminy i Miasta Bisztynek na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019, Olsztyn 2012

Rejestr zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego, portal Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie, www.wuoz.olsztyn.pl

Serwis Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, www.arimr.gov.pl

Serwis internetowy Fundacji Zielone Płuca Polski - www.fzpp.pl

Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, Urząd Statystyczny w Olsztynie

Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy i Miasta Bisztynek na lata 2007-2015